

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Ailemizin pamuğu Ayşe Zehra ve evimizin neşesi Zeynep Betüle...

Eserin her türlü basım hakkı anlaşmalı olarak
İstanbul Tasarım Yayınları'na aittir.
İstanbul Tasarım Yayınları, Ensar Neşriyat Tic. A. Ş. organizasyonudur.

ISBN - 978-605-83875-1-5

Sertifika No: 17576

Kitabın Adı

Popüler Filmlerde Din

Kitabın Yazarı

Dr. Bilal Yorulmaz

Editör

M. Hüsrev Şeref

Grafik Tasarım ve Uygulama

Altan Güvenni

Zühre Büşra Kutlu

Kapak Tasarımı

Altan Güvenni

Baskı

ÇINAR MAT. ve YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

Sertifika No: 12683

1. Basım

Nisan 2016

İsteme Adresi

Ensar Neşriyat Tic. A.Ş

Oruçreis Mh. Giyimkent 12. Sok. No:40 Esenler - İstanbul

Tel: (0212) 491 19 03 - 04 / Fax: (0212) 491 19 30

www.ensarkitap.com

e-mail: ensar@ensar nesriyat.com.tr

Popüler Filmlerde Din

Popüler Filmlerin Dinî Alt Metin Okumaları

Dr. Bilal Yorulmaz

**Bu eser TÜBİTAK 2219 Yurtdışı Doktora Sonrası Araştırma
Bursu desteği ile yazılmıştır.**

Dr. Bilal Yorulmaz

2003 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Eğitimi anabilim dalında “Teknoloji Destekli Din Eğitiminin Öğrenci Başarısı ve Kalıcılığına Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasını 2005 yılında, “Sinema ve Din Eğitimi” adlı doktora çalışmasını 2010 yılında tamamladı. 2009-2010 eğitim-öğretim yılında ABD, Southern Methodist University’de; 2013-2014 eğitim öğretim yılında University of Nebraska Omaha’da misafir araştırmacı olarak bulundu. Sinema ve Din Eğitimi, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Dijital Oyunlar, Siyer Öğretimi konularında çalışmalarını yürüten Yorulmaz, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü’nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

İçindekiler

Önsöz	7
The Terminator	13
Terminator 2: Judgement Day.....	17
Terminator 3: Rise Of The Machines	23
Terminator Salvation.....	27
The Matrix	33
The Matrix Reloaded.....	37
The Matrix Revolution.....	41
Groundhog Day.....	59
The Chronicles of Narnia	65
Star Wars.....	73
2. The Attack of The Clones	77
3. Revenge of The Sith.....	81
4. A New Hope.....	85
5. The Empire Strikes Back.....	89
6. Return Of The Jedi	91
Jacob's Ladder	99
Superman I, The Movie	107
Superman II.....	111
Superman Returns.....	121
Man of Steel.....	125
The Lord of The Rings - The Fellowship of the Ring	129
The Lord of The Rings- The Two Towers	133

The Lord of The Rings - The Return of the King.....	137
Slumdog Millionaire	143
Shawshank Redemption	149
Green Mile.....	157
Horton Hears A Who.....	163
Elysium	173
One Flew Over The Cuckoo's Nest.....	179
Amadeus	185
The Day The Earth Stood Still.....	191
City of Ember	195
Blade Runner.....	201
X-Men	207
E.T. the Extra-Terrestrial	213
Kaynakça.....	219

Önsöz

Sinema tarihinde Hz. İsa (as) hakkında 200, Hz. Musa (as) hakkında 70, Buda hakkında 40 film çekilmiştir (Mecidi, 2013). Hz. Muhammed (sav) hakkında ise meşhur Çağrı filmi ve birkaç yapımın dışında film bulunmamaktadır. Hz. İsa hakkında üretilen bu filmler orta yaş dindar Hristiyanların ilgiyle ve zevkle takip ettikleri eserler olmuşlardır. Fakat milyonlarca dolar harcanan bu filmler Hristiyan ülkelerdeki genç nüfusun ve diğer dinlere mensup insanların ilgisini çekmemektedirler.

Batılı yönetmen ve senaristler Hz. İsa'nın hayatını alt metinlere yerleştirerek bu sorunu çözmektedirler. Alt metin, bir filmin açıkça gösterdiği ya da anlattığı hikâyenin ötesinde asıl söylemek istediği hikâye ya da mesajdır. Alt metin, istiare sanatına benzetilebilir. İstiare bir sözcüğün benzetme amacıyla başka bir sözcüğün yerine kullanılmasıdır. Örneğin “Bedr’in aslanları ancak bu kadar şanlı idi” cümlesindeki “aslan” sözcüğü istiareye iyi bir örnektir. Burada aslan kelimesi ile asıl kastedilen Hz. Peygamberin sahabesidir. Ya da “Yuvayı dişi kuş yapar.” cümlesinde “dişi kuş”tan kasıt “kadın/anne”dir.

Sinemada da alt metinler, istiare benzeri bir işlev görmektedir. Alt metne sahip filmlerde gösterilen sembollerin ya da anlatılan hikâyenin altında başka semboller, kavramlar ve hikâyeler vardır. Örneğin Terminator (Terminatör) filmleri ilk bakışta bol aksiyon sahnelerine sahip bilim kurgu filmleri gibi görünmektedir. Kendi dünyasından olmayan bir babaya sahip olan John Connor’ın dünyayı robotların elinden kurtarma hikâyesi filmin görünen yüzüdür. Alt metinde ise John Connor Hz. İsa, annesi Sarah Connor Hz. Meryem, Teğmen Reese ise kutsal ruhtur. Film aslında teslis inancını aklileştirmeye çalışan bir eserdir. Benzer şekilde The Matrix (Matrix), The Lord of the Rings (Yüzüklerin Efendisi), The Chronicles of Narnia (Narnia Günlükleri) İsa-Mesih figürüne, X-Men (X-Men) Yahudilik ve Siyonizme, Groundhog Day (Bugün Aslında Dünyü) Budizm’deki karma

ve reenkarnasyon inancına, Slumdog Millionaire (Milyoner) ise Hinduizm'deki Rama destanına alt metninde yer vermektedir.

Filmlerinde alt metin bulunan bazı yönetmen ve senaristler bu durumu inkar etmektedirler. Bunlardan bir kısmı kasıtlı olarak alt metinleri filmlerine yerleştirmemektedirler. Fakat mensubu oldukları din, kültür ve sosyal çevre bilinçaltılarını etkilediği için alt metinler filmlere kendiliğinden yerleşmektedir. Bir kısmı ise aşırı dindar gruplardan korktukları için bu alt metinleri inkar etme yolunu tercih etmektedirler. Örneğin Superman The Movie (Süpermen) filminin yönetmeni Richard Donner ilk zamanlar filmde yer alan dini alt metinleri inkar etmiştir. Bunun sebebini de şu şekilde açıklamaktadır: “O dönemde hayatı tehlikem vardı. İnsanlar beni Marlon Brando’yu Tanrı ve Christopher Reeve’i Hz. İsa olarak göstermekle suçluyorlardı.¹ Bunu yaptığım için kanımın sokaklarda akması gerektiğini söylüyorlardı” (Plume, 2001). Bu çekincelere sahip olan Donner yıllar sonra filmde yer alan dini alt metinleri kabul etmiştir: “Filmin başında Marlon Brando, Christopher Reeve’i dünyaya gönderirken “Onlara tek oğlumu gönderiyorum.” dediğinde bu aslında Tanrının İsa’yı yeryüzüne göndermesini ifade ediyordu” (Harrington & Kavitsky, 2015).

Bazı yönetmen, senarist ve yazarlar ise filmlerindeki alt metinleri bilinçli olarak yerleştirdiklerini açıkça ifade etmektedirler. Örneğin The Lord of the Rings (Yüzüklerin Efendisi) kitaplarının yazarı J.R.R. Tolkien, “Yüzüklerin Efendisi, elbette temelde dini ve Katolik bir çalışma. Bu durum başta bilinçsizceydi fakat tashih sırasında bunun farkındaydım. Hayali bir dünyaya dinle ilgili herhangi bir şey koymamamın sebebi de işte budur. Dini öğeler hikâyenin ve sembolizmin içine zaten yedirildi.” (Carpenter, The Letters of J. R. R. Tolkien, 1995) sözleriyle kitabındaki alt metinlerin varlığını itiraf etmiştir. Bazıları daha da ileri giderek alt metinlerin amacını da ifade etmektedirler. Bunlardan biri olan The Chronicles of Narnia (Narnia günlükleri) kitaplarının yazarı C.S. Lewis kitaplarında yer

1 Hristiyan dünyasında genel olarak dini alt metinlere karşı olumsuz bir bakış yoktur. Burada yönetmenin bahsettiği kişiler radikal Hristiyanlar olsa gerektir.

alan alt metinlerin amacını “Çocukların ileriki hayatlarında Hristiyanlıkla ilk karşılaştıklarında Hristiyanlaşmalarını kolaylaştırmak.” (Toynbee, 2005) olarak açıklamaktadır. Lewis’e göre alt metinler, insanların Hristiyanî temalara karşı dirençlerini kırmakta, propaganda hissi uyandırmadan bu temalara alışmalarını sağlayarak onların Hristiyanlaşmalarını kolaylaştırmaktadır.

Yukarıdaki ifadelerden C. S. Lewis’in kitaplarının Jean Piaget’in bilişsel gelişim kuramını temele aldığı anlaşılmaktadır. Piaget’e göre bütün çocuklar üç temel zihinsel yetenekle dünyaya gelirler. Bunlar örgütlenme (organize olma), uyum sağlama ve dengelemedir (Yeşilyaprak, 2011). İnsanların tecrübe ettikleri bilgi, düşünce ve davranış kalıpları insan zihninde sürekli olarak organize olurlar. Bu örgütlenmiş bilgi, düşünce ve davranış kalıplarına şema denir. Yeni öğrenilen bir bilgi önceden zihinde oluşturulmuş olan şemalardan birine uyuyorsa kolayca benimsenir ve uyum sağlama gerçekleşmiş olur. Yeni öğrenilen bilginin varolan şemalara uymaması durumunda denge-sizlik/çelişki ortaya çıkar. Bu durumda kişi eski bilgilerle yeni bilgile-ri dengeleme yoluna giderek çelişkiyi ortadan kaldırır (Kaya, 2011).

Bu kuramın ilkeleri ışığında alt metinlere sahip filmlerin izleyici-lerin zihinlerinde şemalar oluşturduğunu söylemek mümkündür. Alt metinler yoluyla edinilen şemalar da verilen dini mesajların kabu-lünü kolaylaştırmaktadır. Alt metin okumaları yaparak bu mesajları ortaya çıkarmak ise dengeleme yoluna gidilmesini sağlamaktadır.

Hristiyanlıkla ilgili alt metinlere sahip filmlerin kendileri açısın-dan faydasını ise bazı Hristiyan yazarlar şu şekilde açıklamaktadırlar: Artık gençler Hz. İsa’nın hayatını anlatan filmler izlemek istemiyor-lar. Aksiyon, macera, bilim kurgu filmleri onların ilgisini çekiyor. The Matrix gibi alt metninde Hz. İsa’ya yer verilen bilim-kurgu, ak-siyon filmlerini ise zevkle izliyorlar. Böylece Hz. İsa’nın hayatına aşı-na oluyorlar. Alt metne sahip filmlerin diğer bir faydası da filmdeki alt metinler hakkında yapılan tartışmaların ilgi çekmesidir. İnsanlar bu filmlerdeki alt metinler hakkında konuştuğça Hz. İsa’nın hayatını

öğrenmeye ilgi ve istek de artıyor (Fontana, 2000). Görüldüğü üzere alt metne sahip popüler filmler Hristiyanlar tarafından misyonerlik aracı olarak görülmekte ve kullanılmaktadır.

Elinizde bulunan bu kitap, filmlerde yer alan alt metinlere yönelik bir farkındalık oluşturabilmek amacıyla yazılmıştır. Kitapta çoğu Hristiyanlıkla ilgili olmak üzere farklı dinlere ait alt metinlere sahip 20 filme yer verilmiştir. Hristiyanlıkla ilgili alt metinlere sahip filmlerin çoğunluğu oluşturması Hollywood egemenliğindeki popüler filmlerde bu temaların yoğun olmasından kaynaklanmaktadır. Öte yandan filmlerin bir kısmı derin okumalara imkan verecek şekilde yoğun alt metinlere sahiptir. Bir kısmı ise bünyesinde daha az miktarda alt metin barındırmaktadır. Kitapta yer alan alt metin okumalarının uzunluklarının birbirinden farklı oluşu bu durumdan kaynaklanmaktadır. Kitaptan istifadeyi artırmak ve alt metinleri daha net görebilmek adına her bölümden sonra ilgili filmlerin izlenmesi isabetli bir yol olacaktır.

Faydalı olması niyazıyla...

Dr. Bilal Yorulmaz

Omaha-Nebraska, 2014

SCHWARZENEGGER

In the Year of Darkness, 2029,
the rulers of this planet
devised the ultimate plan.
They would reshape the
Future by changing the Past.
The plan required something
that felt no pity. No pain.
No fear.
Something unstoppable. They created

THE TERMINATOR

Hemdale Presents a Pacific Western Production of a James Cameron Film
Arnold Schwarzenegger "The Terminator" Michael Biehn, Linda Hamilton and Paul Winfield
Make-Up Effects By Stan Winston • Executive Producers John Daly and Derek Gibson
Written by James Cameron with Gale Anne Hurd • Produced by Gale Anne Hurd

ORION PICTURES Release Directed by James Cameron • Prints by DeLuxe®

© 1984 Cinema '84, A Greenberg Brothers Partnership. All rights reserved.

R RESTRICTED
Under 17 requires accompanying
parent or adult guardian

The Terminator

(Yok Edici)

Geri döneceğim.

Yönetmen: James Cameron

Senarist: James Cameron, Gale Anne Hurd

İlk Gösterim Tarihi: 26 Ekim 1984-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 107 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon

Dili: İngilizce, İspanyolca

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Avoriaz Fantastic Film Festival, National Film Preservation Board.

Gişe Başarısı: 78,371,200\$

Oyuncular: Arnold Schwarzenegger, Michael Biehn, Linda Hamilton, Paul Winfield, Lance Henriksen, Rick Rossovich, Bess Motta, Earl Boen, Dick Miller, Shawn Schepps, Bruce M. Kerne, Franco Columbu, Bill Paxton

Filmin Konusu

Skynet adı verilen bir savunma sistemi ABD savunma bakanlığı tarafından devreye sokulur. Üstün bir yapay zekaya sahip olan Skynet bilinçlenir ve insanları kendisi için bir tehdit olarak görür. İnternet üzerinden bütün bilgisayar ve robotların kontrolünü eline geçirir. Nükleer füzeleri harekete geçirerek üç milyar insanın ölümüne sebep olur. Bundan sonra on yıllar sürecek bir insan-robot savaşı başlar. İnsanların önderliğini John Connor yapmaktadır ve insanlar savaşı kazanmak üzeredir. Bu nedenle Skynet son çare olarak geçmişe bir terminatör (yok edici) cyborg² gönderir. Terminatörün görevi John Connor'ın annesi Sarah Connor'ı gençliğinde öldürmek, böylece John Connor'ın doğumunu engellemektir. Bu planı haber alan John Connor, teğmenlerinden biri olan Kyle Reese'i geçmişe gönderir. Reese'in görevi ise Sarah Connor'ı kurtarmak ve John Connor'ın doğumunu sağlamaktır. Terminatör ile girdikleri uzun mücadeleler sonucunda Reese görevini başarıyla tamamlar, Sarah Connor'ı kurtarır ve John Connor'a gebe kalmasını sağlar.

Filmin Alt Metin Okuması

Terminator serisinin ilk filmi olan The Terminator'un alt metninde Hristiyan inancındaki teslis (Baba, Oğul, Kutsal Ruh şeklindeki üçlü Tanrı anlayışı) ele alınmaktadır. The Terminator filminin bir nevi teslisi aklileştirme çabası olduğu söylenebilir.

Filmdeki John Connor karakteri Hz. İsa figürüdür. Öncelikle John Connor ve Jesus Christ (İsa-Mesih) isimlerinin baş harflerinin aynı olması bazı yazarlar tarafından anlamlı bulunmuş ve John Connor'ın Hz. İsa figürü olması özelliğini desteklediği ifade edilmiştir (Jancovich, 1996). Fakat John Connor'ı Hz. İsa figürü olarak düşünmemizi sağlayan daha önemli işaretler vardır. Filme göre John Connor insanlığın kurtarıcısıdır. Kaotik bir ortamda insanlığa liderlik etmekte ve onları makinelerin egemenliğinden kurtarmaktadır. John Connor'ın bu özellikleri Hristiyan inancına göre Hz. İsa'nın insanlığın kurtarıcısı olması ve Tanrı Krallığına liderlik etmesi özelliğiyle paralellik göstermektedir. John Connor'ın Hz. İsa ile bir diğer benzerliği ise

2 Siberetik organizma, bir kısmı makine bir kısmı insan olan robot.

kendi âleminde bir babaya sahip olmadan dünyaya gelmesidir.

Connor'ın subayı Reese'in görevi sadece Sarah Connor'ı kurtarmak değil aynı zamanda onu John Connor'a hamile bırakmaktır. Reese, "Bize robotları metal yığınının çevirmeyi öğreten biri vardı: John Connor, senin doğmamış oğlun." diyerek Sarah'ya oğlunu müjdelemekte (Mancini, 1992) ve Sarah ile birlikte olarak onun John Connor'a hamile kalmasını sağlamaktadır. Bu bakımdan Kyle Reese Cebrail ya da Kutsal Ruh, Sarah Connor ise Hz. Meryem figürüdür. Çünkü insanlığın kurtarıcısı bir çocuğa hamiledir ve bu çocuğun kendi dünyasından olan bir babası yoktur. Ayrıca Sarah Connor'ın bir nişanlısı bulunmaktadır. İncil'de de Hz. Meryem'in Yusuf adında bir nişanlısının bulunduğu iddia edilmektedir. Sarah Connor bu bakımdan da İncil'deki Hz. Meryem ile benzeşmektedir.

Hristiyanlıktaki teslis inancının birçok açmazı bulunmaktadır. Hristiyanlar bu açmazlara mantıklı açıklamalar getirmeye çalışmakta fakat bu yorumlar ve açıklamalar teslisi daha da karmaşık hale getirmektedir. Hristiyanlar teslisi açıklarken aslında Baba ve Oğul'un aynı olduğu, bir Tanrı'nın farklı görünüşleri olduğu, üçün aslında bir olduğu gibi yorumlar yapmaktadırlar. The Terminator'un hikâye örgüsü bu yorumları destekler niteliktedir. Çünkü filme göre gelecekte Skynet ile savaşan John Connor, Baba Tanrı'yı temsil etmektedir. Reese vasıtasıyla doğan geçmişteki John Connor ise Oğul Tanrı'yı, yani Hz. İsa'yı temsil etmektedir. Böylece Baba ve Oğul Tanrı aynı kişide toplanmaktadır. Film, bir Tanrı'nın iki farklı görünümü yorumunu desteklemektedir.

Son olarak Terminatörün Sarah Connor'ı arayışı sırasında öldürdüğü insanlar İncil'de geçen Beytlehem katliamını hatırlatmaktadır. İncil'e göre yıldız bilimciler, dönemin kralı Hirodes'e Yahudilerin Kralı'nın (Hz. İsa) doğacağını bildirmişler, Kral da bu doğumu engellemek için Beytlehem'de doğan birçok bebeği öldürmüştür. Fakat Hz. Meryem Mısır'a kaçarak Hz. İsa'nın öldürülmesini engellemiştir.³ Filmde de Terminatör, John Connor'ın doğumunu engellemek için annesini aramakta ve isim benzerliğinden dolayı başka kişileri öldürmektedir.

3 Matta, 1-2.

SCHWARZENEGGER

IT'S NOTHING PERSONAL.

TERMINATOR 2 JUDGMENT DAY

MIRAGE PICTURES PRESENTS A FILM BY JAMES CAMERON "TERMINATOR 2: JUDGMENT DAY" STARRING ARNOLD SCHWARZENEGGER
LINDA HAMMANTON AND MICHAEL BIEHN. CASTING BY JAMES CAMERON. COSTUME DESIGNER: JAMES CAMERON. MUSIC BY JAMES NEWTON HOWARD. EDITOR: JAMES CAMERON. PRODUCTION DESIGNER: JAMES CAMERON. EXECUTIVE PRODUCERS: JAMES CAMERON AND JAMES NEWTON HOWARD. PRODUCED BY JAMES CAMERON AND JAMES NEWTON HOWARD. WRITTEN BY JAMES CAMERON AND JAMES NEWTON HOWARD. DIRECTED BY JAMES CAMERON.

COMING THIS SUMMER

Terminator 2: Judgement Day

(Terminator 2: Mahşer Günü)

- *Seni kim gönderdi?*

- *Sen gönderdin.*

Yönetmen: James Cameron

Senarist: James Cameron, William Wisher Jr.

İlk Gösterim Tarihi: 3 Temmuz 1991 - ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 137 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon

Dili: İngilizce, İspanyolca

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards, BAFTA Awards, ASCAP Film and Television Music Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Florida Film Critics Circle Awards, Golden Screen, Hugo Awards, MTV Movie Awards, Mainichi Film Concours, People's Choice Awards, Science Fiction and Fantasy Writers of America.

Gişe Başarısı: 519,843,345 \$

Oyuncular: Arnold Schwarzenegger, Linda Hamilton, Edward Furlong, Robert Patrick, Earl Boen, Joe Morton, S. Epatha Merkerson, Castulo Guerra, Danny Cooksey, Jenette Goldstein, Xander Berkeley, Leslie Hamilton Gearren, Ken Gibbel, Robert Winley

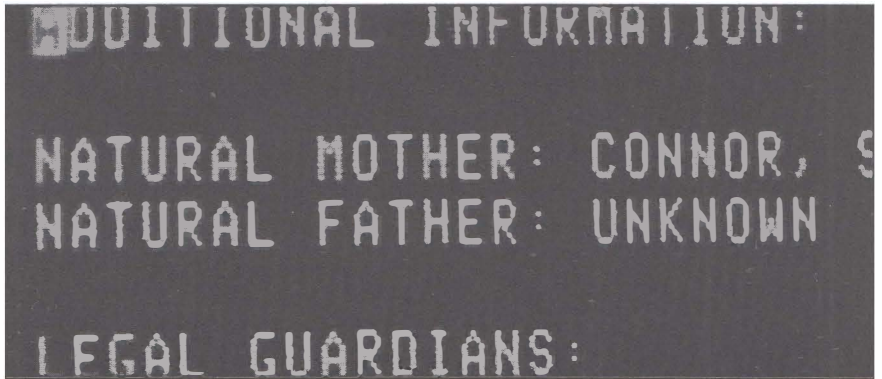
Filmin Konusu

İlk denemede başarısız olan Skynet, yaklaşık on yıl sonra T-1000 model yeni bir terminatörü bu sefer John Connor'ı çocukluğunda öldürmek üzere geçmişe gönderir. İnsan direnişinin lideri John Connor da yeniden programladığı bir T-800 model terminatörü (Arnold Schwarzenegger) kendisini korumak üzere görevlendirir. T-800, John ve annesi Sarah'ya ulaşır ve onları koruması altına alır. Daha sonra Skynet'i ileride üretecek olan Cyberdyne şirketini yok etmek için şirketin baş mühendisi Miles Dyson'a ulaşırlar. Dyson'ın yardımı ile şirket binasını havaya uçururlar. Daha sonra peşlerindeki T-1000 model terminatörü etkisiz hale getirirler.

Filmin Alt Metin Okuması

Terminator 2: Judgement Day filmindeki alt metinleri iki grupta toplamak mümkündür. İlk gruptaki alt metinler önceki filmde yer alan alt metinleri pekiştirmektedir. İkinci gruptaki alt metinler ise ikinci bir Mesih figürünü işaret etmektedir.

Birinci gruptaki alt metinlere verilebilecek ilk örnek John Connor'ın babasız dünyaya gelişidir. T-1000 model terminatör John Connor'ın polis kayıtlarına ulaşmaktadır. Bu kayıtlarda Anne adı: Sarah Connor, Baba Adı: Unknown/Bilinmiyor bilgisi bulunmaktadır.

Polis Kayıtlarında John Connor'ın Ebeveynine Ait Bilgiler

Böylece önceki filmde yer alan babasız dünyaya gelen çocuk paralelliği pekiştirilmektedir.

İkinci pekiştirme ise Reese'in Kutsal Ruh olma alt metni ile ilgilidir. Sarah Connor'ın akıl hastanesindeki hücresinde –ilk filmde ölmüş olan- Reese kendisine görünmekte, John Connor'ın tehlikede olduğunu ve kurtarılması gerektiğini söylemektedir. Böylece Rees'in aşkın bir varlık olduğu, Sarah'ya ilhamlar verdiği fikri vurgulanmaktadır.

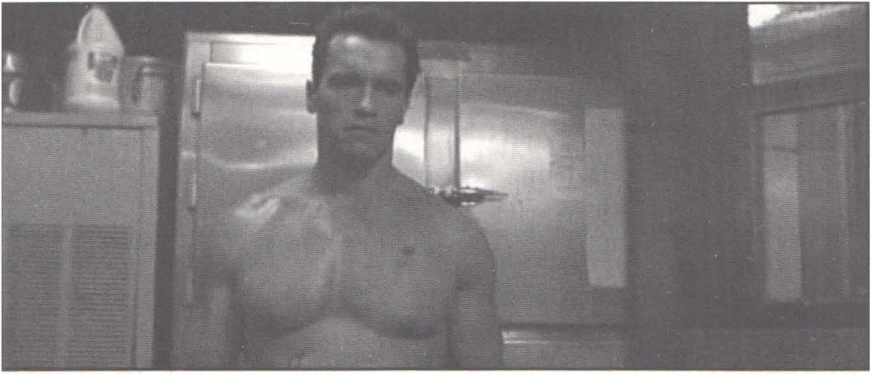
Filmde yapılan son pekiştirme ise Baba ve Oğul Tanrının birliği yorumuna yöneliktir. John Connor kendisini kurtaran T-800 model terminatöre (Arnold Schwarzenegger) “Seni kim gönderdi?” diye sormakta ve “Sen gönderdin” cevabını almaktadır. Böylece Baba (Gelecekteki John Connor) ve Oğul (Geçmişteki genç John Connor) Tanrının birliği alt metni pekiştirilmektedir.

Terminator 2'de yer alan ikinci grup alt metinler ise John Connor'a ilaveten ikinci bir Mesih figürü sunmaktadır. Bu Mesih figürü T-800 model terminatördür (Arnold Schwarzenegger). Böylece filmde bir insan bir de robot Mesih bulunmaktadır. Lance Good'a göre Terminatör ile Mesih (Hz. İsa) arasında bazı benzerlikler vardır:

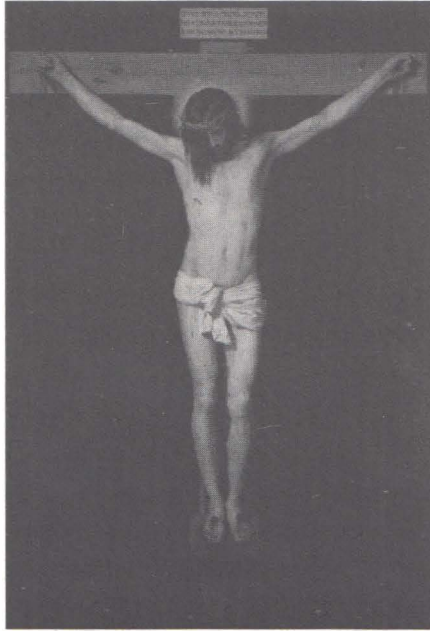
1. İkisi de insanlık için kendilerini feda etmektedirler. Terminatör, filmin sonunda diğer terminatörü yok ettikten sonra kendisinin de yok edilmesini sağlamakla böylece insanlık için kendini feda etmektedir.

2. Terminatör elbise bulmak için bara girdiğinde sağ böğründen bıçaklanmaktadır. Hz. İsa da Hristiyan inancına göre çarmıha gerildiğinde sağ böğründen mızrak darbesi almıştır.⁴ Bu yara izi Hz. İsa'nın çarmıha gerilişini resmeden bütün eserlerde görülmektedir.

4 Yuhanna, 19:34

Terminatörün Sağ Böğründen Aldığı Bıçak Yarası

Hristiyan Tasvirlerinde Hz. İsa'nın Çarmıhta Aldığı Mızrak Darbesi

3. John Connor, Terminatörün çatışma sonrası delik deşik olmuş ceketine bakmakta ve hayretle parmağını bu deliklerden birine sokmaktadır. İncil'e göre de Hz. İsa tekrar dirilip havarilerinin yanına

döndüğünde Thomas bu dirilişe şüpheyile yaklaşmakta ve parmağını Hz. İsa'nın vücudundaki deliğe sokmaktadır.⁵

John Connor, Hayretle Terminatörün Deliğ Deşik Olmuş Ceketini İncelerken

Thomas'ın Şüphanesini Gösteren Bir Tasvir

4. İkinci geliş ikisi için de daha önemlidir (Kozlovic, From Holy Aliens to Cyborg Saviours: Biblical Subtexts in Four Science Fiction Films , 2001).

5 Yuhanna, 20:24-27

SCHWARZENEGGER

TERMINATOR 3

RISE OF THE MACHINES

INTERMEDIA

IMI

C

R

JULY 2

AMERICAN ONLINE KEYWORD: TERMINATOR 3

Terminator 3: Rise Of The Machines

(Terminator 3: Makinelerin Yükselişi)

Sadece ertelediniz. Kıyamet kaçınılmazdır.

Yönetmen: Jonathan Mostow

Senarist: John D. Brancato, Michael Ferris.

İlk Gösterim Tarihi: 3 Temmuz 1991-ABD

Yapımcı Ülke: ABD, Almanya, İngiltere

Süresi: 137 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon

Dili: İngilizce, İspanyolca

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: ASCAP Film and Television Music Awards, California on Location Awards

Gişe Başarısı: 433,371,112 \$

Oyuncular: Arnold Schwarzenegger, Nick Stahl, Claire Danes, Kristanna Loken, David Andrews, Mark Famiglietti, Earl Boen, Moira Sinise, Chopper Bernet, Christopher Lawford, Carolyn Hennesy, Jay Acovone, M.C. Gainey, Susan Merson, Elizabeth Morehead, Jimmy Snyder, Billy D. Lucas, Brian Sites, Alana Curry

Filmin Konusu

Cyberdyne şirketinin yok edilmesinin üzerinden on yıldan fazla bir süre geçmiştir. John Connor bu savaşın bittiğini düşünmekte, fakat yanılmaktadır. Skynet T-X model çok gelişmiş bir terminatörü geçmişe gönderir. T-X'in görevi John Connor ve gelecekteki subaylarını öldürmektir. John Connor'ı korumak üzere de yine eski model bir terminatör görevlendirilmiştir. John Connor T-X'ten kaçmaya çalışırken gelecekteki eşi ve komutan yardımcısı Kate ile karşılaşır.

Kate'in babası ABD ordusunda siber güçlerden sorumlu komutandır. Ordu, Skynet sistemini geliştirmiştir ve o sırada dünya çapında etkili olan bir internet virüsünü yok etmek için Skynet'i kullanmayı tartışmaktadır. Kate'in babasının karşı çıkmasına rağmen ABD Başkanı'nın emriyle Skynet devreye sokulur. Yapay zekaya sahip Skynet devreye girer girmez bütün internet ağını kontrol eder, diğer bilgisayar ve robotları emrine alır. İnsanlığı kendisi için bir tehdit olarak algılar. Bu nedenle dünyada nükleer bir savaş başlatarak üç milyar insanın ölmesine sebep olur. John Connor ve gelecekteki eşi Kate ise nükleer savaş sırasında devlet başkanı için hazırlanan bir sığınağa ulaşmayı başarır ve buradan insan direnişini yönetmeye başlarlar.

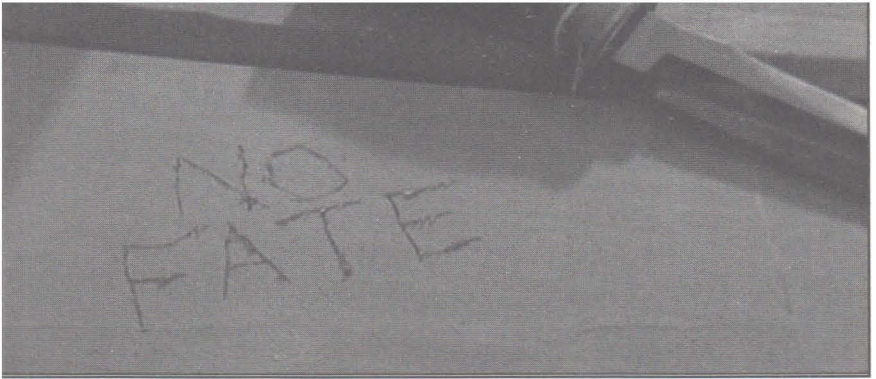
Filmin Alt Metin Okuması

Serinin bu filminde farklı bir alt metin bulunmamaktadır. John Connor Mesih/Kurtarıcı rolünü bu bölümde de sürdürmekte, Terminatör ise filmin sonunda insanlık ve John Connor için kendini feda etmesi ile Hz. İsa'ya göndermeler yapmaya devam etmektedir. Terminatör 3 ile birlikte beklenen kıyamet gerçekleşir ve John Connor önderliğindeki insanlığın Skynet karşısındaki direnişi başlar.

Bu filmde dikkat çeken unsur serinin kader anlayışının aksine söylemler ve durumlar da içermesidir.⁶ Serinin ikinci filminde Reese, akıl hastanesinde Sarah'ya görüldüğünde "Gelecek yazılı değil. Kader diye bir şey yok. Her şey bizim elimizde" der ve yaklaşan kıyameti engellemesini ister.

İlerleyen bölümlerde Sarah Connor bir bankın üzerine "Kader Yok" yazısını yazar ve Cyberdyne şirketini yok edip kaderi değiştirmeye yönelir.

⁶ Bu söylemler aslında alt metin olarak sunulmamakta, açıkça ifade edilmektedir. Fakat önemine binaen zikredilmiştir.

Sarah Connor'ın Bank Üzerine Bıçakla Kazıdığı No Fate (Kader Yok) Yazısı

Terminator 3 ise aynı sözlerle başlar: “Gelecek henüz yazılmadı. Kendi yaptıklarımızın dışında bir kader yok.” Ayrıca Sarah Connor'ın mezarında da “Yaptıklarımızın dışında bir kader yoktur.” yazmaktadır.

Fakat bundan sonraki söylemler bu anlayışın aksinedir. John Connor, terminatörle ilk karşılaştığında “Senin olmaman gerekirdi. Cyberdyne’i 10 yıl önce yok etmiştik.” der. Terminatörün cevabı ise filmin kader anlayışına aykırıdır: “Sadece ertelediniz. Kıyamet kaçınılmazdır.” Bir diğer sahnede de John, nişanlısı öldürülen Kate’i ikna için “Bazen değiştiremeyeceğimiz şeyler olur.” diyerek yine filmin önceki söylemleriyle ters düşer.

Filmin sonunda da John, Kate’e “Skynet’i asla durduramayacaktık.” der. Kate ise “Bırakalım olacağına varsın.” diye cevap verir. John’un son sözleri de yine önceki kader söylemlerine terstir: “Kaderimizin Kıyamet Günü’nü durdurmak olmadığını anlamalıydım. Kaderimiz ondan sağ çıkmaktı. Terminatör biliyordu. Bize anlatmaya çalıştı ama ben duymak istemedim. Belki de geleceğimiz yazılmıştır. Bilmeyorum.”

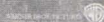
Görüldüğü üzere Terminator 3’te, kaderi tamamen inkar eden anlayış yerini kaderi kabullenene hatta değiştirilemez olduğunu ifade eden bir anlayışa bırakmıştır.

THE END BEGINS

TERMINATOR SALVATION

5.22

WWW.TERMINATORSALVATION.COM

Terminator Salvation

(Terminatör Kurtuluş)

Bazıları kurtuluşun anahtarının bir kişinin elinde olduğuna inanıyor. Diğerlerine göre o sahte bir peygamber.

Yönetmen: McG

Senarist: John D. Brancato, Michael Ferris

İlk Gösterim Tarihi: 21 Mayıs 2009-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 115 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon

Dili: İngilizce, İtalyanca

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: BMI Film & TV Awards, World Stunt Awards.

Gişe Başarısı: 371,353,001 \$

Oyuncular: Christian Bale, Sam Worthington, Moon Bloodgood, Helena Bonham Carter, Anton Yelchin, Bryce Dallas Howard, Jane Alexander, Michael Ironside, Ivan G'Vera, Chris Browning, Dorian Nkono, Beth Bailey, Victor J. Ho

Filmin Konusu

2003 yılında idam mahkumu Marcus Wright, bedeninin Cyberdyne'in bilimsel araştırmalarında kullanılmasını kabul eder. 2018 yılında ise insan- robot karışımı bir hal alan Marcus uyandırılır ve insanların arasına sızmak üzere Skynet tarafından görevlendirilir. Marcus'un kendi durumundan haberi yoktur. Marcus uyandıktan sonra ilk tanıştığı Kyle Reese ve Star adlı küçük bir kız ile arkadaş olur. Robotlar tarafından esir alındıklarında ise onları kurtarmaya karar verir. Yolculuğu sırasında Blair Williams adlı bir direnişçi ile tanışır ve John Connor'ın karargahına gider. Burada robot olduğu anlaşılır. Marcus kendisini insan olmaya daha yakın hissetmektedir. Bu nedenle John Connor'ın Skynet karargahına girmesine yardım eder ve birlikte Skynet karargahını havaya uçurup esir insanları kurtarırlar.

Filmin Alt Metin Okuması

Önceki üç filmin senarist ve yönetmeni James Cameron iken Terminator Salvation'ın senaryosunu John D. Brancato ve Michael Ferris yazmış, yönetmenliğini ise McG üstlenmiştir. Filmin yönetmeni McG bir röportajında filmi çekerken Hz. İsa'dan esinlendiğini açıkça ifade etmiştir: “Beni dinleyin. Neler olduğunu biliyorum diyen bir adam var. Kimisi dinliyor kimisi ise bir kelimesine bile inanmıyor.” (Ditzian, 2009)

Terminator serisinde açıkça bazı dini kavramların kullanıldığı görülmektedir. İkinci filmin adı Judgement Day (Kıyamet Günü) iken serinin dördüncü filminin adı Salvation (Kurtuluş)'tur. Filmin açılış sahnesinde John Connor'ın kimileri tarafından bir kurtarıcı kimileri tarafından ise sahte bir peygamber olarak görüldüğü ifade edilmektedir. Yönetmenin röportajı ile birlikte düşünüldüğünde John Connor'ı sahte peygamber olarak gören kişilerin, Hz. İsa'yı kabullene-meyen Yahudi toplumuna işaret ettiği anlaşılmaktadır. Bu filmde de yine John Connor Kurtarıcı/Mesih rolünü sürdürmektedir.

John Connor'la birlikte ikinci bir Mesih figürü de Marcus Wright'tır. Filmin başında Marcus zehirli iğne ile idam edilir. İdam için yatırıldığı yatak haç şeklindedir. Hatta infaz görevlilerinin son isteğini sorması için yatak dik pozisyona getirildiğinde tam bir çarmıha gerilme pozisyonu sunulur. Dr. Serena Kogen insanlığa hizmet için öldükten sonra bedenini kullanmak istemiş, Marcus da buna razı olmuştur. 2018 yılında ise Marcus, Skynet tarafından yarı robot, yarı insan şeklinde yeniden diriltir ve insanlar arasına sızma görevi verilir. Burada da Marcus yine insanlığa hizmet yolunu tercih eder. Skynet'in John Connor'ı öldürmesine engel olur. Birlikte Skynet merkezini havaya uçururlar. Marcus'un fedakarlığı bununla da sınırlı kalmaz. John Connor mücadele sırasında ağır yaralanmıştır. Kalp nakli yapılmazsa ölecektir. Bunun üzerine Marcus gönüllü olarak kalbini John'a bağışlar. Böylece yine insanlığı kurtarma adına fedakarlıkta bulunur.

Marcus'un Çarmıh Pozisyonunda İdam Edildiği Sahneden Bir Görüntü

Filmde ayrıca Hristiyanlıkta önemli bir değer olan Hope (Umut) da alt metinde yerini bulmuştur. John Connor'ın eşi Kate hamiledir. Doğacak bebek insanlık için umudu beslemektedir.

Son olarak diğer bölümlerin aksine Terminator Salvation'da Yin ve Yang felsefesine de yer verilmiştir. Bu felsefenin ilkelerine göre her şey iki kutupludur ve kutuplar muhakkak karşıtını kendi içerisinde barındırır.

Örneğin mutlak iyi ve kötü yoktur. İyiler içerisinde kötü, kötüler içerisinde iyi bulunur. Bu felsefeye göre önceki filmlerde yer alan bütün insanlar iyi, bütün robotlar kötü anlayışı terk edilmiş, hikaye buna göre kurgulanmıştır. Örneğin Marcus ve Williams'ın yolculuğunda birkaç insan kendilerini soymaya ve öldürmeye kalkışmıştır. Ayrıca Marcus'a John Connor'ın adamları işkence etmişlerdir. Böylece insanlar içerisindeki kötülere işaret edilmiştir. Diğer taraftan Marcus aslında bir robot olmasına rağmen iyi bir karakter olarak sunulmuş ve robotlar içerisinde de iyilerin bulunduğu ifade edilmiştir (Carrière, 2009).

KEANU REEVES LAURENCE FISHBURNE

THE MATRIX

WARNER BROS. PRESENTS
A WOLFGANG PETERSON FILM
KEANU REEVES LAURENCE FISHBURNE "THE MATRIX" CAROL ANNE MURPHY GOSUKE NAGAI JOE PATTON JR. JONATHAN D. KIMBLE
JULIAN ARAPENCO JEFF DILL PAPER JAMES W. SKOTCHDOPOLE ANDREW MASON ANDY WACHSBERG LARRY WACHSBERG LINDA STREIBER BRUCE BERMAN
www.whatisthematrix.com

ON APRIL 2ND THE FIGHT FOR THE FUTURE BEGINS.

The Matrix

O, beklenen kişi.

Yönetmen: Andy Wachowski, Lana Wachowski

Senarist: Andy Wachowski, Lana Wachowski

İlk Gösterim Tarihi: 31 Mart 1999-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 136 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD, Avustralya

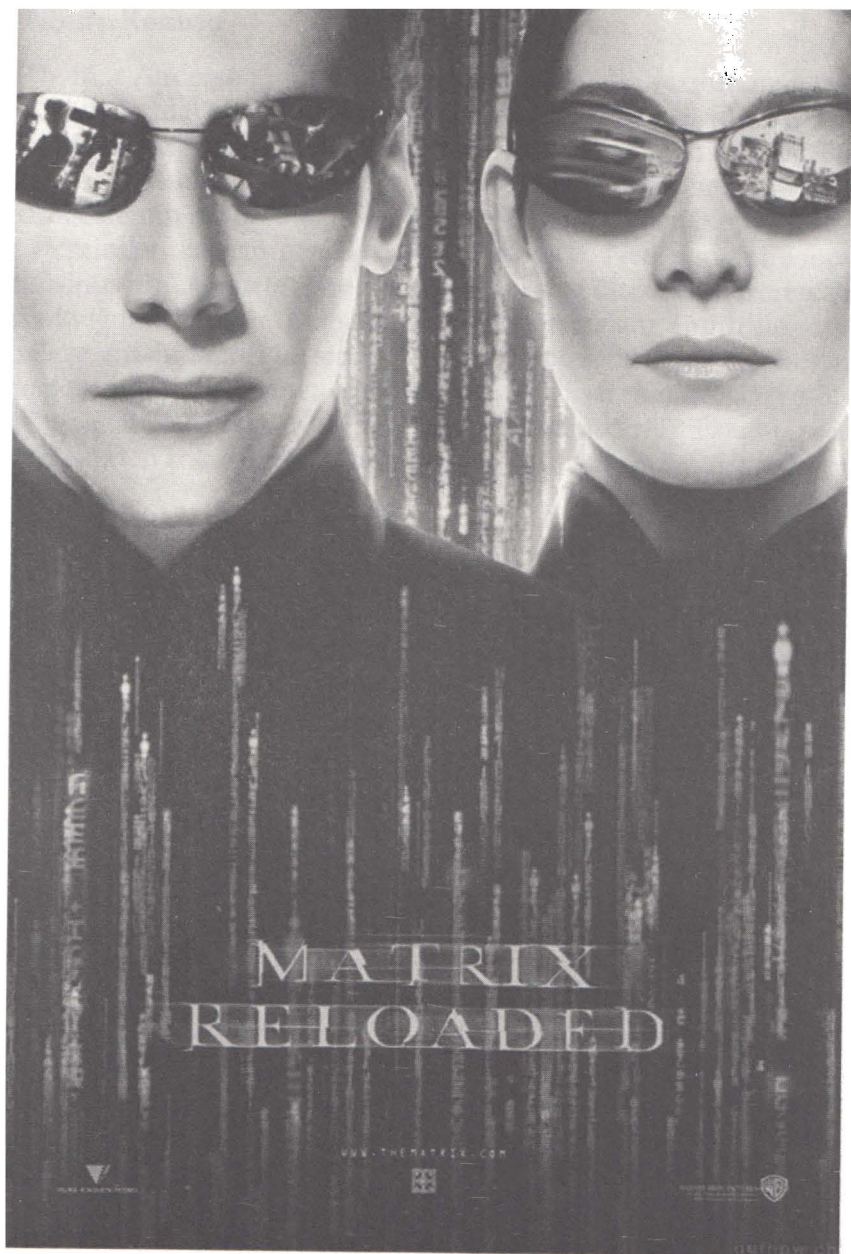
Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards (Oskar), BAFTA Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, American Cinema Editors, BMI Film & TV Awards, Blockbuster Entertainment Awards, Bogey Awards, Germany, Cinema Audio Society, Csapnivalo Awards, DVD Exclusive Awards, Empire Awards, Golden Screen, Golden Trailer Awards, Key Art Awards, Las Vegas Film Critics Society Awards, MTV Movie Awards, Mainichi Film Concours, Motion Picture Sound Editors, National Film Preservation Board.

Gişe Başarısı: 171,479,930\$

Oyuncular: Keanu Reeves, Laurence Fishburne, Carrie-Anne Moss, Hugo Weaving, Agent Smith, Gloria Foster, Joe Pantoliano, Marcus Chong, Julian Arahanga, Matt Doran, Belinda McClory, Anthony Ray Parker, Paul Goddard, Robert Taylor, David Aston, Marc Aden Gray

Filmin Konusu

Thomas Anderson gündüzleri saygın bir şirkette yazılım uzmanı, geceleri ise sanal âlemde Neo adıyla hackerlık yapan biridir. Ayrıca geceleri Matrix'in ne olduğu hakkında araştırmalar yapmaktadır. Bu arayışları sırasında Morpheus ve ekibiyle tanışır. Morpheus, Neo'yu yaşadığı âlemin bir hayalden ibaret olduğuna ikna eder. Neo'yu Matrix âleminden çıkarıp gerçek dünyayı gösterir. Neo bundan sonra kendisinin bir kehanete göre insanlığı bu sanal âlemden kurtaracak kişi olduğunu öğrenir. Ekibe katılır ve Matrix ajanı Smith ile mücadeleye girer. Smith ile girdiği savaşta ekipten biri olan Cypher'ın ihanetine uğrar. Bu ihanet sebebiyle tuzağa düşer. Smith Neo'yu öldürür. Fakat Neo, Trinity'nin telkinleriyle tekrar dirilir. Fakat bu sefer eskisinden çok daha güçlüdür. Bu gücü sayesinde Smith'i kolayca alt eder.

The Matrix Reloaded

Sorun değil. Sana ihtiyaçları var.

Yönetmen: Andy Wachowski, Lana Wachowski

Senarist: Andy Wachowski, Lana Wachowski

İlk Gösterim Tarihi: 15 Mayıs 2003-ABD

Yapımcı Ülke: ABD, Avustralya

Süresi: 138 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon

Dili: İngilizce, Fransızca

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD, Avustralya

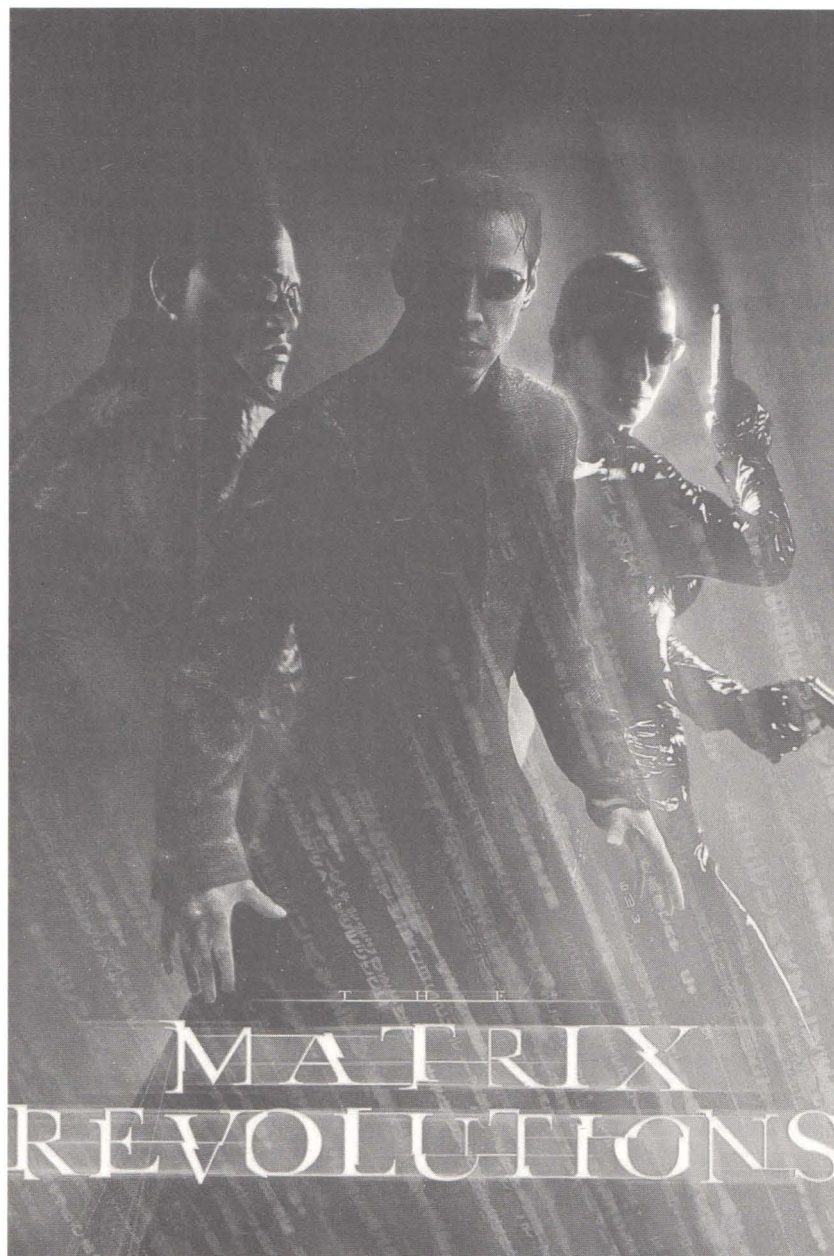
Ödül Aldığı Festivaller: BMI Film & TV Awards, Teen Choice Awards, Visual Effects Society Awards, World Stunt Awards

Gişe Başarısı: 281,492,479 \$

Oyuncular: Keanu Reeves, Laurence Fishburne, Carrie-Anne Moss, Hugo Weaving, Agent Smith, Gloria Foster, Ray Anthony, Christine Anu, Andy Arness, Alima Ashton-Sheibu, Helmut Bakaitis, Steve Bastoni, Don Battee, Monica Bellucci, Daniel Bernhardt, Valerie Berry, Ian Bliss, Liliana Bogatko, Michael Budd, Stoney Burke, Kelly Butler.

Filmin Konusu

İnsanlığın son kalesi olan Zion'a doğru 250 bin robot ilerlemektedir. 72 saat içerisinde Zion'a ulaşp Matrix'e başkaldıran bütün insanları öldüreceklerdir. Ajan Smith ise bir şekilde silinmekten kurtulmuş ve daha da güçlenerek geri dönmüştür. Artık Matrix'ten bağımsız hareket edebilmektedir. Kahin, Neo ve Morpheus'a Matrix'in kaynağına ulaşarak Zion'u kurtarabileceklerini söyler. Fakat bunun için önce "anahtarcı"yı kurtarmaları ve ondan yardım almaları gerekmektedir. Neo anahtarcıyı kurtarıp onun yardımıyla Matrix'in merkezine girmeyi başarır. Burada kendisini mimar olarak adlandıran Matrix'in programcısıyla karşılaşır. Burada kendisinden önce beş kurtarıcının daha geldiğini öğrenir. Matrix'le ilgili sorularının cevabını bulur. Mimar, Neo'ya iki seçenek sunar. Sağdaki kapı Matrix'in kaynağına açılmaktadır. Dolayısıyla Zion ve içindeki insanların kurtuluşu oradadır. Soldaki kapı ise Matrix'e açılmaktadır. Böylece zor durumdaki Trinity'nin hayatını kurtarabilecektir. Neo soldaki kapıyı açar, ajanlar tarafından vurulmuş olan Trinity'yi tekrar diriltir. Daha sonra Zion'u kurtarmak için harekete geçerler.

The Matrix Revolution

Kendini tanı.

Yönetmen: Andy Wachowski, Lana Wachowski

Senarist: Andy Wachowski, Lana Wachowski

İlk Gösterim Tarihi: 5 Kasım 2003-ABD

Yapımcı Ülke: ABD, Avustralya

Süresi: 129 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon

Dili: İngilizce, Fransızca

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD, Avustralya

Ödül Aldığı Festivaller: BMI Film & TV Awards

Gişe Başarısı: 139,259,759 \$

Oyuncular: Keanu Reeves, Laurence Fishburne, Carrie-Anne Moss, Hugo Weaving, Agent Smith, Gloria Foster, Ray Anthony, Christine Anu, Andy Arness, Alima Ashton-Sheibu, Helmut Bakaitis, Steve Bastoni, Don Battee, Monica Bellucci, Daniel Bernhardt, Valerie Berry, Ian Bliss, Liliana Bogatko, Michael Budd, Stoney Burke, Kelly Butler.

Filmin Konusu

Neo gerçek dünya ile Matrix arasında “Tren istasyonu” denilen bir yerde sıkışıp kalmıştır. Arkadaşlarının yardımıyla buradan kurtulmayı başarır. Elde bulunan bütün savaş gemileri Zion’un savunmasına yardım için hareket ederken Neo gemilerden birini alarak Matrix’in gerçek dünyadaki merkezine doğru hareket eder. Gemilerden biri Zion’un savunmasını zorlayan robotların tamamını patlatmayı başarır. Fakat bu patlama Zion’un savunmasını da çökertmiştir. Robotların ikinci saldırısı yaklaşmaktadır ve Zion savunmasız kalmıştır.

Matrix’in merkezine giren Neo, iki taraf için de tehdit oluşturan ve gittikçe güçlenen Ajan Smith’i yok etme karşılığında barış teklif eder. Teklifin kabul görmesinden sonra Ajan Smith’i yok eder ve böylece Matrix robotlarını Zion’dan geri çeker.

The Matrix Üçlemesinin Alt Metin Okuması

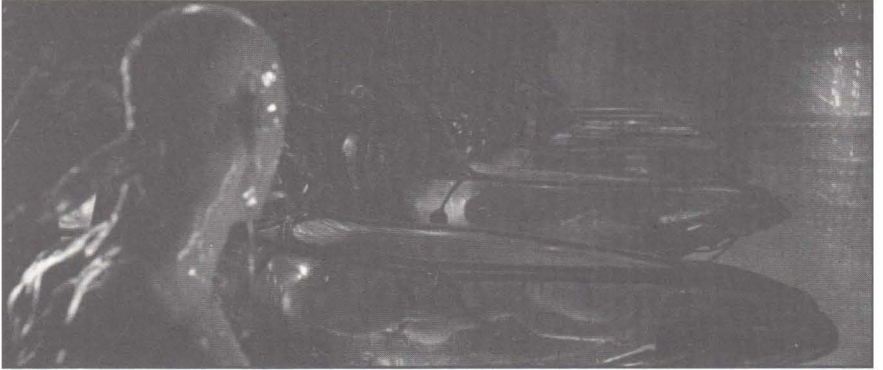
The Matrix serisi, hakkında en çok konuşulan filmlerden biri olmuştur. Film ve filmin alt metni hakkında birçok kitap⁷ ve onlarca makale yazılmıştır. Film farklı okumalara müsait olduğu ve yoğun bir sembolizme sahip olduğu için Hinduizm, Budizm, Agnostizm, Yahudilik ve Hristiyanlıkla ilişkilendirilmiştir. Bu yoğun dini sembolizm yönetmenler Andy ve Lana Wachowski kardeşlerin beyanı ile rastlantısal değil çoğunlukla bilinçli tercihlere dayanmaktadır (Fontana, 2000). Bu bakımdan filmin 1999 yılı Easter/Paskalya bayramında⁸ gösterime girmesi de manidardır (Stucky, 2005).

7 Örneğin: Matt Lawrence, *Like a Splinter in Your Mind: The Philosophy Behind the Matrix Trilogy*, Blackwell Publishing, Oxford 2004; William Irwin, *The Matrix and Philosophy: Welcome to the Desert of the Real (Popular Culture and Philosophy)*, Open Court Publishing, Illinois, 2002; Glen Yeffeth, *Taking the Red Pill: Science, Philosophy and the Religion in the Matrix (Smart Pop series)*, BenBella Books, Dallas 2003; 8 Bu bayram Hristiyan inancına göre Hz. İsa’nın çarmıhta öldükten üç gün sonra dirilmesi münasebetiyle kutlanan bir bayramdır.

Bu bölümde önce en sağlıklı gördüğümüz The Matrix serisinin Hristiyanî bir alt metne sahip olduğu yorumuna yer verilecek daha sonra diğer yorumlara değinilecektir. Kolay anlaşılır bir değerlendirme sunmak adına üç filmin alt metin okuması birlikte yapılacak ve karakterler üzerinden gidilecektir.

Neo (Thomas Anderson)

The Matrix serisinin başkahramanı olan Neo aslında İsa-Mesih figürüdür. Hz. İsa'nın Hristiyan inancına göre hayatı ve özellikleri ile Neo'nun hayatı ve özellikleri örtüşmektedir. Hz. İsa (as) bir mucize olarak babasız dünyaya gelmiştir. Neo da babaya sahip değildir. Matrix âlemindeki diğer insanlar gibi ana rahmine benzer, sıvı dolu bir makinenin içerisinde bulunmaktadır. Bu yapay rahim Neo'nun annesi olarak kabul edilebilir. Neo, burada göbek kordonuna benzer çeşitli kablolarla Matrix'e bağlıdır.

Neo ve Matrix'e Bağlı Diğer İnsanların İçinde Bulundukları Rahimler

Neo'nun gerçek adı olan Thomas Anderson da manidar bir isimdir. Öncelikle Thomas ismi Hz. İsa'nın havarilerinden şüpheci Thomas'ı hatırlatmaktadır. Thomas gibi Neo da başlarda Matrix'e ve kendisinin beklenen kişi olmasına şüphe ile yaklaşmaktadır. Anderson ise Yunancada "Son of Man" (Adamın oğlu/Ademoğlu) anlamına gelmektedir. Bu tanım İncil'de sık sık Hz. İsa için kullanılmaktadır. Neo ise One (Bir) kelimesinin anagramıdır. Neo, Morpheus ve mürettebatına göre "The One" (Bir/Yegane/Beklenen Kişi)'dir (Blizek, 2009; Matrix as Messiah Movie).

Morheus, Neo'yu beklenen kişi olduğuna ikna ederken şu ifadeleri kullanmaktadır: "Matrix ilk inşa edildiğinde içeride doğan biri vardı. Matrix'i istediği gibi değiştirebilecek biri. Bizden İlk kişiyi kurtaran o olmuştur. Bize gerçeği öğretti. Matrix var olduğu sürece insan ırkı asla özgür olamayacak. O öldükten sonra bir kâhin onun döneceğini müjdeledi. Bu defa Matrix'i yok etmek için dönecekti. Savaş sona erecekti. İnsanlarımızı kurtaracaktık. O yüzden bütün hayatımızı Matrix'in içinde onu arayarak geçirdik. Bunu yaptım (seni erkenden uyandırdım) çünkü arayışın bittiğine inanıyorum." Bu ifadeler belirgin bir şekilde Hz. İsa'nın dünyaya dönüp Tanrı krallığını kurmasına atıfta bulunmaktadır.

Neo henüz Matrix içerisindeyken müşterilerinden biri "Hallelujah. Sen benim kurtarıcısın. Benim şahsi İsa-Masih'imsin." diyerek filmin gittiği noktanın işaretini vermektedir (Tomkins, 2003). Bundan sonra Morpheus ve ekibi defalarca "He is the One" (O, beklenen kişidir) cümlesini kurmaktadır. Morpheus Neo'nun Matrix'le karşılaşacak, insanları Matrix'ten kurtaracak olan beklenen kişi olduğunu söylemektedir. Yahudiler de Hz. İsa zamanında kendilerini Roma'ya karşı zafere ulaştıracak ve özgürleştirecek bir Mesih beklentisi içerisindeydiler.

Neo, insanları görünen yalancı Matrix alemi yerine görünmeyen gerçek aleme ulaştırmaya çalışmaktadır. İnsanlar yalancı Matrix alemini algılamak o Matrix'in kodlarını görebilmektedir. İncil'de de bu durum "Gözlerimizi görünen şeylere değil, görünmeyenlere çeviriyoruz."9 ayetiyle ifade edilmektedir (Turner, 2003).

Morpheus ajanlar tarafından yakalanıp sorguya çekilir. Burada ölümle yüz yüze gelir. Sorgulamanın yapıldığı binada yüzlerce ajan vardır ve oradan bir kişiyi kurtarmak imkansızdır. Fakat Neo, Morpheus'u buradan kurtarmayı başarır. Helikopterle Morpheus'un sorgulandığı odanın bulunduğu kata gelir. Baygın haldeki Morpheus'a "Kalk Morpheus, Kalk" diye seslenir. Bu sesleniş Hz. İsa'nın Lazarı diriltirken kullandığı ifadeyi hatırlatmaktadır (Fontana, 2000). İncil'e

9 2. Korintliler, 4-18

göre Lazar, Hz. İsa'nın sevdiği bir mü'mindir. Öldüğünü duyunca kendisini koydukları mağaraya gitmiş "Dışarı çık" diye emretmiş, Lazar da yürüyerek dışarı çıkmıştır.¹⁰ Filmde de Neo'nun seslenişinden sonra Morpheus uyanıp Neo'ya doğru yürümekte, kesin bir ölümden kurtulmaktadır.

Neo ayrıca Trinity'yi de tam olarak öldükten sonra diriltmiştir. Trinity'nin bedeninden kurşunu çıkarmış daha sonra kalbini tekrar çalıştırarak onu yaşama döndürmüştür. Neo'nun bu yeteneği de Hz. İsa'nın ölü insanları diriltme mucizesine atıfta bulunmaktadır.

Kâhin, Neo'ya gerçek gücüne ancak sonraki hayatında ulaşabileceğini, ayrıca yakın zamanda kendi hayatı ile Morpheus'un hayatı arasında tercih yapmak zorunda kalacağını söyler. Sonraki sekansta Neo, Morpheus'u kurtarmak için kendini feda eder. Ajan Smith tarafından öldürülür. Morpheus Zion'un giriş şifrelerine sahip olduğu için aslında sadece onu değil bütün insanlığı kurtarmış olur (Fontana, 2000). Hz. İsa da Hristiyan inancına göre insanlığı günahlarından kurtarmak için kendini çarmıhta feda etmiştir.

Hristiyan inancına göre Hz. İsa çarmıhta öldükten 3 gün sonra dirilmiştir. Dirildikten sonra kendini ilk olarak Mecdelli Meryem adlı kadın görmüş, koşarak ona sarılmıştır. Havarileri ölümüne şaşırdıkları gibi dirilişine de şaşırmışlardır. Dirildikten sonra eskisinden daha güçlü olmuş, bedensel engellerden kurtulmuştur. Bir süre sonra ise göğe yükselmiştir. Neo'nun da dirildikten sonra yanında bulunan kişi bir kadındır. Trinity Neo'nun dirilişine şahit olmakta ve ona sarılmaktadır. Neo beklenen kişi olduğu için ölümü mürettebat tarafından şaşkınlık ve hayal kırıklığı ile karşılanmış, dirilişi ise daha büyük bir şaşkınlığa sebep olmuştur. Neo dirildikten sonra daha da güçlenmiş, ajanlarla tek eliyle dövüşebilme, uçma, kurşunları havada durdurma gibi güçlere erişmiştir (Fontana, 2000).

10 Yuhanna, 11:43

303 sayısı da filmde sık kullanılan sembollerden biridir. Trinity filmde ilk görüldüğü sahnede 303 no'lu odada kalmaktadır. Neo ise 303 no'lu odanın önünde öldürülmüş ve dirilmiştir. Bu rakamın “3 Of 3” yani “üçün üçü” şeklinde anlaşılması mümkün görünmektedir. Çünkü Hristiyanlıkta teslis (Baba-oğul-kutsal ruh şeklinde üçlü Tanrı anlayışı) inancı vardır. Hz. İsa/Neo bu tanrılardan biridir. Ayrıca Trinity de teslis/Üçleme anlamına gelmektedir.

Filmde yer alan bir diğer sayı da 101 rakamıdır. Neo'nun kapı numarası 101'dir. Ajanlardan kaçmak için 101 no'lu otobana çıkmaları tavsiye edilmektedir. Ayrıca filme göre Matrix'e 101 yılda bir kurtarıcı gelmektedir. Buradaki 101 sayısı da muhtemelen Hz. İsa/Neo'yu ifade etmektedir. Neo, “The One/Bir”dir. “0” ölüm olarak kabul edilirse önünde ve sonundaki 1'ler ölümden önce ve sonra hayat süren bir kurtarıcıyı işaret etmektedir.

Neo, Ajan Smith'le mücadelesinde başlangıçta yenilmiş gibi görülür. Smith Neo'yu kendi suretine çevirir. Fakat birkaç saniye sonra Smith'in içerisinde bir ışık çıkar ve Smith'i paramparça eder. İncil'de Hz. İsa “Ben dünyanın ışığıyım”¹¹ demektedir. Ayrıca ışığın karanlığa galip geleceği “Işık karanlığın içinde parlar. Karanlık onu alt edemez.”¹² sözleriyle ifade edilmektedir (The Matrix-A Cyberpunk Parable?).

Bir diğer dikkat çekici husus ise Neo'nun göğsünden çıkan ışığın haç şeklinde olmasıdır. Haç şeklindeki ışık sembolü sahneyi incille ve Hristiyanlıkla ilişkilendirmeyi kolaylaştıran bir unsur olmaktadır. Ayrıca Neo son sahnede çarmıh pozisyonunda yerde yatmakta, gözlerindeki bandaj Hz. İsa'nın başına geçirilen dikenli tacı anımsatmaktadır. Ayrıca filmin sonunda ışık şeklinde bir varlığa dönüşmekte, göğe yükselmektedir (Stucky, 2005).

¹¹ Yuhanna, 9-5

¹² Yuhanna, 1-4

Neo'nun Göğsünden Fışkıran ve Smith'i Yok Eden Haç Şeklindeki Işık

Morpheus

Morpheus Vaftizci Yahya (John the Baptist) figürüdür. İncil'e göre Vaftizci Yahya insanlara Mesih'in gelişini müjdelemiş ve ona ilk iman edenlerden olmuştur. Filmde de Neo'nun beklenen kişi olduğuna insanları inandırmaya çalışan kişi Morpheus'tur. Morpheus hem Neo'nun müjdecisi hem de sarsılmaz imanlısı olarak Vaftizci Yahya figürü olmaktadır. Vaftizci Yahya, etrafındaki insanları Mesih'in gelişine inandırmaya çalışmış, bazı insanlar inanmış bazıları ise inanmamıştır. Aynı şekilde Morpheus da Zion'daki insanları beklenen kişi ile ilgili kehanete inandırmaya çalışmaktadır. Fakat Zion'da da kehanete inananlar da inanmayanlar da bulunmaktadır.

Neo ile ilk karşılaştıklarında Morpheus uzun yıllar süren arayışını ve Neo'ya karşı olan inancını ifade eder:

Neo: Sizinle tanışmak bir onurdur.

Morpheus: O onur bana ait. Sen beni bulmak için birkaç yılını harcadın. Bense seni bulmak için bütün ömrünü harcadım. Sen beklenen kişisin Neo!

Trinity ile Neo ilk karşılaştıklarında aralarında geçen konuşma da Morpheus'un Vaftizci Yahya figürü olmasına işaret etmektedir. Trinity Neo'ya "Geceleri neden uyuyamadığınızı, ne aradığınızı biliyorum. Ben de onu arıyordum o beni bulduğunda aradığının o olmadığını

söyledi.” der. Burada kastettiği kişi Morpheus’tur. Trinity kurtarıcı olarak Morpheus’u görmüş, onu aramış fakat Morpheus beklenen kurtarıcının kendisi olmadığını ifade etmiştir. Vaftizci Yahya da kendisine Mesih olup olmadığı sorulduğunda olumsuz yanıt vermiş, sadece beklenen kişinin müjdecisi olduğunu belirtmiştir.

İncil’e göre Vaftizci Yahya, Hz. İsa’yı Şeria Irmağı kıyısında vaftiz etmiştir.¹³ Morpheus da Neo’ya benzer bir uygulama yapmaktadır. Neo Matrix aleminden uyanıp gerçek dünyayı gördüğünde rahme benzer içi sıvı dolu bir küvetin içerisindeydir. Tıpkı Hz. İsa’nın vaftizi gibi tamamen suya dalıp çıkmaktadır (Ford J. L., 2000).

Morpheus ile Vaftizci Yahya arasında ayrıışan noktalar ise Vaftizci Yahya’nın bir süre sonra katledilmesi ve Hz. İsa’nın hayatında merkezi bir rolü bulunmaması, buna karşılık Morpheus’un Neo için hem bir lider, hem bir öğretmen olması ve hikâyenin sonuna kadar merkezi bir konumda bulunmasıdır (Fontana, 2000).

Trinity

Trinity, Mecdelli Meryem (Mary Magdalene) figürüdür. İncil’e göre Mecdelli Meryem, Hz. İsa’yı dirilişinden sonra ilk gören kişidir. Ona sarılmak için koşmuştur. Ayrıca çarmıha gerilmeden önce onu meshetmiştir.¹⁴ Filmde de Neo’nun dirilişine en yakından şahitlik eden ve onu kucaklayan kişi Trinity’dır. Ayrıca ölmenden önce Ajan Smith ile giriştiği dövüş esnasında ağzındaki kanı elbisesinin parçasıyla silmiş/meshetmiştir.

¹³ Markos 1-9

¹⁴ Yuhanna 12:1-6

Neo'nun Öldükten Sonra Tekrar Dirildiği Sahneden Bir Görüntü

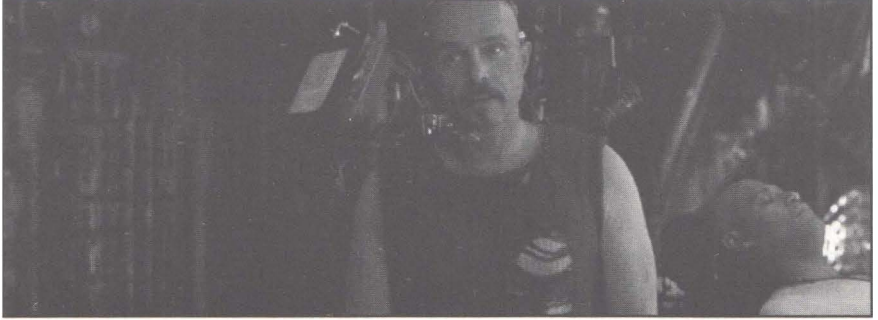
Trinity'nin Mecdelli Meryem'e benzeşmeyen özelliği ise Hz. İsa ile olan ilişkisinin boyutudur. Mecdelli Meryem ile Hz. İsa arasında herhangi bir cinsel yakınlaşma bulunmamaktadır. Halbuki Trinity ile Neo sevgililerdir ve aralarında cinsel münasebet bulunmaktadır (Fontana, 2000).

Trinity (teslis) isminden yola çıkarak Trinity'yi Tanrı ya da kutsal ruh olarak tanımlayanlar da bulunmaktadır. Neo'nun dirilişi sırasında Neo'ya "kalk" diyerek emir veren, dolayısıyla Neo'nun dirilişini sağlayan kişi Trinity'dir. Ayrıca Trinity gemide rütbe olarak Neo'nun üzerindedir. Bu durum Trinity'nin Tanrı figürü olduğu yorumlarına sebep olmaktadır. Ayrıca Neo Matrix içerisindeyken ona komutlar, ilhamlar vermesi bakımından da kutsal ruhu çağrıştırmaktadır.

Cypher

Cypher, Hz. İsa'ya ihanet eden havari Yahuda İşkariyot (Judas Iscariot) figürüdür. Yahuda İşkariyot, hahamlarla yaptığı gizli toplantılar neticesinde 30 gümüş karşılığında Hz. İsa'nın yerini ihbar etmiş ve yakalanmasını sağlamıştır. Cypher da Ajan Smith ile gizli bir toplantı yapmakta, bu toplantıda Matrix'in hayal âlemine geri dönme ve o dünyada zengin ve ünlü olma karşılığında Neo, Morpheus ve mürettebatına ihanet etmektedir.

Ajan Smith, insanlardan nefret etmesine rağmen Cypher'a çok iyi davranmaktadır. Ferisiler de Yahuda'yı ikna ederken ona iyi davranmışlar fakat ihanetinden sonra ona hakaret etmişlerdir. Ayrıca Cypher mürettebata ihanet edip onları öldürürken elbisenin kalp üzerine gelen kısmının yırtık olduğu görülmektedir. Bu sembol Cypher'ın mürettebata ve Neo'ya karşı sevgisinin ve imanının olmadığını göstermektedir.

Cypher'ın Mürettebatı Öldürdüğü Sahneden Bir Görüntü

Yahuda Hz. İsa'ya gönülden iman etmemiştir. İncil'e göre diğer havariler ona "Lord" (Tanrı-Rab) diye hitap ederken o hiçbir zaman bu hitabı kullanmamıştır. Hatta son akşam yemeğinde Hz. İsa içlerinden birinin ihanet edeceğini bildirince bütün havariler "Surely not I, Lord" (Kesinlikle ben değilim Tanrım) derken Yahuda "Surely, it is not I, Rabbi" (Kesinlikle ben değilim Öğretmenim/Hahamım) demiştir.¹⁵ Yani Hristiyan inancına göre Hz. İsa'nın tanrılığına inanmamıştır.

The Matrix'te de Cypher, hiçbir zaman Neo'nun beklenen kişi olduğuna inanmamıştır. Neo ile ilk konuşmalarında "Demek dünyayı kurtaracaksın ha!" diyerek alay etmiştir.

Cypher kelimesi sözlükte 3 farklı anlama gelmektedir. 1. Sıfır 2. Gizli mesaj. 3. Gizli yazma yöntemi. Cypher, Ajan Smith ile gizli toplantılar yapmış, ayrıca gizli bir mesaj ile mürettebatın yerini Ajan Smith'e bildirmiştir. Cypher sözcüğünün ilk anlamı olan Sıfır

15 Matta 26:25

kelimesi de Cypher karakterinin Yahuda ile olan ilişkisi bakımından manidardır. Çünkü İncil’de Yahuda için “O adam eğer hiç doğmamış olsaydı daha iyi olurdu.” denilmektedir.¹⁶ Hiç doğmamış olsa, yani sıfır olsa daha iyi olurdu. Bu benzerlikler Cypher karakterinin adının bilinçli bir tercih olduğunu ortaya koymaktadır.

Morpheus’un Mürettebatı

Her ne kadar Morpheus’un mürettebatı Hz. İsa’nın havarileri sayınsınca -12- olmasa da bazı benzerlikler göze çarpmaktadır. Öncelikle Hz. İsa’nın havarileri içerisinde James ve John ile Peter ve Andrew kardeşirler. Morpheus’un mürettebatında da Tank ve Dozer kardeşirler.

Hız. İsa’nın havarileri iman bakımından derece derecedir. Peter tam inanmakta, Thomas şüphe etmekte, Yahuda ise ihanet etmektedir. Mürettebatın da Neo’ya karşı inancı derecelidir. Bir kısmı tam inanmakta, bir kısmı şüphe etmekte Cypher ise ihanet etmektedir (The Matrix-A Cyberpunk Parable?).

Ajan Smith

Ajan Smith, Deccal figürüdür. Neo’nun önündeki en büyük engel Ajan Smith’dir. Smith, ilk filmde Neo tarafından alt edildikten sonra yeni bir forma dönüşmüştür ve sürekli gücünü artırmıştır. Dokunduğu kişileri kendisinden bir kopyaya dönüştürmektedir. İnsanların en büyük düşmanıdır. İnsanların tamamını yok etmeyi kendisine hedef edinmiştir.

Bu özelliklerinin yanı sıra Kahin ile Neo’nun bir konuşması da Ajan Smith’in Deccalîyetine işaret etmektedir. Neo’nun Ajan Smith’in ne olduğunu sorması üzerine Kahin “O senin zıddın” demektedir. İngilizcede Deccal “Anti-Christ” olarak ifade edilir. Yani Mesih’in zıddı. Dolayısıyla kâhinin ifadesinden Ajan Smith’in Neo/Mesih’in zıddı yani anti-Christ/Deccal olduğu anlaşılmaktadır.

16 Matta 14:20b

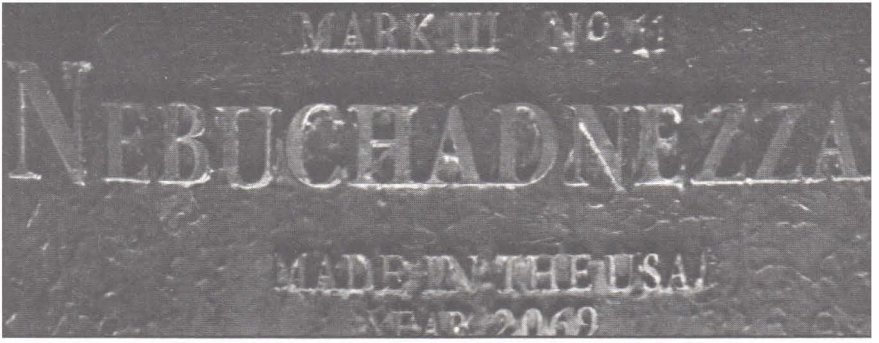
Nabukanedzar

Nabukanedzar Yahudileri sürgüne gönderen Babil kralının adıdır. Eski Yahudi teolojisine göre Allah'ın izni olmadan hiçbir şey gerçekleşmez. Yahudilerin başına kötü bir şey gelmesinin sebebi sahte tanrılara tapmaları, Allah'tan uzaklaşmalarıdır. Bu nedenle Nabukanedzar aslında Allah'ın görevlendirdiği bir kişidir. Allah'ın emri üzerine Yahudilerden intikam almaktadır. Allah ölüm gibi onu da kullanmaktadır (Fontana, 2000). Eski Ahitte bu durum "Hangi ulus ya da krallık Babil Kralı Nebukanedzar'a kulluk edip boyunduruğuna girmezse, o ulusu onun eline teslim edene dek kılıçla, kıtlıkla, salgın hastalıkla cezalandıracağım, diyor RAB."¹⁷ şeklinde ifade edilmektedir. Dolayısıyla Nabukanedzar, Allah'ın kötülere cezalandırmak için sebep kıldığı bir araçtır. Bu açıdan düşünüldüğünde Morpheus'un gemisi Nabukanedzar da kötülere karşı mücadele eden ve onları cezalandıran bir araçtır.

Nabukanedzar'ın model ve marka numarası da Mesih ile ilgili bir şifreyi içermektedir. İlgili sahnede bir tabela üzerinde gemiye ait bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgilerde "Mark III, No: 11" yazmaktadır. İngilizce'de Markos İncili "Mark" olarak ifade edilir. Dolayısıyla Markos İncilinin 3. bölümünün 11. ayetine bakıldığında şu ifadelerle karşılaşılmaktadır: "Kötü ruhlar Onu görünce ayaklarına kapanıyor, 'Sen Tanrının Oğlusun!' diye bağırıyorlardı."¹⁸ Dolayısıyla geminin bu şifresi de Neo/Mesih'i işaret etmektedir (Stucky, 2005).

¹⁷ Yeremya 27:8

¹⁸ Markos, 3-11

Nabukadnezar Uzay Gemisinin Güvertesindeki Bilgiler

Zion

Zion, hem Kudüs'te Yahudi mabedinin üzerinde bulunduğu tepenin adıdır hem de Yahudi halkı anlamına gelmektedir. Zion manevi, kozmik bir dağdır ve kutsal insanları ifade eder. Sürgün sırasında maddi mabed yıkılmasına rağmen o insanların gönüllerinde kalmıştır (Fontana, 2000). Zion ayrıca Kitab-ı Mukaddes'te Kudüs'ün diğer adıdır. Yahudi inancına göre cennetle cehennem arasında evrenin merkezidir. The Matrix'teki Zion da dünyanın merkezindedir.

Tank, Neo'ya "Eğer yeterince uzun yaşarsan Zion'u görebilirsin." demektedir. Burada Yahudilerin yüzyıllar boyunca Kudüs'e çektikleri özlem ifade edilmektedir. Bugün bile İsrail dışındaki Yahudiler Fısıh bayramlarında "Bu sene burada kutladık. Seneye Kudüs'te kutlamayı umarız." şeklinde geleneksel söylemi devam ettirmektedirler.

Bir diğer benzerlik Zion'a atfedilen önemdir. Hahamların anlayışına göre Zion Adn cennetlerinin benzeridir. İnsanlığı kaostan koruyan bir duvardır. Filmde de Zion en önemli şeydir. Hatta Tank, Morpheus'u bile Zion uğruna ölüme terk etmek istemiştir. "Zion senden, benden, ve hatta Morpheus'tan önemlidir. İnsanlığın son kalesidir." demektedir. The Matrix'teki Zion, yeni Zion'dur. Filme göre Tanrının insanları, Zion'u yeniden inşa etmiş ve Mesihi beklemektedir.

The Matrix Filmi İle İlgili Alternatif Okumalar

Matrix filmi bir çok din ve felsefi anlayışa yönelik okumalar yapmaya müsait derinlikte bir filmidir. Bu nedenle çeşitli benzerliklerden yola çıkılarak farklı okumalar yapılmıştır. Bu yorumlardan Agnostizm, Budizm, Hinduizm ve İslam Tasavvufu ile ilgili olanlara yer verilecektir.

Agnostizm

Bazı uzmanlar The Matrix serisinin Ortodoks Hristiyanlıktan ziyade Agnostik Hristiyanlıkla ilgili olduğu görüşünü öne sürmüşlerdir. Agnostik Hristiyanlıkta bir yüce, üstün tanrı bir de deforme olmuş tanrı anlayışı vardır. The Matrix'te deforme olmuş tanrıyı Matrix'in programcısı olan yapay zeka temsil eder. Kurtarıcı/Mesih ise Neo tarafından temsil edilmektedir (Blizek, 2009). Ayrıca Agnostizmin kullandığı körlük, uyku, cehalet, rüya, karanlık, gece ve bunların çözümü olan görme, uyanma, bilme, aydınlık, gün gibi mecazi kavramların hepsi The Matrix serisinde yer almaktadır (Flannery-Dailey & Wagner, 2001).

2. yy'da bir çok gnostik Hz. İsa'nın hikayesini kabullenmiş ama farklı yorumlamışlardır. Onlara göre Hz. İsa insanları günahlardan kurtarmak için değil, onları maddi dünyadan özgürleştirecek gerçek bilgiye ulaştırmak için gelmiştir (Tomkins, 2003). The Matrix'te de Neo insanları günahlarından kurtarmamakta onları Matrix alemi dışındaki gerçek dünyaya ulaştırarak özgürleştirmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla filmin olay örgüsü Gnostik anlayışa daha uygundur.

Bu yoruma getirilebilecek bir eleşiri, Gnostikler'in -bu durum Budistler için de geçerlidir- materyal dünyadan kaçıp iyi, barışçıl ve bedensiz bir varoluşa ulaşmayı ümit etmeleridir. Ama Neo Matrix'ten kurtulduğunda aslında daha maddi olan bir dünyaya ulaşmış oluyor. Nirvana ya da cennete ulaşmıyor. Ayrıca amacı Matrix'ten kaçmak değil bu dünyayı özgürleştirmektir. Böylece ana akım Hristiyanlık anlayışına geri dönmektedir: Dünya aslen iyidir ama sonradan bozulmuştur. Ondan kaçmak değil, onu onarmak gerekir (Tomkins,

2003). Neo da Matrix tarafından bozulan dünya düzenini düzeltmeye çalışmaktadır.

Budizm

Budizm'e göre en temel mesele varoluş gerçekliğine yönelik cehalettir. Filmde de Matrix'teki insanlar kendi varlıklarının mahiyetine yönelik bir cehalet içerisindeyler. Film özellikle 4. yy. Mahayana felsefe okulu Yogakara'nın fikirlerine yer vermektedir. Bu okula göre algıladığımız dünyanın gerçekliği bizim algılarımıza bağlıdır. Budist idealizmine göre her nesne bizim algımıza göre bir gerçeklik kazanmaktadır. Filmde Morpheus, Neo'ya "Gerçeklik nedir? Gerçekliği nasıl tanımlarsın? Duygularını, tatma, dokunma, işitme ve görmeyi kastediyorsan bunlar beyninin yorumladığı elektronik dalgalardır." demektedir. Bu cümleler 4. yy'da Yogakara'nın kurucusu olan Vasubandhu'nun diyaloglarından alınmıştır (Ford J. L., 2000).

Budizm'e göre bu dünya bizim isteklerimiz doğrultusunda algıladığımız bir hayal âlemidir. Matrix'te de beynimizdeki bir hapishanedeyiz. Morpheus'un dediği gibi tatma, koklama, duyma gibi duyular sadece elektrik sinyalleridir. İki anlayışa göre de cehalet, arzular ve duyular bizi bu âlemde kilitli tutmaktadır (Flannery-Dailey & Wagner, 2001).

Budizm'e göre insanlık bir illüzyon döngüsünün içindedir ve cehaleti yüzünden bu döngüde kalmaya devam etmektedir. İnsanlar arzuları nedeniyle bu döngüde kalırlar. The Matrix'te Cypher gerçeğe dayanamadığını söyler. "Bu bifteğin gerçek olmadığını biliyorum ama bunu tatmak istiyorum. Cehalet erdemdir." der. Ona göre dünyanın cehaleti ve zevkleri aydınlanmadan daha iyidir.

Theravada Budistlerine göre aydınlanma kişiseldir. Morpheus da "Matrix'in ne olduğu anlatılamaz. Bunu kendin tecrübe etmelisin." ve "Ben sadece yolu gösterebilirim. Kapıyı açmak senin işin." demektedir. Böylece Budizm'deki aydınlanmanın kişiselliği ilkesine uygun bir yaklaşım sergilemektedir.

Budizm ile film arasında benzerlik kuranlar Buda ile Neo ara-

sında da çeşitli benzerlikler kurmaktadırlar. Buna göre Morpheus, Neo'nun Buda'nın reenkarne olmuş hali olduğunu ve insanlığı aydınlığa ulaştıracak kişi olduğunu düşünmektedir. Neo, filmde dört kere reenkarne olmaktadır ve dört farklı yaşamı vardır: 1. Matrix âleminde önceki yaşamı 2. Thomas Anderson olarak yaşamı 3. Matrix âleminde çıkıp gerçek dünyaya gelişi 4. Trinity'nin kollarında ölüp tekrar dirildikten sonraki yaşamı. Neo tekrar dirildikten sonra artık ölümün bile üstesinden gelmiş olmakta, tam aydınlanmaya ulaşmaktadır. Buda gibi her şeyi bilen biri olmakta, artık bu doğum ölüm sarmalından kurtulmaktadır. Ayrıca Buda gibi Matrix âleminde kurtulmakta ve başkalarını da kurtarmaya çalışmaktadır (Flannery-Dailey & Wagner, 2001).

Film, Budizm ile bazı benzerlikler taşısa da Budizm'deki hiçbir canlıyı incitmemeye anlayışına tamamen ters bir şekilde şiddete dayalıdır. Ayrıca Neo, -yukarıda Agnostizmle ilgili bölümde ifade edildiği gibi -Matrix'ten kurtulduğunda daha maddi bir dünyaya ulaşmakta, Nirvana'ya ulaşmamaktadır.

Hinduizm

The Matrix filmini Hinduizm ile ilişkilendirenlere göre Neo, Hz. İsa ya da Buda'dan ziyade Hindu tanrısı Vishnu'yu çağrıştırmaktadır. Çünkü Hz. İsa'nın hiçbir kadınla cinsel münasebeti olmamıştır. Buda ise aydınlanmadan önce evli ve bir oğul sahibi olmasına rağmen aydınlanmadan sonra ailesine dönmemiş, bekâr hayatı yaşamayı tercih etmiştir. Halbuki filmde Trinity ile Neo arasında cinsel yakınlaşma söz konusudur. Neo bir sevgiliye/eşe sahiptir. Hindu tanrıları da aynı şekilde eşe sahiptirler. Örneğin Vishnu'nun eşi Lakshmi'dir. Vishnu da Hristiyan inancındaki Hz. İsa gibi insan formunda doğmuş bir tanrıdır. Vishnu ne zaman dünyaya inse Lakshmi de dünyaya iner, doğar, büyür ve Vishnu ile tanışıp onunla evlenir. Ayrıca Hindu inancında dişi tanrılar çok güçlüdür. Güçlü ve savaşçı bir kadın olması bakımından da Trinity, Lakshmi'ye benzemektedir. Filme göre her 101 yılda bir kurtarıcı gelmektedir. Neo altıncı kişidir. Dolayısıyla bu gelen kurtarıcılar Hinduizm'deki reenkarnasyon/doğum-ölüm döngüsünü hatırlatmaktadır (Fielding, 2003).

Son olarak The Matrix'teki şiddet de Hinduizm'le yorumlanabilir. Hinduizm'e göre kâinatta olan her şey değişmez evrensel kanunların manifestosudur. Bu nedenle savaşçı öldürmeli, maktul ölmelidir. İkisi de kaderleri olduğu için buna boyun eğmelidir. Bhagavad-gita, kitabında da Krishna, Arjuna'ya şöyle demektedir: "Öldürmekten korkma. Çünkü tanrı onları zaten öldürdüm, diyor." Bu anlayış Neo ve Trinity'nin acımasızca polis ve askerleri öldürmelerini açıklamaktadır (Fielding, 2003).

Tasavvuf

The Matrix gibi yoğun ve belirgin Hristiyanî alt metinlerin kullanıldığı bir filmde ilginç bir şekilde tasavvufla ilgili yorumlar da yapılmıştır. Bu yorumlara göre The Matrix tasavvufi merhaleleri anlatan bir risale gibidir. Neo başlangıçta bulunduğu âlemin farkına varamayan bir kişidir. Sonra arayışa girer ve rehberi olan Morpheus'a ulaşır. Morpheus, Neo'ya mavi ve kırmızı hap arasında tercih yapma şansı tanır. Mavi hapi alırsa hayatına devam edecek, kırmızı hapi alırsa gerçeğe ulaşacaktır. Yorumu göre kırmızı hap esma aşamasıdır. Bundan sonra rehber olan Morpheus Neo'yu Kâhine yani mürşide yönlendirir. Tasavvuftaki rüya halinin yerini The Matrix'teki simülasyon almıştır. Tasavvuftaki Kaf Dağının ardı Matrix'teki Zion'dur (Çıtlak, 2013).

Kanaatimize göre bu yorumlar biraz zorlama yorumlardır. Kahin'i mürşid, Morpheus'u rehber ve Neo'yu bir sufi olarak okumamızı sağlayacak belirgin işaretler bulunmamaktadır. Halbuki Neo ve Morpheus'u Mesih ve Vaftizci Yahya olarak okumamıza yardımcı olacak bir çok belirgin atıf bulunmaktadır. Bu belirgin Hristiyanî göndermeler de filme tasavvuf penceresinden bakmayı anlamsız kılmaktadır.

Sonuç olarak The Matrix serisi derin felsefi yapısıyla Hinduizm'den Budizm'e Agnostizm'den Tasavvufa kadar çok geniş bir yelpazede okumalar yapma imkanı veren bir filmidir. Fakat bunlar içerisinde en yoğun ve belirgin işaretler Hristiyanlıkla ilgili işaretlerdir. Bu bakımdan The Matrix'i Hristiyanlığa göre Hz. İsa'nın hayat hikayesinin yeniden yorumlanmış hali olarak görmek daha sağlıklıdır.

Bill Murray

He's having the day of his life...
over and over again.

Groundhog Day

COLUMBIA PICTURES PRESENTS

A TREVOR ALBERT PRODUCTION A HAROLD RAMIS FILM BILL MURRAY ANDIE MACDOWELL

"GROUNDHOG DAY" CHRIS ELLIOTT MUSIC BY GEORGE FENTON COSTUME DESIGNER PEMBROKE J. HERRING

EXECUTIVE PRODUCERS DAVID NICHOLS PRODUCED BY JOHN BAILLY, A.S.C. EDITOR C. O. ERICKSON

EXECUTIVE PRODUCERS DANNY RUBIN PRODUCED BY DANNY RUBIN AND HAROLD RAMIS

SCREENPLAY BY TREVOR ALBERT AND HAROLD RAMIS

DIRECTED BY HAROLD RAMIS

TM & © 1994 COLUMBIA PICTURES INC. ALL RIGHTS RESERVED.

Groundhog Day

(Bugün Aslında Düdü)

*Bir yere sıkışıp kalmış olsaydın. Her gün tamamen aynı olsaydı.
Yaptıkların hiçbir işe yaramasaydı sen ne yapardın?*

Yönetmen: Harold Ramis

Senarist: Danny Rubin, Harold Ramis (Senaryo), Danny Rubin (Hikaye)

İlk Gösterim Tarihi: 12 Şubat 1993-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 101 dk.

Türü: Komedi, Dram, Fantastik

Dili: İngilizce, Fransızca, İtalyanca

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: BAFTA Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, BMI Film & TV Awards, British Comedy Awards, London Critics Circle Film Awards, National Film Preservation Board.

Gişe Başarısı: 70,835,374 \$

Oyuncular: Bill Murray, Andie MacDowell, Chris Elliott, Stephen Tobolowsky, Brian Doyle-Murray, Marita Geraghty, Angela Paton, Rick Ducommun, Rick Overton, Robin Duke, Carol Bivins, Willie Garson, Ken Hudson Campbell, Les Podewell, Rod Sell

Filmin Konusu

Phil Connors ben merkezci, enaniyetli, çevresindeki insanları küçümseyen, değer vermeyen ve işinden zevk almayan bir hava durumu spikeridir. 4 yıl boyunca zoraki gittiği “Groundhog Day” festivaline yine gönülsüz olarak gider. Amacı bir an önce hayatının bu en sıkıcı gününe son vermek ve geri dönmektir. Dönüş yolunda fırtına çıkar ve kasabada mahsur kalır. Bir gece daha festivalin yapıldığı kasabada kalmak zorundadır. Phil, sabah uyandığında aynı günü tekrar yaşadığını fark eder. Bu durum defalarca tekrarlanır. Phil, her sabah aynı güne, festivalin yapıldığı 2 şubat gününe uyanmaktadır. Phil önce bu durumu avantaja çevirmeyi dener. Sonra sıkılıp defalarca intihar eder. En sonunda ise insanlara yardım etmeye başlar. İnsanlara yardım edip, mütevazı bir tavır takındıktan sonra bu döngü kırılır ve Phil 3 şubatta uyanmayı başarır.

Filmin Alt Metin Okuması

Groundhog Day bir Hollywood yapımı olmasına karşın alt metninde Karma inancına yer vermektedir. Filmin yönetmeni Harold Ramis, Budizmle eşi ve kayınvalidesi vasıtasıyla tanışmıştır. Ramis, eşi ve kayınvalidesi gibi sıkı takipçisi olmasa da Budizm’in temel felsefesini benimsediğini ifade etmiştir (Erbentraut, 2014).

Groundhog Day’in hikayesinin temelini oluşturan Karma, düşündüğümüz her şey ya da yaptığımız her eylemin sonuçlarının, bizi bu yaşamımızda ya da sonraki yaşamımızda etkileyeceğini söyleyen bir yasadır. Karma inancı, Hinduizm, Budizm, Jainizm, Sihizm dinlerinde “reenkarnasyon” ve yeniden doğum döngüsünü anlatan “Samsara” kavramı ile ilişkilidir. Ruhun yaptığı işlerin sonucuna uygun olarak yeniden dünyaya gelişine reenkarnasyon, bu sonsuz gidiş-geliş döngüsüne ise samsara denir (Erbaş, 2010).

Budist öğretisinin amacı, Karma’ya daha fazla yol açmamak ve bu döngüye bir son vermektir. Bunun için yapılması gereken ilk adım, Karma bağılığına yol açan, ruha zararlı üç sebebi anlamaktır. Bunlar; Hırs, öfke ve nefret, cahillik olarak sıralanır. Olumlu Karma için üç

yol ise; alçak gönüllülük, insaniyet (şefkat, iyilik) ve anlayıştır (Karma Yasası). İnsan aydınlandığı zaman bu doğum-ölüm döngüsü sona erer ve Nirvana'ya ulaşır.

New York Üniversitesine bağlı “Din ve Medya Merkezi” yöneticisi Angela Zito'ya göre Groundhog Day Budizm'deki Samsara kavramını etkili bir şekilde temsil etmektedir. Film adeta Mahayana Budizmi öğretilerinin sinematik versiyonudur. Samsara kavramına göre insanlar sürekli olarak ölüp tekrar doğmakta, bu doğum-ölüm çemberi içerisinde acı çekmekte ve bu çemberden kurtulabilmek için çaba göstermektedirler (Kuczynski, 2003). Filmde de Phil sürekli olarak aynı güne uyanmakta, intihar etse bile sabah yataktan kalkıp aynı günü yaşamaktadır. Phil acı çektiği bu hayattan kurtulabilmek için çaba göstermektedir.

Filmde Her Sabah Tekrar Eden Sahnelerden Bir Görüntü

Karma inancında yapılan seçimlerin de önemli bir yeri vardır. İnsanın yaptığı her seçim farklı sonuçlar doğurur bu sebep sonuç döngüsü de insanın şimdiki ve sonraki yaşamını şekillendirir. Zen üstadı Dairyu Michael Wenger de filmin karma ile ilgili olduğunu düşünmektedir. Ona göre Phil, her gün farklı seçimler yapmakta bu seçimler de farklı sonuçlar doğurmaktadır. Ayrıca Phil yaşlı ve evsiz bir adamın ölümünü engellemeye çalışmakta, fakat yaşlı adam her gün farklı bir şekilde ölmektedir. Böylece Phil, seçimler yaparken de belirli sınırlar içerisinde hareket ettiğini anlamaktadır (O'Brien, 2011).

Phil'in yaptığı seçimler insanların hayatlarında yaptıkları farklı seçimleri temsil etmektedir. İlk olarak Phil çok gururlu, kibirli, cimri, insanları önemsemeyen ve işinden memnun olmayan biri olarak davranışlar sergiler. Daha sonra aynı günü yaşama durumunu çıkarı için kullanmaya başlar. Trafik kurallarını ihlal eder, kaza yapar, banka soyar. Bu seçimleri mutluluk getirmeyince de intihar etmeyi dener. Defalarca denemesine rağmen ertesi gün yine yatağında aynı güne uyanır. Son olarak mutluluğu mütevazı bir insan olup insanlara yardım etmekte bulur. Zor durumda olan insanları kurtarır ve kasabanın en sevilen kişisi olur. İnsanlara değer verip mütevazı bir kimliğe eriştiği gün ise bu döngüden kurtulur. Böylece aydınlanmış ve Nirvan'a ulaşmıştır.

Samsara yolculuğunun başında bardaki sarhoşlarla yaptığı konuşma da manidardır. Phil, bardaki sarhoşa "Bir yere sıkışıp kalmış olsaydın. Her gün tamamen aynı olsaydı. Yaptıkların hiçbir işe yaramasaydı sen ne yapardın?" diye sorar. Sarhoşun verdiği cevap ise "Bu beni özetliyor." şeklindedir. Bu diyalogla film aslında bütün insanların doğum-ölüm döngüsü içerisinde olduğu mesajını vermektedir.

Son olarak filmin akışı da Budist pratiklerine uygun şekilde tasarlanmıştır. Budist eğitimi verilen bir mabedde uyanma zili hep aynı saatte çalmaktadır. Aynı yerlere gidilip aynı elbiseler giyilmekte, aynı rutin takip edilmektedir. Buna karşın her dakikanın kendine özgü olduğu düşünülmektedir (Sensei, 2004). Filmde de Phil, her gün saat altıda uyanmakta, aynı elbiseleri giyip aynı yerlere gitmektedir. Fakat her gün farklı bir deneyim yaşamaktadır.

PRESENT

THE CHRONICLES OF NARNIA

THE LION, THE WITCH AND THE WARDROBE

[illegible]

THE BELOVED MASTERPIECE COMES TO LIFE DECEMBER 9

Narnia.com

The Chronicles of Narnia: The Lion, the Witch and the Wardrobe

(Narnia Günlükleri: Aslan, Cadı ve Dolap)

Hiç ihanet etmemiş biri bir hainin yerine kurban edildiğinde taş masa kırılacak ve alınan can geri verilecek.

Yönetmen: Andrew Adamson

Senarist: C.S. Lewis (roman), Ann Peacock, Andrew Adamson, Christopher Markus, Stephen McFeely (senaryo)

İlk Gösterim Tarihi: 9 Aralık 2005-ABD

Yapımcı Ülke: ABD, İngiltere

Süresi: 143 dk.

Türü: Fantastik Macera

Dili: İngilizce, Almanca

Filmin Çekildiği Ülkeler: Polonya, İngiltere, Çek Cumhuriyeti, Yeni Zelanda, ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards (Oskar), BAFTA Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Broadcast Film Critics Association Awards, Character and Morality in Entertainment Awards, Costume Designers Guild Awards, Hollywood Film Festival, MovieGuide Awards, Phoenix Film Critics Society Awards, Satellite Awards, Young Artist Awards.

Gişe Başarısı: 745,013,115 \$

Oyuncular: Georgie Henley, Skandar Keynes, William Moseley, Anna Popplewell, Tilda Swinton, James McAvoy, Jim Broadbent, Kiran Shah, James Cosmo, Judy McIntosh, Elizabeth Hawthorne, Patrick Kake, Shane Rangi

Filmin Konusu

İkinci dünya savaşı sırasında İngiltere’de bir malikhanede yaşayan Pevensie kardeşler saklambaç oynarken hayatlarını tamamen değiştirecek bir keşif yaparlar. Küçük kardeş Lucy, saklandığı dolabın aslında masalsı Narnia diyarına açılan bir kapı olduğunu anlar. Daha sonra kardeşlerini de ikna ederek Narnia’ya gelir. Dört kardeş burada ismi de “Aslan” olan bir aslanın önderliğindeki Narnialılarla, Narnia’yı bir buz ülkesine çeviren Beyaz Cadı arasındaki mücadeleye tanık olurlar. Kehanete göre iki kız iki erkek, kral Aslan’a yardım edecek ve Narnia’yı cadının elinden kurtaracaktır. Kehanete inanan Narnialılar kardeşlerden yardım isterken Beyaz Cadı kardeşleri öldürme planları yapmaktadır. Pevensie kardeşler Aslan ve Narnialılarla birlikte hareket edip cadıyı yenilgiye uğratırlar. Savaştan sonra da tahtlarına oturup Narnia’yı yönetirler.

Filmin Alt Metin Okuması

The Chronicles of Narnia: The Lion, the Witch and the Wardrobe, Walt Disney ile dindar Hristiyanlar tarafından kurulmuş ve Hristiyanî temaları yoğun bir çok filme imza atmış olan Walden Media tarafından çekilmiş The Chronicles of Narnia serisinin ilk filmidir. Serinin diğer filmleri Prince of Caspian ve The Voyage of The Dawn Treader’dır. Seri, C. S. Lewis’in altı adet The Chronicles of Narnia kitaplarından üçünün sinemaya uyarlanmış halidir.

C. S. Lewis, Hristiyan ebeveyne sahip olmasına rağmen gençlik yıllarında Hristiyanlıktan uzaklaşmıştır. 32 yaşında ise The Lord of the Rings (Yüzüklerin Efendisi) eserinin yazarı J. R. R. Tolkien ve diğer yakın arkadaşlarının etkisiyle Hristiyanlığı kabul etmiş ve bu dine hizmet edecek eserler vermiştir (C. S. Lewis, 2015).

Lewis, kitaplarındaki Hristiyanî temaları kasıtlı yerleştirmediğini, bu temaların kendiliğinden kitaptaki yerlerini bulduklarını iddia etmiştir (Lewis C. S., 1994). Kendi itirafı ile The Chronicles of Narnia kitapları şu temalara sahiptir:

The Magician's Nephew: Yaratılış ve Narnia'ya kötülüğün ilk girişi.

The Lion, the Witch and the Wardrobe: Çarmıha gerilme ve yenden diriliş.

Prince Caspian: Tahriften sonra gerçek dinin yeniden inşası

The Horse and His Boy: Bir dinsizin hidayete ermesi.

The Voyage of the "Dawn Treader": Manevi yaşam.

The Silver Chair: Karanlık güçlerle devam eden savaş.

The Last Battle: Deccalın ortaya çıkışı, dünyanın sonu ve mahşer (Ford P. , 2005).

Her ne kadar Hristiyanî temaları kasıtlı yerleştirmediğini iddia etse de Lewis'e göre kitaptaki Aslan karakterinin ortaya çıkışı şu soruya dayanmaktadır: Gerçekten Narnia diye bir yer olsaydı İsa-Mesih neye benzerdi. Bizim dünyamızda yaptığı doğum, ölüm ve yeniden dirilip göğe yükselme nasıl olurdu? (Martindale & Root, 1990) Lewis, ürettiği bu hayali sorunun cevabını da şu şekilde vermektedir: Narnia konuşan hayvanların ülkesi olduğuna göre İsa figürünün de konuşan bir hayvan olması gerekir. Tıpkı Hz. İsa'nın dünyaya bir insan olarak gelmesi gibi. Hz. İsa'yı aslan olarak resmettim. Çünkü aslan, hayvanların kralıdır. Hz. İsa da Kitab-ı Mukaddes'te "The Lion of Judah/Yahudiye'nin Aslanı" olarak geçmektedir. Ayrıca kitabı yazmaya başladığımda aslanlarla ilgili ilginç rüyalar görüyordum (Religion in The Chronicles of Narnia).

C. S. Lewis, kitabının dine karşı savunma gücünü kıracağını umduğunu söylemekte ve kitabı yazmaktaki amacını da şu şekilde ifade etmektedir: "Çocukların ileriki hayatlarında Hristiyanlıkla ilk karşılaştıklarında Hristiyanlaşmalarını kolaylaştırmak." (Toynbee, 2005)

Lewis'in kitabı sinemaya uyarlandığında da büyük ses getirmiştir. Bazıları filmi Hristiyan Evanjelizminin harika bir aracı olarak görmüşlerdir (Kent, 2005). İngiltere'de birçok kilise filmi dini hizmetlerde kullanmış, dinî yayınlar yapan bir radyo kiliselere Narnia hak-

kında etkinlikler yapma çağrısında bulunmuş, ayrıca 10,000 Pound değerinde film bileti ücretsiz olarak ailelere dağıtılmıştır. ABD’de ise Başkan George Bush’un Florida Valisi olan kardeşi Jeb Bush, kitabın çocuklar tarafından okunması için kampanya başlatmış, Walden Media da çocuklara yönelik 17 haftalık Narnia üzerinden İncil çalışması hizmeti sunmuştur (Toynbee, 2005).

Lewis’in kitabını oluştururken İncil’den yararlandığı kadar pagan mitolojiden de yararlandığı görülmektedir. Bu nedenle bazı Hristiyan dernekler filmi, gizlice paganizmi desteklediği gerekçesiyle eleştirmişlerdir. Hz. İsa’nın bir aslan olarak resmedilmesi, Yunan tanrıları Dionysus, Maenads ve animistik nehir tanrısının olumlu olarak filmde yer alması başlıca eleştiri konuları arasında yer almıştır (Kjos, 2005). Ayrıca filmde yürüyen ve dans eden ağaçlar, başı insan vücudu at savaşçılar, uçan garip mahluklar, ejderhalar, konuşan ve savaşan çeşitli hayvanlar da yoğun bir şekilde yer almaktadır.

Lewis, Hristiyanlıkla ilgili alt metinleri kabul ettiği gibi pagan mitolojiden aldığı unsurları da kabul etmektedir. Hristiyanlık sonrası kültüre ulaşabilmek için Hristiyanlık öncesi fikirlere sahip olmak gerektiğini düşünen Lewis (Moll, 2004), paganizmi Hristiyanlığa ulaşmada bir araç olarak kullandığını şu sözlerle ifade etmektedir: “İnsanları Hristiyanlaştırmak için paganizm iyi bir temeldir. Önce insanları iyi bir pagan yaparsanız sonra iyi bir Hristiyan olabilirler.” (C. S. Lewis, 1999)

Pagan Mitolojiden Esinlenilerek Oluşturulan Karakterler

Filmin alt metin okumasına geçecek olursak, Lewis'in de ifade ettiği gibi Aslan, Mesih figürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Narnia ülkesi Cadı tarafından kışa mahkum edilmiştir. Bütün Narnia'lıların kendilerini kurtaracağı ümidiyle beklediği kişi ise Aslan'dır. Ayrıca kehanete göre Aslan'a dört kral da yardım edecektir. Kral kardeşlerden Edmund, Cadı'nın krallık vaadi üzerine kardeşlerine ve Aslan'a ihanet eder. Burada Edmund Yahuda İşkariyot figürü olarak görülse de durum biraz farklıdır. Çünkü Edmund hatasından dönüp tekrar Aslan ve kardeşlerinin yanında yer almaktadır. Cadı, Edmund'u geri almak için Narnia yasalarına göre hainin kendisine verilmesini ister. Aslan ise Edmund'un canına mukabil kendi canını teklif eder. Cadı bu teklifi severek kabul eder. Burada bazı yazarlar Hz. İsa'nın Yahuda için kendini feda etmediğini bütün insanlık için feda ettiğini söyleyerek alt metnin burada uyumsuzluk gösterdiğini ifade etmişlerdir (Tucker, 1979 akt: Religion_in_The_Chronicles_of_Narnia). Edmund'un Yahuda figürü olması uyumsuz olsa da buradaki kendini kurban etme meselesi asıl hikayeye uygunluk göstermektedir. Çünkü kehanet dört kralın birlikte Narnia'nın kurtuluşuna yardım edeceğini söylediği için Edmund'u kurtarmak aslında bütün Narnialıları kurtarmak anlamına gelmektedir.

İncil'e göre Hz. İsa çarmıha gönüllü olarak gerilmiştir. Çarmıha giderken insanlar tarafından işkence görmüş, "Yahudilerin Kralı" denilerek alay edilmiş ve hakaretlere uğramıştır. Öldükten sonra kabrini boş bulan ve dirildikten sonra onu ilk gören de Mecdelli Meryem'dir. Aslan'ın öldürülüşü ve dirilişi de bu hikayeye uygunluk göstermektedir. Aslan, Cadı'nın yandaşı olan hayvanlar tarafından işkence görmekte, "İşte yüce Aslan" diye alaya alınmaktadır. Öldükten sonra tekrar dirilmektedir. Öldüğü taş masanın boş olduğunu ve Aslan'ın dirildiğini ilk gören de Lucy ve kardeşi Susandır. Bazı incillere göre Mecdelli Meryem'in yanından başka bir kadının olduğu göz önüne alınırsa iki kız kardeşin açık bir şekilde Mecdelli Meryem ve diğer kadını temsil ettiği görülecektir. Ayrıca Hristiyanlığa göre Hz. İsa bu dünyanın gerçek kralı/sahibi iken sahte/dünyevi yöneticiler tarafından (Roma Valisi Pilatus ve Ferisiler) çarmıha gerilmiştir. Aslan da Narnia'nın gerçek kralı iken sahte yönetici olan cadı tarafın-

dan öldürülmüştür. Ayrıca İncil'e göre Hz. İsa'nın elleri ve ayakları çivilenmişken Aslanın da dört ayağı bağlıdır.

Aslanın öldürüldüğü taş masada yazan yazı da Aslan'ın tekrar dirilişini açıklamaktadır: "Hiç ihanet etmemiş biri, bir hainin yerine kurban edildiğinde taş masa kırılacak ve alınan can geri verilecek." Bu ifadeler de açık bir şekilde Hristiyan inancına göre Hz. İsa'nın masmum olduğu halde insanların günahlarına kefarete olmak için çarmıha gerildiği inancına atıfta bulunmaktadır.

Aslan'ın Öldükten Sonra Tekrar Dirildiği Sahnedeki Bir Görüntü

Kardeşlerden en büyüğü ve en güçlüsü olan Peter ise Hz. İsa'nın havarilerinden Peter (Simon Petrus)'u temsil etmektedir. Hz. İsa Peter'e "Koyunlarımı gütle" ¹⁹ diyerek onu kendisinden sonra Hristiyanların lideri yapmıştır. Aslan da Cadi'ya karşı savaşta Peter'i ordunun başında bırakmıştır.

Cadiya karşı zafer kazanıldıktan sonra dört kardeş dört tahtta oturarak Narnia'yı yönetmeye başlamışlardır. Aslan ise cenneti andıran bir kumsalda yürüyerek gözden kaybolmuştur. Lucy yanındaki Narnialılardan birine "Onu tekrar göreceğiz mi?" diye sorduğunda aldığı cevap "Zamanı geldiğinde." şeklindedir. Burada da Hz. İsa'nın Tanrı Krallığını kurmak için dünyaya tekrar geleceği inancına atıfta bulunmaktadır. Ayrıca Narnia'yı yöneten dört kral, Hz. İsa'dan sonra Hristiyanlara yön veren dört İncil'i temsil etmektedir.

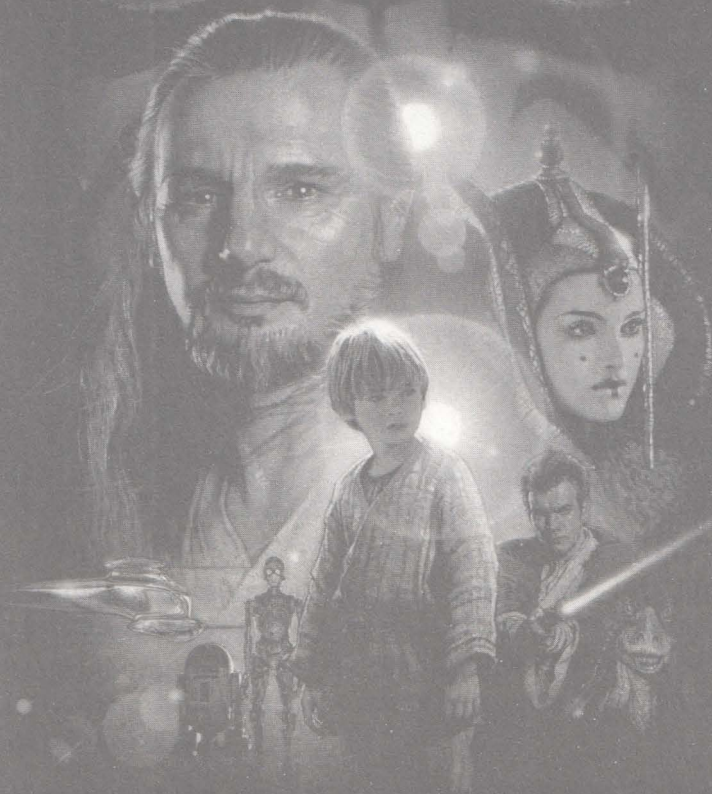
¹⁹ Yuhanna 21:16

Dört İncil'i Temsil Eden Dört Kral ve Aslan

Son olarak serinin üçüncü filminde de Hz. İsa'nın manevi krallığına atıflar vardır. Çocuklar ve Prens Caspian dünyanın sonuna gemileriyle gelerek Aslan'ın ülkesine yakaşırlar. Prince Caspian vefat eden babasının Aslan'ın ülkesinde olup olmadığını sorar. Aslan ise "Bunu ancak kendin öğrenebilirsin. Ama buradan ileri gitmek istersen geri dönüş yok." der. Böylece açık bir şekilde Aslan'ın ülkesinin ahirette bulunduğu ifade edilmiş olur. Filmin sonunda Lucy ve Edmund'un gerçek dünyaya dönme zamanları gelmiştir. Lucy Aslan'a "Bizi dünyamızda ziyaret eder misiniz?" diye sorar. O da "Sizi daima gözlüyor olacağım. Sizin dünyanızda başka bir adım var. Beni tanımak için onu öğrenmelisiniz." der. Bu ifadelerle Aslan'ın bizim dünyamızdaki adının Hz. İsa olduğu ima edilmektedir.

EVERY SAGA HAS A BEGINNING

STAR WARS
EPISODE I
THE PHANTOM MENACE

STAR WARS™ EPISODE I™ THE PHANTOM MENACE™
CASTING BY CLAM NEESON, EWAN MCGREGOR, NATALIE PORTMAN, JAKE LLOYD, IAN MCDIARMID
MUSIC BY JOHN WILLIAMS, EDITOR RICK MCCALLUM

GEORGE LUCAS

Presented by Twentieth Century Fox Searchlight Pictures
A Lucasfilm Production
DOLBY DIGITAL
SOUND BY JAMES NEWTON HOWARD
COSTUME DESIGNER JANE YOUNG
PRODUCTION DESIGNER JAMES WATSON
EXECUTIVE PRODUCERS JAMES WATSON, JANE YOUNG
PRODUCED BY JAMES WATSON, JANE YOUNG
WRITTEN BY JAMES WATSON, JANE YOUNG
DIRECTED BY GEORGE LUCAS

Star Wars

(Yıldız Savaşları)

1. The Phantom of The Menace (Asılsız Tehdit)

Babası yok. Onu ben taşıdım, doğurdum, büyüttüm. Ne olduğunu açıklayamam.

Yönetmen: George Lucas

Senarist: George Lucas

İlk Gösterim Tarihi: 19 Mayıs 1999-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 136 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Macera, Fantastik

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, BMI Film & TV Awards, Bogey Awards, DVD Exclusive Awards, Golden Screen, Las Vegas Film Critics Society Awards, MTV Movie Awards, Razzie Awards, Satellite Awards, Young Artist Awards,

Gişe Başarısı: 1,027,044,677 \$

Oyuncular: Liam Neeson, Ewan McGregor, Natalie Portman, Jake Lloyd, Pernilla August, Ian McDiarmid, Oliver Ford Davies, Ray Park, Hugh Quarshie, Terence Stamp

Filmin Konusu

Ticaret Federasyonu, Naboo adlı küçük bir gezegeni istila etmek üzeredir. Galaksi Cumhuriyeti olayları yatıştırması için iki jedi şövalyesini Naboo'ya gönderir. Jedi şövalyeleri işgal altındaki Naboo'luları Gungan adlı yaratıkların da yardımıyla kurtarırlar. Savaş sırasında sığındıkları Tatooine adlı gezegende henüz bir çocuk olan Anakin Skywalker'ı bulurlar. Jedi ustası Qui Gon ölmeden önce öğrencisi Obi Wan Kenobi'ye bu çocuğu bir Jedi olarak yetiştirmesini vasiyet eder.

STAR WARS
EPISODE II
ATTACK OF THE CLONES

2. The Attack of The Clones

(Klonların Saldırısı)

Kehanet doğruysa Anakin güce dengeyi getirebilecek tek kişi.

Yönetmen: George Lucas

Senarist: George Lucas

İlk Gösterim Tarihi: 16 Mayıs 2002-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 142 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Macera, Fantastik

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, BMI Film & TV Awards, Bogey Awards, Empire Awards, MTV Movie Awards, Razzie Awards, Satellite Awards, Teen Choice Awards, Visual Effects Society Awards,

Gişe Başarısı: 649,398,328 \$

Oyuncular: Ewan McGregor, Natalie Portman, Hayden Christensen, Christopher Lee, Samuel L. Jackson, Ian McDiarmid, Pernilla August, Rose Byrne, Temuera Morrison, Daniel Logan, Jimmy Smits, Jack Thompson, Leeanna Walsman.

Filmin Konusu

Binlerce güneş sistemi Galaksi Cumhuriyeti'nden ayrılmak istemektedir. Ayrılıkçıların başında Kont Dooku denilen esrarengiz bir kişi vardır. Bu kişi aslında Sith Lordu Sidious'un öğrencisi Lord Tyranus'dur. Güçlü bir Cumhuriyet Ordusu kurulması için oylama yapılacaktır. Bu konuda başkanın en büyük destekçisi olan Naboo senatörü Amidala'ya suikast düzenlenir. Jedi'lar suikastçıyı ararken cumhuriyetin yıllar önce verdiği klon askerleri keşfederler. Savaş bu klonların da yardımıyla kazanılır.

STAR WARS
EPISODE III
REVENGE OF THE SITH

3. Revenge of The Sith

(Sith'in İntikamı)

Gücün karanlık tarafını öğren Anakin.

Yönetmen: George Lucas

Senarist: George Lucas

İlk Gösterim Tarihi: 19 Mayıs 2005-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 140 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Macera, Fantastik

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Empire Awards, Hollywood Film Festival, MTV Movie Awards, Mainichi Film Concours, People's Choice Awards, Razzie Awards, Satellite Awards, Teen Choice Awards.

Gişe Başarısı: 848,754,768 \$

Oyuncular: Ewan McGregor, Natalie Portman, Hayden Christensen, Ian McDiarmid, Samuel L. Jackson, Jimmy Smits, Christopher Lee, Keisha Castle-Hughes, Silas Carson, Jay Laga'aia, Bruce Spence, Wayne Pygram, Temuera Morrison.

Filmin Konusu

Ani bir baskınla droid (insansı robot) lider Grievous Cumhuriyet başkentine girmiş ve senato lideri Palpatine'i kaçırmıştır. Jedi ustası Obi Wan Kenobi ve öğrencisi Anakin Skywalker senatörü kurtarırlar.

Annesinin öleceğini önceden hisseden ve bir şey yapamayan Anakin, bu sefer de hamile olan eşi Amidala'nın öleceğini hissetmekte ve ölüme çareler aramaktadır. Anakin'in bu durumunu sezen senato başkanı Palpatine, sith lordlarının ölümü engelleyebildiklerini ve kendi öğrencisi olursa bunu öğretebileceğini söyler. Böylece yıllardır Jedi'ların savaştığı sith lordu Sidious'un aslında senato başkanı Palpatine olduğu ortaya çıkar. Anakin eşini kurtarma ümidiyle Sith lordu olur ve "Darth Vader" adını alır. Bundan sonra Palpatine'nin emriyle cumhuriyet askerleri bütün jedi'ları öldürürler. Yalnızca Kenobi, Yoda ve bir senatör kurtulur. Palpatine, emrindeki ayrılıkçı valileri de Darth Vader'e öldürterek savaşı bitirir ve 1. Galaktik İmparatorluğu kurar. Kenobi, öğrencisi Darth Vader'le savaşır ve öldüğünü zannederek bırakır. Daha sonra sith Lordu tarafından kurtarılan Vader elektronik aletlerin yardımıyla hareket edebilecek bir hale gelir. Vader'in eşi doğumda ölür. Kızı Leia ve oğlu Luke güvenilir kişilere evlatlık olarak verilir ve Vader'den saklanırlar.

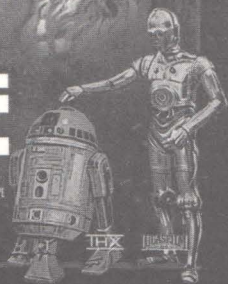
A LONG TIME AGO IN A GALAXY FAR FAR AWAY...

The poster features a collage of characters and spacecraft. At the top, Han Solo and Princess Leia are shown. Below them, Luke Skywalker and Obi-Wan Kenobi are featured. The Millennium Falcon is prominently displayed in the center, surrounded by other ships like the T-16 Skyhawk and the Rebel transport ship. Chewbacca, R2-D2, and C-3PO are at the bottom right. The background is a starry space with nebulae.

STAR WARS
A NEW HOPE

TWENTIETH CENTURY FOX PRESENTS A LUCASFILM LTD. PRODUCTION A STAR WARS EPISODE IV: A NEW HOPE
CASTING BY MARK HAMILL HARRISON FORD CARRIE FISHER
COSTUME DESIGNER PETER COSSING MUSIC BY ALEC GUINNESS
EDITED BY GEORGE POGAS PRODUCED BY GARY KURTZ DIRECTED BY GEORGE LUCAS

MPAA RATED PG
DOLBY DIGITAL

© 1997 LUCASFILM LTD.
ALL RIGHTS RESERVED
WWW.STARWARS.COM

4. A New Hope

(Yeni bir Ümit)

Benim öğrencim olan Darth Vader adındaki genç bir Jedi kötülüğe teslim oldu.

Yönetmen: George Lucas

Senarist: George Lucas

İlk Gösterim Tarihi: 25 Mayıs 1977-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 121 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Macera, Fantastik

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards (Oskar), Golden Globes, BAFTA Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Evening Standard British Film Awards, Golden Screen, Grammy Awards , Hochi Film Awards, Hugo Awards, Kinema Junpo Awards, Los Angeles Film Critics Association Awards, National Board of Review, MTV Movie Awards, National Film Preservation Board, People's Choice Awards, Satellite Awards, Science Fiction and Fantasy Writers of America

Gişe Başarısı: 775,398,007 \$

Oyuncular: Mark Hamill, Harrison Ford, Carrie Fisher, Peter Cushing, Alec Guinness, David Prowse, Phil Brown, Shelagh Fraser, Jack Purvis, Alex McCrindle, Eddie Byrne.

Filmin Konusu

İmparatorluğa bir saldırı düzenleyen direnişçiler bir gezegeni yok edebilecek güçteki “Ölüm Yıldızı” adlı uzay üssünün planlarını çalmayı başarmışlardır. Böylece bu üssü etkisiz hale getirip halklarını kurtarabileceklerdir. Yakalanan Prenses Leia planları R2 adlı bir droid’e yükler ve Kenobi’ye gönderir. Droid’e ulaşan Luke Skywalker onu Kenobi’ye ulaştırır. Birlikte önce prensesi kurtarırlar ardından da “Ölüm Yıldızı”nı yok ederler.

SPECIAL EDITION

THE EMPIRE STRIKES BACK

"THE EMPIRE STRIKES BACK"

STARRING MARK HAMILL HARRISON FORD CARRIE FISHER
BILLY DEE WILLIAMS ANTHONY DANIELS

WITH SPECIAL GUESTS DAVID PROVINE AS CAPTAIN KENNY DAKER AND PETER MARINTELL AS GENERAL CRANK

DIRECTED BY IRVIN KERSHNER PRODUCED BY GARY KURTZ

SCREENPLAY BY LEIGH BRACKETT AND LAWRENCE KASDAN BASED UPON CHARACTERS CREATED BY GEORGE LUCAS
MUSIC BY JOHN WILLIAMS

STAR WARS: THE EMPIRE STRIKES BACK is a Lucasfilm Ltd. production. All rights reserved. Lucasfilm Ltd. and its subsidiaries are the copyright owners of all rights in the Star Wars franchise. All other rights reserved. Lucasfilm Ltd. is a registered trademark of Lucasfilm Ltd. All other trademarks are the property of their respective owners.

FEBRUARY 21, 1997

www.starwars.com

5. The Empire Strikes Back

(İmparatorluk Yeniden Saldırıyor)

Güç'tür benim dostum. Hayat doğurur onu, büyütür. Enerjisi bizi çevreler.

Yönetmen: George Lucas

Senarist: George Lucas

İlk Gösterim Tarihi: 21 Mayıs 1980-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 124 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Macera, Fantastik

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards (Oskar), BAFTA Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Golden Screen, Grammy Awards , Hugo Awards, National Film Preservation Board, People's Choice Awards, Satellite Awards.

Gişe Başarısı: 538,375,067 \$

Oyuncular: Mark Hamill, Harrison Ford, Carrie Fisher, Billy Dee Williams, David Prowse, Peter Mayhew, Alec Guinness, Jeremy Bulloch, John Hollis, Jack Purvis, Des Webb.

Filmin Konusu

“Ölüm Yıldızı” yok edilmesine rağmen imparatorluk askerleri direnişçileri dağıtmayı başarmıştır. Vader, her tarafa gönderdiği robotlarla “Hoth Ice” gezegeninde saklanan direnişçileri aramaktadır. Gezegenin fark edilmesiyle direnişçiler kaçarlara. Luke Skywalker ise Jedi eğitimini tamamlamak üzere Usta Yoda’nın yanına gider. Fakat arkadaşlarının acı çektiğini hissettiği için eğitimini yarıda bırakıp onların yardımına koşar. Burada Vader’le dövüşen Skywalker kolunu kaybeder ve arkadaşlarının da yardımıyla kurtulur.

RETURN

STAR WARS RETURN OF THE JEDI

6. Return Of The Jedi

(Jedi'nin Dönüşü)

Seninle dövüşmeyeceğim baba.

Yönetmen: George Lucas

Senarist: George Lucas

İlk Gösterim Tarihi: 25 Mayıs 1983-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 134 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Macera, Fantastik

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards (Oskar), BAFTA Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Golden Screen, Hugo Awards, People's Choice Awards, Satellite Awards, Young Artist Awards.

Gişe Başarısı: 475,106,177 \$

Oyuncular: Mark Hamill, Harrison Ford, Carrie Fisher, Billy Dee Williams, Peter Mayhew, Sebastian Shaw, Ian McDiarmid, David Prowse, Alec Guinness, Michael Pennington, Admiral Piett.

Filmin Konusu

Luke Skywalker arkadaşı Han Solo'yu gangster Jabba'nın elinden kurtarır. Bundan sonra İmparatorluğun "Ölüm Yıldızı"ndan daha büyük bir istasyon yaptığını öğrenirler. Bir grup hava saldırısı yaparken diğer grup da üssü koruyan kalkanın güç kaynağını yok ederler. Böylece bu istasyon da direnişçiler tarafından yok edilir ve bütün imparatorluk kuvvetleri etkisiz hale getirilir. Savaş devam ederken Luke Skywalker da babası Darth Vader ile dövüşmektedir. Babasını alt eden Luke öfkesine hakim olarak onu öldürmez. Lord Sidious'un "bana katıl, babanı öldür ve onun yerine geç" teklifini de kabul etmez. Bunun üzerine Sidious onu öldürmek ister. Luke da bu zor durumunda babasından yardım ister. Darth Vader son gücünü de Sidious'u öldürüp oğlunu kurtarmak için harcar. Oğlunun kollarında ölür.

Star Wars Filmlerinin Genel Alt Metin Okuması

Her bir bölüm birbiri ile bağlantılı olduğu için Star Wars filmlerinin genel bir alt metin okuması yapılacaktır. Star Wars serisi ilk bakışta Hristiyanlıkla ilgili alt metinlere sahip gibi görünse de aslında karma bir inanç sistemini içermektedir. Star Wars, Jediizm adı altında yeni ve karma bir dinin savunucusudur.

Star Wars'un Hristiyanlıkla ilgili zannedilmesinin sebebi karma inanç anlayışından Hristiyanlığa ait bölümlerin kolayca gözlemlenebilmesidir. Filmin kahramanı Anakin Skywalker Hz. İsa gibi babasız olarak dünyaya gelmiştir. Babasının kim olduğu sorulduğunda, anesi "Babası yok. Onu ben taşıdım, ben doğurdum ve büyüttüm. Ne olduğunu açıklayamam." şeklinde cevap vermektedir. Anakin çölde doğmuş ve büyümüştür. Hz. İsa'ninkine benzer mütevazı bir ortamda yaşamaktadır. Anakin ile "Force/Güç" arasında kutsal ruh ile Hz. İsa arasında olduğu gibi güçlü bir bağ vardır. Tıpkı Vaftizci Yahya gibi jedi ustası Qui-Gon Jinn de Anakin'e inanmakta ve onun "Güç"e dengeyi getirecek kişi olduğunu iddia etmektedir (Sammute). Jedi savaşçıların ilk filmde savaştıkları Sith öğrencisi de Hristiyanı şeytan tasvirlerine uygun şekilde kırmızı yüzlü ve boynuzludur.

Star Wars'taki Sith Savaşçılarından Biri

Jedi savaşçıları birbirleriyle “May the Force be with you/Güç seninle olsun.” diyerek selamlaşmaktadırlar. Bu ifadelerin bazı protestan mezheplerinde kullanılan “May God be with you/Tanrı seninle olsun” ifadesinden alındığı, ayrıca Obi-Wan’ın genç Luke Skywalker’a söylediği “Unutma Güç daima seninle olacaktır.” sözünün “İşte ben, dünyanın sonuna dek her an sizinle birlikteyim.”²⁰ ayetine atıfta bulunduğu iddia edilmektedir (McDowell, 2007).

Bir diğer iddia ise Jedi savaşçılarının evlenme yasaklarının Katolik rahiplerin bekaret yeminini temsil ettiği, Anakin’ın Sith Lordu tarafından karanlık tarafa davet edilişinin Hz. İsa’nın şeytan tarafından günaha davet edilmesine benzediği ve Güç’ün aslında Kutsal Ruh fiğürü olduğu yönündedir (Herzog).

Bu iddiaların kısmen gerçeklik payı vardır. Fakat filme daha geniş bir pencereden bakıldığında aslında Hristiyanlıktan ziyade uzak doğu dinlerinden etkilendiği görülmektedir. Filmin yönetmeni ve senaristi George Lucas bir röportajında dinini Budist-Metodist olarak açıklamış (Baxter, 1999) ayrıca Star Wars filminde Budist etkinin yoğun olduğunu itiraf etmiştir (Moyers, 1999).

George Lucas, filminde Budist etkilerin olduğunu itiraf etse de 1999 yılında verdiği röportajlardan birinde Star Wars’ın sadece bir

20 Matta, 28:20

film olduğunu söylemiş (Persall, 1999) diğer röportajında ise şu ifadelere yer vermiştir: “Filmi, gençleri gizem hakkında düşündürmek için çektim. Cevap işte burada demek için değil. Şunu sordurmak için: Bir saniyeliğine düşün. Tanrı var mıdır? Tanrı neye benzer? Tanrı nasıl duyulur, nasıl hissedilir? Tanrı ile ilişkimiz nasıldır? Amacım gençleri bu sorular üzerinde düşündürmektir. Yoksa kendi Tanrılarını nasıl tanımlayacaklarını, inançlarının nasıl bir şekil alacağını belirlemek değildi.” (Zukeran, 2005)

Lucas’ın, “Bu sadece bir film” diyerek dini alt metinleri inkar etmesi gerçekçi bulunmamıştır. Star Wars, “Milyonlarca dolar harcanıp her sahnesi ince elenip sık dokunan, her diyalogu defalarca gözden geçirilen bir filmde bu tarz tesadüfler mümkün olabilir mi? (Sammut) sorusunu soran bir çok Hristiyan tarafından tepki görmüştür. Bazı dikkatli Hristiyan yazarlar, Hristiyanlıkla film arasında bağ kurmaları da haklı gerekçelerle eleştirmişlerdir. Örneğin “May God be with you” cümlesine benzetilen “May the Force be with you” ifadesi aslında büyücülerin kullandığı bir ifadedir. Önceleri büyücülükle uğraşmış olan rahip David J. Meyer, gerçek büyücülerin birbirleriyle vedalaşırken “The Force be with you/Güç seninle” ifadesini kullandıklarını ifade etmektedir. Ayrıca Jedi savaşçıları insanların zihinlerini okuma ve fikirlerini değiştirme gibi büyücülüğü çağrıştıran eylemlerde bulunmaktadır (Star Wars).

Öte yandan Hristiyanlıktaki Kutsal Ruh ile “Güç” arasında da önemli farklar vardır. Star Wars’taki “Güç”, şahsiyet/beden sahibi değildir. Hristiyanlıktaki Kutsal Ruh ise üç Tanrıdan biridir. “Güç” kâinatın içine nüfuz etmiştir. Kutsal Ruh ise kâinatın dışında ve kâinatın yaratılmasında rolü olan sonsuz bir varlıktır. “Güç” jedi ve sithler tarafından manipüle edilebilir. Kendi istekleri doğrultusunda kullanılabilir. Halbuki Hristiyan inancına göre Kutsal Ruh manipüle edilemez. O, Hristiyanlara yol gösterir, rehberlik eder ve kendi isteğini yerine getirmelerini sağlar. “Güç”ün iyi ve kötü tarafı vardır. Kutsal Ruhun ise kötü tarafı yoktur. Hristiyanlığa göre mutlak iyi olan Tanrıdır.

İbrahimi dinlerle de bağlara sahip olan Star Wars'un kurgusal dini Jediizm, başta Budizm olmak üzere uzak doğu dinleri, uzak doğu mistisizmi, satanizm, Şamanizm ve büyücülük karışımı bir inanç sistemidir (Rosen & Young, 2010).

Star Wars'ta uzak doğu dinlerinde sıkça karşılaşılan Panteizm inancı hakimdir. Panteizm'e göre tanrı bedensizdir. Varlıkların içine nüfuz etmiştir. Tanrı kâinattır, kâinat da tanrıdır. Kâinat sonsuzdur. Yaratıcı bir tanrı yoktur. Bunun yerine kozmik bir enerji, her şeyin içinden çıktığı bir öz vardır. Aynı özden oluştukları için tanrı ve insan birdir. Tanrı okyanus ise insan yağmur damlaları gibidir. İnsan ilahi özden oluştuğu için gerçek bilgi ancak aydınlanma denilen tanrıya uyanma ile elde edilebilir. İnsanın nihai kaderi ilahilik içinde emilmektir. İnsan doğum ölüm çemberi içindedir. Bir kere aydınlandı mı bu çember kırılır. İnsan ilahi olana ulaşır. Yağmurun okyanusa karışması gibi tanrıya karışır (Zukeran, 2005).

Star Wars'taki "Güç" de Panteist inançtaki tanrıdır. Filme göre "Güç", bütün canlılar tarafından yaratılmış olan bir enerjidir. Varlıkları kuşatır. Onlara nüfuz eder. Kâinatı bir arada tutar. Panteizm'deki reenkarnasyon inancına²¹ benzer şekilde Jediizm'de de ölen kişiler Güç'e dönüşmektedirler. Bazı Hindu ve Budist okullarına göre bazı kutsal kişiler öldükten sonra ilahi olana dönüşmelerini erteleyip insanlara ruh olarak rehberlik edebilirler. Star Wars'ta da usta Yoda ve Obi-Wan Kenobi ruh olarak Luke Skywalker'a rehberlik etmektedirler (Zukeran, 2005).

21 Reenkarnasyon, ruhun öldükten sonra tekar başka bir bedende dirilmesidir. Samsara ise bu doğum ölüm çemberi/döngüsüdür. Bu inanca göre insan aydınlanmaya ulaşınca bu çember kırılır. Bundan sonra kişi ilahi olana karışır.

Öldükten Sonra Diğer Diğer Jedi'lara Rehberlik Eden Jedi Ustaları

Jedizm, Taoizm'deki Ying-Yang anlayışını da benimsemektedir. Ying-Yang anlayışına göre evrende iki kutup vardır. İyi ile kötü, karanlık ile aydınlık, hayat ile ölüm, pozitif ile negatif vs. bir denge içerisinde. Birbirlerine üstünlük kurmazlar (Zukeran, 2005). Star Wars'ta da "Güç"ün karanlık ve aydınlık tarafı vardır. Aydınlık taraf Jedi savaşçıları ile temsil edilirken karanlık tarafın temsilcileri Sith lordlarıdır. Anakin Skywalker ise "Güç"e dengeyi getireceğine inanılan seçilmiş kişidir.

George Lucas, Jedi savaşçıları da Çin'deki Shao-Lin keşişlerinden ilham alarak kurgulamıştır. Shao-Lin keşişleri dövüş sanatlarında ustadırlar. Ünlüleri bütün Çin'e yayılmıştır. Bu keşişler aynı zamanda Chi²² ile de bağlantıya geçme yeteneğine sahiptirler. Chi'yı kullanarak düşmanlarına dokunmadan onları alt edebilirler. Ya da nesnelere dokunmadan onları hareket ettirebilirler. Jedi savaşçıları da Shao-Lin keşişlerinin kıyafetlerine benzer kıyafetler giymektedirler. Onlar gibi savaşçıdırlar. Ayrıca "Güç"ten yararlanarak nesneleri dokunmadan hareket ettirebilmektedirler (Zukeran, 2005). Örneğin usta Yoda dokunmadan bir uzay mekiğini bataklıktan çıkarmıştır. Diğer Jedi'lar da bir el işareti ile düşmanlarını yere sermektedirler.

22 Taoizm'deki Chi, Star Wars'ta "Güç" ile aynıdır. Evreni kuşatan güçtür.

**Usta Yoda'nın Uzay Mekiğini Dokunmadan Bataklıktan Çıkardığı
Sahnedeki Bir Görüntü**

Bir diğer görüşe göre ise Usta Yoda, Zen Master'dır. Diğer Jedi'lara yol göstermekte, onlara manevi rehberlik etmektedir. Ayrıca inzivaya çekildiği gezegenin adı Dagobah'tır. Bu gezegen Budist mabedi Dagoba'nın²³ temsilidir (Bortolin, 2005).

²³ Dagoba, Buda'ya ait kutsal emanetlerin saklandığı kümbetlere denilmektedir.

FROM THE DIRECTOR OF "FATAL ATTRACTION."

The most frightening thing
about Jacob Singer's nightmare
is that he isn't dreaming.

An ADRIAN LYNE Film

Jacob's Ladder

MARIO KASSAR and ANDREW VAINA Present An ADRIAN LYNE Film "JACOB'S LADDER" Starring TIM ROBBINS
ELIZABETH PEÑA and DANNY AIELLO in "Louis" Associate Producer BRUCE JOEL RUBIN Music by MAURICE JARRE Edited by TOM ROLF, A.C.E.
Director of Photography JEFFREY L. KIMBALL, A.S.C. Executive Producers MARIO KASSAR and ANDREW VAINA Writer BRUCE JOEL RUBIN
Produced by ALAN MARSHALL Directed by ADRIAN LYNE

Read the book by John
SPIELBERG THEATRE BOOKS

Original Soundtrack

Produced by

Original Soundtrack

Produced by

Original Soundtrack

Produced by

Original Soundtrack

Produced by

COMING SOON TO A THEATRE NEAR YOU.

Jacob's Ladder

(Dehşetin Nefesi)

Sen ölüsün.

Yönetmen: Adrian Lyne

Senarist: Bruce Joel Rubin

İlk Gösterim Tarihi: 2 Kasım 1990

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 113 dk.

Türü: Dram, Korku, Gizem

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD, Porto Riko

Ödül Aldığı Festivaller: Avoriaz Fantastic Film Festival

Gişe Başarısı: 26,118,851 \$

Oyuncular: Tim Robbins, Elizabeth Peña, Danny Aiello, Matt Craven, Pruitt Taylor Vince, Jason Alexander, Patricia Kalember, Eriq La Salle, Ving Rhames, Brian Tarantina, Anthony Alessandro, Brent Hinkley, S. Epatha Merkerson

Filmin Konusu

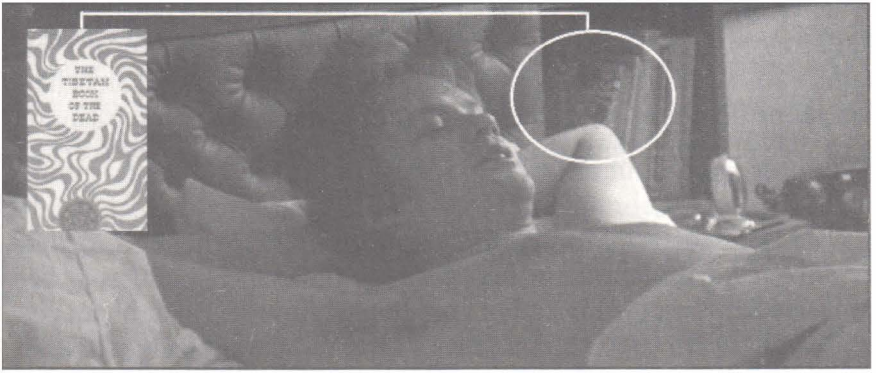
Vietnam savaşında ABD ordusu gizli bir kimyasal silahı kendi askerleri üzerinde dener. Uyuşturucu bir madde askerleri saldırganlaştırmakta ve daha tahripkâr olmalarını sağlamaktadır. Deney, uygulanan birlikte ters tepir; saldırganlaşan ve bilinçlerini yitiren askerler birbirlerini öldürmeye başlarlar. Bu askerlerden biri olan Jacob, bir arkadaşı tarafından süngü ile yaralanır. Sahra hastanesinde yarı baygın halde hayaller ve kabuslar görmeye başlar. Bu hayallerde New York'a geri dönmekte, eşinden ayrılıp kız arkadaşı ile yaşamaya başlamakta, orduya karşı hukuk mücadelesi vermektedir. Fakat hayallerindeki kişiler ve olaylar sürekli onu ölü olduğuna ikna etmeye çalışmaktadır. Jacob sonunda durumunu kabul eder, gerçekle yüzleşir ve ruhunu teslim eder.

Filmin Alt Metin Okuması²⁴

Filmde Jacob, Sarah, Gabriel, Eli, ve Jezebel gibi isimler yer aldığı için bazıları filmi Kitab-ı Mukaddes'ten yola çıkarak değerlendirmeye kalkışabilir. Fakat film Kitab-ı Mukaddes'teki hikayeler yerine ölümün kaçınılmazlığı, bu gerçeği kabul etmenin zorluğu ve insanın bu gerçeği hayat döngüsünün bir parçası olarak kabul ettiğinde yaşadığı huzuru ele almaktadır. Bu bakımdan filmi "The Tibetan Book of the Dead" (Tibet Ölüler Kitabı) adıyla bilinen "The Great Book of Natural Liberation Through Understanding in the Between" kitabından yola çıkarak değerlendirmek daha doğrudur.

Nepaldeki bir Tibet Budist tapınağında 2 yıl eğitim görmüş olan senarist Bruce Joel Rubin'in filmle ilgili sözleri de bizi bu kitaba göre değerlendirme yapmaya itmektedir (Maida): "Ruhun ölümü fark ettiği andan ölümü tecrübe ettiği ana kadarki yolculuğunu göstermek istedim.

²⁴ Filmin alt metin okumasında William L. Blizek ve Brady De Santo'nun hazırlamış oldukları "Understanding Jacob's Ladder Through The Tibetan Book Of The Dead" makalesinden faydalanılmıştır. Filmle ilgili yapılan değerlendirmelerin tamamı bu makaleden alıntıdır.

Rafta Yer Alan “The Tibetan Book of the Dead” Kitabı

Kitabın amacı, ölüm ile yeniden doğum arasındaki araf bölgesi olan “Bardo Geçidi”nde insanlara yol göstermektir. İyi bir yol gösterme Nirvana ile son bulabilir. Böylece Samsara’yı (doğum ölüm döngüsünü) kırabilir. “The Tibetan Book of the Dead” geleneksel olarak ölmek üzere olan kişilere okunur. Onlara Bardo Geçidi’nde yol göstermesi beklenir. Ama okunan kişi kadar okuyana da faydası olduğu düşünülmektedir. Kitap hem nasıl iyi bir şekilde ölüneceğine hem de nasıl iyi bir şekilde yaşanacağına dair bilgiler içermektedir (Hodge & Boord, 1999).

Filmin New York’ta geçen ilk sahnesinde Jacob metroda tek başına oturmaktadır. Vagondaki ilanlardan birinde “Hell” (Cehennem) yazmaktadır. Jacob diğer vagona geçer. Burada da bir kadın yalnız başına oturmaktadır. Kadına bir soru sorar ama kadın sadece Jacob’a bakmaya devam eder. İfadesiz bir yüze sahip kadın ürkütücüdür. Jacob bir sonraki vagona geçer. Burada uzanıp yatan bir evsiz görür. Adamın yüzü battaniye ile kaplıdır. Jacob biraz dikkatli baktığında adamın kuyruğu olduğunu fark eder. Korku ile metrodan aşağı iner. Burada da bulunduğu istasyonun kapılarının kilitli olduğunu görür. Ters istikametteki kapıları kullanmak için raylara iner, karşıya geçmeye çalışır. Bu sırada kendine doğru gelmekte olan trenden son anda kurtulur. Trenin içerisinde korkunç görünümlü insanların olduğunu fark eder.

Bu ve bundan sonraki sahnelerle film, bizim Jacob'ın hayal gördüğüne inanmamızı istemektedir. Fakat filmin sonunda Jacob'ın Vietnam'da ameliyat masasında öldüğü görülür. Filmin başında bıçaklandığı sahne ile filmin sonunda öldüğü sahne arasındaki herşey aslında ölüm ile yeniden doğma arasındaki (Bardo Geçidi) hayal ve tecrübe ettiği şeylerdir.

“The Tibetan Book of the Dead”e göre insan ölmeden çok kısa bir an önce aydınlanmanın belirgin ışığı ile karşılaşır. Bu ışığı benimserse Samsara çemberinden kurtulup özgürleşir. Fakat bu an çok kısa sürdüğü için çoğu ruh bu şansı kaçıır ve Nirvana'ya kısa yoldan ulaşma imkânını elde edemez.

Jacob da tren ile karşılaştığında trenin farları aydınlanma ışığını temsil etmektedir. Jacob bir an tereddüt ettikten sonra kendini kenara atar ve trenden kurtulur. Hâlbuki trenin kendine çarpmasına izin verse Nirvana'ya ulaşacaktır. İlk fırsatı teptiği için artık bu süreç çok daha zorlu geçecektir.

Kitaba göre insan bu ilk şansı kaçırınca kafa karışıklığına düşer. Zararlı ve korkunç hayallere dalar. Akrabalarının kendisi için ağıt yaktığını, yas tuttuğunu görebilir. Kendi kafa karışıklığına öfke ile karşılık verebilir. Akrabalarının kendini aldattığını düşünebilir. Filmde de buna benzer durumlar vardır.

Tren olayından sonra Jacob, kız arkadaşı Jezzie'nin evine gider. Gece kabuslar görür. Sabah trafik kazasında ölen oğlunun fotosuna bakıp ağlar. Kız arkadaşı “Seni ağlatan şeylere dayanamıyorum” der ve fotoğrafları ateşe atar. Bu sahne, Jacob'ın artık eski bağlarından kurtulup ölümü kabullenmesi gerektiğini temsil etmektedir.

Jacob arkadaşları ile birlikte orduya dava açmak ister. Ama sonradan arkadaşları vaz geçerler. Jacob onların kendine ihanet ettiğini ve yüz üstü bıraktığını düşünür. Hâlbuki arkadaşları onu terk etmekle aslında ölüm gerçeği ile yüzleşmesine yardımcı olmaktadır.

“The Tibetan Book of the Dead”e göre bir kişinin bu üzücü deneyimi sona erdirme şansı sürekli karşısına çıkmaktadır. Jacob'ın da

öldüğünü kabullenmek için karşısına film boyunca fırsatlar çıkmakta ama o hep ölümünü inkâr etmektedir. Bunun sonucunda da süreç daha acı ve zor geçmektedir. Örneğin arkadaşlarının verdiği partide falcı kadın Jacob'ın eline bakar ve "Senin elindeki hayat çizgisi burada bitiyor. Buna göre sen şu anda çoktan ölmüşsün." der. Jacob ise ciddiye almayıp arkasını döner ve gider. Ölümünü inkar ettiği için işler daha da zorlaşır. Dans pistine döndüğünde kendisine bakan hırpani iki adam görür. Sonra kız arkadaşının şeytani bir canavara dönüştüğünü görür. Yere düşüp bayılır.

Budistlere göre lanetli insanlar için çok çeşitli cehennem durumları vardır. Filmde bu cehennemî durumların üçü kullanılmıştır: Yanma, donma ve kesilme-parçalanma

Partiden eve döndüklerinde Jezzie, Jacob'ın ateşini ölçer. 41 derece çıkar. Jacob ateşler içinde yanmaktadır. Jezzie, komşulardan bulduğu buzları küvete doldurup Jacob'ı içine yatırır. Böylece Jacob hem sıcak hem soğuk cehennemi yaşar. Budistlerin soğuk cehennemi yakıcıdır. Jacob da "Buzdan dolayı yanıyorum." tabirini kullanmaktadır.

Budistlere göre cehennem, İbrahimî dinlerdeki gibi sürekli bir azap değildir. Geçici durumlardır. Jacob'ın cehennemleri de geçici olmaktadır. Aslında bu cehennemî durumlar Jacob'a ölümü kabullenmesi için fırsat vermektedir. Ama o kabullenmediği için daha çok azap görmektedir.

"The Tibetan Book of the Dead"deki en rahatsız edici bölüm vücut yaralama-parçalama ile ilgili cehennem durumudur. Kitapta nadiren de olsa ölüm tanrısı Yama'nın ölüye yaklaştığı durumlardan da bahsedilmektedir: "Yama; kafanı kesecek, kalbini deşecek, beynini emecek, kanını içecek, etini yiyecek ve kemiklerini kemirecek." Bu feci durum ölümü sürekli olarak reddeden kişiler için geçerlidir.

Birkaç sahne etkili bir şekilde bu cehennemi resmetmektedir. Jacob, ajanlardan kaçmak için arabadan atladıktan sonra hastaneye kaldırıldığında doktorlar röntgen çekmek için zemin kata indirilmesini isterler. Ama iki erkek hemşire nezaretinde indirildiği yer cehennemi andırmaktadır. Jacob, sedyede götürülürken ölü bebeği

emziren bir kadın, kafasını sürekli duvara vurarak kanatan bir adam, yerde et ve kemik parçaları, kanlar ve çeşitli organlar görür. Her yerde parçalanmış insan organları vardır.

Jacob buradan bir ameliyat odasına alınır. Kız arkadaşı da hemşirelik yapmakta, doktorlara yardım etmektedir. Jacob, kız arkadaşına “Beni buradan çıkarın.” deyince doktor “Nereye gitmek istiyorsun?” sorusunu sorar. “Eve” cevabını alınca da “Artık burası senin evin. Sen öldün.” der. Jacob bütün bunlara rağmen ölümünü kabullenmeye yanaşmaz.

“The Tibetan Book of the Dead”e göre ölümler, Tibet Budist tanrılarının uysal ve öfkeli halleriyle/formlarıyla karşılaşılır. Filmde de bu iki form Jacob’ın özel doktoru Loui ve kız arkadaşı Jezzile temsil edilmektedir.

Jacob’ın kız arkadaşı Jezzile hırçın tanrı figürüdür. Dans sahnesinde bir şeytana dönüşmektedir. Ayrıca Jacob’a soğuk cehennemi yaşatan da kız arkadaşındır. Hastalandıktan sonra sürekli evde oturan Jacob’ı ikna etmeye çalıştığında da yüzü korkunç bir şekle dönüşmekte ve yine Jacob’ı ürkütmektedir.

Jacob’ın özel doktoru Loui ise uysal ve sevecen tanrı figürüdür. Loui, Jacob’ı cehennemî hastaneden kurtarıp kendi muayenehanesine getirir. Jacob’ı tedavi ettikten sonra ona nasihatte bulunur: “Hiç Meister Eckhart’ı okudun mu? Eckhart da cehennemi gördü. Ne dediğini biliyor musun? Cehennemde yanacak tek şey, senin hayata sarılan parçandır. Hatıraların ve sevdiklerin. Bunları yakacaklar. Ama bu bir ceza değil. Ruhunu kurtarıyorlar.” Bu sözlerden sonra da “The Tibetan Book of the Dead”den alıntılanan şu sözlerle nasihatini bitirir: “Eğer ölmekten korkuyorsan ve hayata sarılıyorsan, hayatını almaya çalışan şeytanları görürsün. Ama kendinle barışırsan, o zaman şeytanlar gerçek bir melek olup seni bu dünyadan kurtarırlar. Her şey bakış açına bağlı. Onun için korkma, tamam mı?”

Doktor Loui’nin yardımından sonra Jacob öldüğünü kabullenir. Yine hayalinde oğlu Gabriel’i görür. Oğlu babasının elinden tutar ve merdivenden ışıklar saçan üst kata çıkarlar. Böylece Jacob mücade-

leyi bırakıp huzur içinde ruhunu teslim eder. Takip eden sahnede Jacob'ın bedeni Vietnam'da bir sahra hastanesinde görülür. Doktorlar "artık öldü." derler. Jacob'ın yüzünden huzurlu olduğu anlaşılmaktadır. Doktorlardan biri ona bakıp "Mutlu görünüyor. Ama bütün gücüyle mücadele etti." der. Ölümü bir memur tarafından kayda geçirilir. Doktorlar odadan çıkarlar.

SUPERMAN

THE MOVIE

YOU'LL BELIEVE A MAN CAN FLY.

Superman I, The Movie

Onların sadece kendilerine yolu gösterecek ışığa ihtiyaçları var. Bu nedenle tek oğlumu onlara gönderiyorum.

Yönetmen: Richard Donner

Senarist: Mario Puzo (hikaye), Mario Puzo,
David Newman, Leslie Newman, Robert Benton (senaryo)

İlk Gösterim Tarihi: 15 Aralık 1978

Yapımcı Ülke: ABD-İngiltere

Süresi: 143 dk

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon, Fantastik.

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD, İngiltere, Kanada.

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards (Oskar), BAFTA Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Golden Screen, Grammy Awards, Hugo Awards, National Board of Review, Satellite Awards.

Gişe Başarısı: 300,218,018 \$

Oyuncular: Marlon Brando, Gene Hackman, Christopher Reeve, Ned Beatty, Jackie Cooper, Glenn Ford, Trevor Howard, Margot Kidder, Jack O'Halloran, Valerie Perrine, Maria Schell, Terence Stamp, Phyllis Thaxter, Susannah York, Jeff East, Marc McClure, Sarah Douglas

Filmin Konusu

Kripton gezegeni yakın zamanda yok olacaktır. Bilim adamı Jor-El konsey üyelerini gezegeni tahliye etmek için ikna edemez. Bu nedenle oğlu Kal-El'i kurtarmak ister. Kal-El'i bir uzay gemisine bindirerek Dünya'ya gönderir. Kal-El burada Kent ailesi tarafından evlat edinilir. Güneşin yaydığı radyasyon Kal-El'in güçlenmesini sağlar. Kal-El, uçmak, mermiden bile hızlı olmak, nesnelerin içlerini ve arkalarını görebilmek gibi üstün özelliklere sahiptir. Yetişkinlik çağında Metropolis denilen büyük bir şehirde gazetecilik yapar. Bir yandan da zor durumda olan insanların yardımına koşar. Halk kendisini Süpermen olarak adlandırır. Bu arada dünyanın en büyük suçlusu olan Lex Luthor'un California'yı sular altında bırakma planını da alt üst eder, milyonlarca insanın hayatını kurtarır.

THE ADVENTURE CONTINUES

The three outlaws from Krypton descend to Earth to confront the Man of Steel, in a cosmic battle for world supremacy.

SUPERMAN II

ALEXANDER SALKIND presents GENE HACKMAN • CHRISTOPHER REEVE

"SUPERMAN II"

NED BEATTY • JACKIE COOPER • SARAH DOUGLAS

MARGOT KIDDER • JACK O'HALLORAN • VALERIE PERRINE • SUSANNAH YORK CLYTON JAMES • and E.G. MARSHALL as The President • MARC McCLELL

and TERENCE STAMP

PHANVISION™ TECHNICOLOR™

DC COMICS PRESENTS™

Production Design JOHN BARRY Music Composed and Conducted by KEN THORNE from Original Material Composed by JOHN WILLIAMS Creative Consultant TOM MANKIEWICZ Story by MARIO PUZO Screenplay by MARIO PUZO

DAVID NEWMAN and LESLIE NEWMAN Executive Producers ILYA SALKIND Produced by PIERRE SPENGLER Directed by RICHARD LESTER by ALEXANDER and ILYA SALKIND Production

PG PARENTAL GUIDANCE SUGGESTED
SOME MATERIAL MAY NOT BE SUITABLE FOR CHILDREN

DC COMICS INC. 1981

Original Sound Track Available on Warner Bros. Records & Tapes.

Distributed by Warner Bros.
A Warner Communications Company

Superman II

Bu dünyada senin önünde diz çökmeyecek biri var.

Yönetmen: Richard Lester, Richard Donner

Senarist: Mario Puzo (hikaye), Mario Puzo, David Newman, Leslie Newman, Robert Benton (senaryo)

İlk Gösterim Tarihi: 19 Haziran 1981

Yapımcı Ülke: ABD-İngiltere

Süresi: 127 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon, Fantastik.

Dili: İngilizce, Fransızca, Rusça.

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD, Norveç, Kanada, İngiltere

Ödül Aldığı Festivaller: Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Satellite Awards.

Gişe Başarısı: 101,347,629\$

Oyuncular: Marlon Brando, Gene Hackman, Christopher Reeve, Ned Beatty, Jackie Cooper, Glenn Ford, Trevor Howard, Margot Kidder, Jack O'Halloran, Valerie Perrine, Maria Schell, Terence Stamp, Phyllis Thaxter, Susannah York, Jeff East, Marc McClure, Sarah Douglas

Filmin Konusu

Kripton'da darbe teşebbüsü sebebiyle ömür boyu hapse mahkûm edilen General Zod ve iki yandaşı uzayda meydana gelen bir hidrojen patlaması sebebiyle serbest kalırlar. Kripton'da tatmin edemedikleri yönetim heveslerini Dünya'da gerçekleştirmek isterler. Bu nedenle Dünya'ya gelip yönetime el koyduklarını, karşı gelmeyenlerin hayatlarını bağışlayacaklarını söylerler. Azılı suçlu Lex Luthor da Süpermen'i bulup yok etmeleri için kendilerine yardımcı olur. Fakat güçlerini birleştirmelerine rağmen Süpermen'i alt edip dünyaya hâkim olmayı başaramazlar.

Superman I ve Superman II Filmlerinin Alt Metin Okuması

Superman I ve Superman II filmleri birbirlerinin devamı olup ortak karakterleri barındırdıkları için birlikte değerlendirilecektir. Bu iki filmin değerlendirilmesinden sonra nisbeten farklı unsurları da içeren Superman Returns (Süpermen Dönüyor, 2006) ve Man of Steel (Çelik Adam, 2013) filmleri ayrıca değerlendirilecektir.

Filmin yönetmeni Richard Donner ilk zamanlar filmde yer alan dini alt metinleri inkar etmiştir. Bunun sebebini de şu şekilde açıklamaktadır: “O dönemde hayati tehlikem vardı. İnsanlar beni Marlon Brando’yu Tanrı ve Christopher Reeve’i Hz. İsa olarak göstermekle suçluyorlardı.²⁵ Bunu yaptığım için kanımın sokaklarda akması gerektiğini söylüyorlardı.” (Plume, 2001) Bu çekincelere sahip olan Donner yıllar sonra filmde yer alan dini alt metinleri kabul etmiştir: “Filmin başında Marlon Brando, Christopher Reeve’i dünyaya gönderirken “Onlara tek oğlumu gönderiyorum.” dediğinde bu aslında Tanrının İsa’yı yeryüzüne göndermesini ifade ediyordu.” (Harrington & Kavitsky, 2015) Yönetmenin bu itirafı Süpermen filmleri hakkında yapılan alt metin okumalarını desteklemektedir.

Filmin başında Süpermen’in bir uzay mekiğinde dünyaya gönde-

25 Hristiyan dünyasında genel olarak dini alt metinlere karşı olumsuz bir bakış yoktur. Burada yönetmenin bahsettiği kişiler radikal Hristiyanlar olsa gerektir.

rilmesi, bir sandık/beşik içerisinde Nil Nehri'ne bırakılan Hz. Musa'yı anımsatmaktadır. İkisi de ölümden kurtarılmaya ümidiyle salıverilmişlerdir. Fakat daha yakından bakıldığında ve farklı sahneler bir araya getirildiğinde Süpermen'in bir İsa-Masih figürü olduğu görülmektedir. İncil'de bildirildiğine göre Hz. İsa da Kral Hirodes'in zulmünden kurtarılmak için Hz. Meryem ve -İncil'e göre nişanlısı olan- Yusuf tarafından Mısır'a kaçırılmıştır. -Her ne kadar şahsen olmasa da- Süpermen'in anne ve babası hologram teknolojisi ile dünyaya gelmekte burada Süpermen'e hitap etmektedirler. Dolayısıyla bir nevi beraber yolculuk etmektedirler. Ayrıca Süpermen Hz. Musa (as) kıssasında olduğu gibi düşmanın evine değil, Hz. İsa (as) kıssasında olduğu gibi daha güvenli bir yere gitmektedir.

Hristiyanlara göre Hz. İsa Tanrı'nın oğludur. Bu çoklu tanrı anlayışına rağmen Hristiyanlar Baba-Oğul-Kutsal Ruh şeklindeki tanrı inancının tevhide aykırı olmadığını da iddia etmektedirler. Buna göre bu üç Tanrı aslında tek Tanrı'nın üç farklı görünüşüdür (Üç farklı görünüşte tek Tanrı). Süpermen'in babası Jor-El'in onu uzay mekiğine yerleştirirken söylediği sözler bu anlayışı yansıtmaktadır: "Benim hayatımı kendi gözlerinle göreceksin. Senin hayatın da benim gözlerimden okunacak. Oğul babası olacak. Baba da oğlu." Bu sözler ayrıca İncil'deki "Beni tanısaydınız, Babamı da tanırdınız. Artık O'nu tanıyorsunuz, O'nu gördünüz."²⁶ ve "Ben ve Baba biriz."²⁷ ayetlerine de işaret etmektedir.

Süpermen'in Tanrı olmasına bir atıf da Daily Planet gazetesinin yazı işleri müdürü tarafından yapılmaktadır. Müdür, gazetecileri teşvik ederken, "Süpermen'le röportaj yapan kişi Tanrı'nın Musa'yla konuşmasından bu yana en büyük röportajı yapmış olacak." demektedir. Buna göre Süpermen, Tanrı olarak vasıflandırılmaktadır.

Süpermen'in yaptığı göçler de Hz. İsa'yı hatırlatmaktadır. Süpermen uzaylı bir göçmendir. Kripton'dan Dünya'ya göçmek zorunda kalmıştır. Kripton Yunanca'da "gizli, saklı" demektir. Dolayısıyla Sü-

26 Yuhanna, 14:7

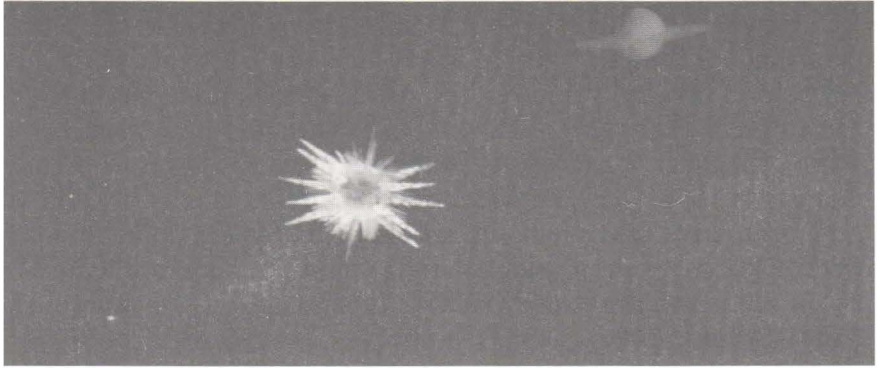
27 Yuhanna, 10:30

permen bilinmeyen bir gezegenden gelmiştir. Dünyada Smallville denilen kırsal bir bölgedeki kasabada büyümüş sonra kutuplardaki ıssız bir bölgeye gitmiştir. Burada geçirdiği günlerden sonra babasının verdiği görevi yerine getirmek için büyük bir şehir olan Metropolise yerleşmiştir. İncile göre İsa-Mesih de aynı şekilde cennetten Dünya'ya gelmiştir. Kripton'un kelime anlamı gibi cennetin de neredede olduğu insanlar tarafından bilinmemektedir. Dünya'da kırsal bir bölge olan Nasıra da doğmuş, büyümüş sonra ıssız çöllerde dolaşmış ve babasının/Tanrı'nın kendisine verdiği görevi yerine getirmek için Roma imparatorluğunca yönetilen büyük Yahudi şehirlerine gitmiştir. Ayrıca Hristiyanlara göre Hz. İsa insan formunda bir tanrıdır. İnsanlar gibi yer, içer, aralarında yaşar ve onlara rehberlik eder. Süpermen de aynı şekilde Tanrısal güçlere sahiptir ve insan formundadır. İnsanlar arasında bulunup onlara rehberlik etmektedir (Kozlovic, 2002).

Filmde yer alan bazı simgesel tercihler de Hz. İsa'ya işaret etmektedir. Süpermen'i taşıyan mekik kırsal bir bölgeye düşmektedir. Bu mütevazı durum, Hz. İsa'nın bir yemlikte gerçekleşen doğumunu hatırlatmaktadır. Ayrıca Süpermen mekikten çıktığında ellerini çok net bir şekilde çarmıh pozisyonunda açmaktadır. Öte yandan Süpermen'in göz renginin mavi olması da manidardır.²⁸ King of Kings, The Seventh Sign ve Jesus of Nazareth gibi birçok Hollywood filminde Hz. İsa rolünü oynayan oyuncular mavi gözlüdür. Dolayısıyla mavi gözlü olma Hollywood'un Hz. İsa'ya atfettiği bir özelliktir. Ayrıca Süpermen'in elbisesi mavi, pelerini kırmızı olmasına rağmen mavi elbisesine daha çok atıfta bulunmaktadır. Örneğin Lex Luthor, ona "Mavi oğlan" diye hitap etmektedir. Gazetede hakkında çıkan bir makede kendisinden "mavi bomba" diye söz edilmektedir. Clark Kent olarak işe başladığında koyu mavi elbiseler içerisindeydi. Mavi

28 Aslında İncil'de Hz. İsa'nın göz rengi ile ilgili bir bilgi yoktur. Hz. İsa'nın Yahudi olduğu dikkate alınırsa kahverengi gözlere sahip olması daha kuvvetli bir ihtimaldir. Ama Hz. İsa'nın hayatını ele alan Hollywood filmlerinde Hz. İsa'yı canlandıran karakterler mavi gözlü tercih edilmiştir.

renge bu kadar atıfta bulunulmasının sebebi İncil'e göre mavinin Hz. İsa'nın uhrevi boyutunu sembolize etmesidir. Ayrıca Hristiyanlıkta mavi, doğruluğun, adaletin ve ilahî olmanın sembolüdür (Kozlovic, 2002).

Süpermen'i Taşıyan Yıldız Şeklindeki Uzay Mekiği

Hız. İsa'nın doğumunda görülen yıldız ile Süpermen'i taşıyan uzay mekiği de ortak özellikler göstermektedir. Hız. İsa dünyaya geldiği gece doğuda büyük bir yıldız görülmüştür. Bu durum İncil'de şöyle ifade edilmektedir: "İsa'nın Kral Hirodes devrinde Yahudiye'nin Beytlehem Kenti'nde doğmasından sonra bazı yıldızbilimciler doğudan Yerusallm'e gelip şöyle dediler: "Yahudiler'in Kralı olarak doğan çocuk nerede? Doğuda O'nun yıldızını gördük ve O'na tapınmaya geldik."²⁹ Süpermen'i taşıyan mekik de yıldız andırmaktadır. Ayrıca dünyaya yaklaşırken batıdan doğuya doğru gitmekte iken dünya atmosferine giriş yaptığında aniden yönünü çevirmekte ve doğudan batıya doğru giriş yapmaktadır. Dolayısıyla doğuda görülen bir yıldız halini almaktadır (Kozlovic, 2002).

Hız. İsa'nın tebliğe başladığı yaş ile Süpermen'in Metropolişe gidip insanları kurtarmaya başladığı yaş da aynıdır. İncil'e göre Hız. İsa 30 yaşında tebliğe başlamıştır: "İsa görevine başladığı zaman otuz yaş-

29 Matta 2:1

larındaydı.”³⁰ Süpermen de kuzey kutbundaki mekânına 18 yaşında gitmiştir. Burada 12 yıl boyunca eğitim görmüş, bundan sonra Metropolis’e yerleşmiştir. Dolayısıyla Metropolis’teki görevine 30 yaşında başlamıştır (Kozlovic, 2002).

Süpermen ile -İncil’e göre- Hz. İsa’nın hayat hikâyeleri de önemli paralelliklere sahiptir. İkisi de Dünya’dan aile bağlarına sahip ama başka bir dünyadan gelmişlerdir. İkisi de gençlik dönemlerinde doğaüstü kimliklerini gizlemişlerdir. İkisi de insanların yanlışlarını düzeltmiş, İnsanları kurtarmış ve mucizeler göstermişlerdir. Süpermen utangaç bir liseli gençken Metropolis’te gazeteci olmuş, Hz. İsa ise genç bir marangozken haham/vaiz olmuştur. Süpermen kendi hikâyelerini yazan gazeteci arkadaşlarıyla yakın ilişki içerisinde. Hz. İsa da kendi hayatını yazan Matta ve Yuhanna ile birlikte bulunmaktadır (Kozlovic, 2002).

Süpermen ile Hz. İsa arasında kurulan belirgin benzerliklerden biri de ölümlerin diriltilmesidir. Süpermen Hz. İsa’nın ölüyü diriltme mucizesi gibi Lois Lane’i ölümden kurtarmaktadır. Kaliforniya’da meydana gelen depremde Lois Lane ölmekte, bunun üzerine Süpermen, dünyayı ters yönde döndürerek zamanı geri almakta ve Lois Lane’i kurtarmaktadır.

İkili arasındaki bir diğer benzerlik ise ruhani varlıklardan aldıkları eğitim ve destektir. Süpermen 18 yaşında kutuplara giderken üvey annesine gizemli bir iç ses tarafından çağrıldığını, bunun babasının işi ile ilgili olması gerektiğini söylemiştir (Menville, Reginald, & Burgess, 1985). Bu iç ses onu kutupların ıssızlığına götürmüştür. Hz. İsa’nın da çöle gidişi benzer şekilde ifade edilmektedir: “Ruh, İsa’yı çöle gönderdi.”³¹

İncil’e göre Hz. İsa meleklerden yardım almakta, melekler ona hizmet etmektedir: “Melekler gelip İsa’ya hizmet ettiler.”³² Süpermen de kutuplardaki mekânında babası ve annesinin hologramından yardım

30 Luka, 3:23

31 Matta, 1-12

32 Matta, 4:11

almaktadır. Ayrıca Süpermen 12 yıl boyunca babası tarafından eğitilmektedir. İncil'e göre Hz. İsa da Baba Tanrı tarafından eğitilmektedir: "Bu nedenle İsa şöyle dedi: "İnsanoğlu'nu yukarı kaldırdığınız zaman benim O olduğumu, kendiliğimden hiçbir şey yapmadığımı, ama tıpkı Baba'nın bana öğrettiği gibi konuştuğumu anlayacaksınız."³³ Süpermen'in babası Jor-El "Onların sadece kendilerine yolu gösterecek ışığa ihtiyaçları var. Bu nedenle tek oğlumu onlara gönderiyorum." demektedir. Bu sözler İncil'de geçen iki ayete atıfta bulunmaktadır. Hz. İsa İncil'de "Ben dünyanın ışığıyım. Benim ardımdan gelen, asla karanlıkta yürümez, yaşam ışığına sahip olur." sözleriyle kendini ışık olarak tanımlamaktadır. Bir diğer ayette ise filmdeki cümle ile paralellik içeren "Çünkü Tanrı dünyayı o kadar çok sevdi ki, biricik Oğlu'nu verdi." ifadeleri kullanılmaktadır (Kozlovic, 2002).

İncil'e göre Hz. İsa şeytan tarafından aldatılmak istenmiş ama o bu günah çağrılarına direnmiştir.³⁴ Süpermen de Lex Luthor ve Genera Zod tarafından ayartılmak istenmiş fakat o bu teklifleri reddetmiştir. Hz. İsa İncil'de "Size doğruyu söylüyorum."³⁵ demektedir. Filmde de hem Süpermen yalan söylemediğini dile getirmekte hem de düşmanı Lex Luthor, onun yalan söylemediğini ifade etmektedir (Kozlovic, 2002).

Son olarak Süpermen'in Hz. İsa'ya benzeyen sekiz karakter özelliği şunlardır: Tevazu, centilmenlik, dostluk/cana yakınlık, iyilik, yardımseverlik ve dik duruş, dünya dışından olma, ilahi asabilik,³⁶ çift kimlik/yaratılış sahibi olma (Kozlovic, 2002).

Filmde yer alan bir diğer önemli karakter Jor-El ise teslis inancındaki Baba Tanrı figürüdür. Yukarıda ifade edilen benzerliklere ek olarak Jor-El bulutsu bir yüze sahip hologram olarak Süpermen'i eğitmektedir. Süpermen'in zamanı tersine çevirdiği sahnede ise gök-

33 Yuhanna 8:28

34 Matta, 4:8-10

35 Yuhanna, 8:45

36 Hz. İsa tapınakta dünyevi işler yapanlara karşı çok serttir. Süpermen de suçlulara karşı serttir.

yüzünden bir ses olarak belirmektedir. İncil’de de Baba Tanrı’dan “göklerden gelen ses”³⁷ ve “bulutlardan çıkan ses”³⁸ olarak bahsedilmektedir (Kozlovic, The Holy, Non-Christic Biblical Subtexts in Superman: The Movie (1978) and Superman II (1981), 2002).

Jor-El’in Bulutsu Bir Yüz Şeklinde Görülen Hologramı

Jor-El’in eşi ve Süpermen’in öz annesi Lara ise teslis inancındaki kutsal ruh figürüdür. Lara Kripton arşivlerinin koruyucusudur. Kripton hikmeti, bilgisi ve öğütleri için bir kanaldır. Süpermen’in sorularına içgörü ve otorite ile cevap verebilmekte, ona rehberlik etmektedir. Bu nedenle Hristiyan inancındaki Kutsal Ruh’a benzetilmektedir. Süpermen’in Dünyalı üvey anne ve babası ise Hz. Meryem ve –İncil’e göre- nişanlısı Yusuf’u sembolize etmektedirler. Hristiyan inancına göre Hz. Meryem ve Yusuf’un Hz. İsa’dan önce çocukları yoktur. Dolayısıyla Tanrı’nın oğluna ebeveynlik yapmaktadırlar. Aynı şekilde Süpermen’in üvey anne babası Martha ve Jonathan da çocuk sahibi değildirler ve Tanrısal özelliklere sahip Süpermen’e ebeveyn olmuşlardır. Ayrıca iki ebeveynin isimlerinin baş harfleri aynıdır ve isimleri birbirini çağrıştırmaktadır: Mary ve Joseph ile Martha

37 Markos, 1:11

38 Markos, 9:7

ve Jonathan (Kozlovic, The Holy, Non-Christic Biblical Subtexts in Superman: The Movie (1978) and Superman II (1981), 2002).

Filmde yer alan darbeci komutan Zod hakkında iki farklı yorum yapmak mümkündür. Bunlardan biri Zod'un şeytanı temsil ettiği yönündedir. İncil'de yer alan "Gökte savaş oldu. Mikail'le melekleri ejderhayla savaştılar. Ejderha kendi melekleriyle birlikte karşı koydu, ama gücü yetmedi. Bu yüzden gökteki yerlerini yitirdiler. Büyük ejderha –İblis ya da Şeytan denen, bütün dünyayı saptıran o eski yılan– melekleriyle birlikte yeryüzüne atıldı."³⁹ ayeti Zod'un filmdeki hikayesi ile örtüşmektedir. Zod da darbe girişiminde bulunmuş, adamları ile birlikte mücadele etmiş fakat yenilerek ömür boyu hapse mahkum edilmiştir. Ayrıca tıpkı şeytanın cennetten kovulması gibi öldürülmek yerine Kripton'dan uzaklaştırılmıştır. General Zod ile ilgili diğer yorum ise onun sahte peygamber olduğu yönündedir. İncil'e göre Hz. İsa'nın düşmanları ejderha, canavar ve sahte peygamberdir.⁴⁰ Buradan yola çıkarak General Zod'un sahte peygamberi, yardımcısı Ursa'nın ejderha'yı ve diğer yardımcısı Non'ın canavarı temsil ettiği iddia edilmektedir (Kozlovic, 2003).

39 Vahiy, 12:7-9

40 Vahiy, 16:13

Superman Returns

(Süpermen Dönüyor, 2006)

Benim hayatımı kendi gözlerinle göreceksin. Senin hayatın da benim gözlerimden okunacak. Oğul babası olacak. Baba da oğlu.

Yönetmen: Bryan Singer

Senarist: Michael Dougherty, Dan Harris

İlk Gösterim Tarihi: 28 Haziran 2006

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 154 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon, Fantastik.

Dili: İngilizce, Almanca, Fransızca

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD, Avustralya

Ödül Aldığı Festivaller: Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Empire Awards, Phoenix Film Critics Society Awards, Satellite Awards, World Stunt Awards, Young Artist Awards.

Gişe Başarısı: 391,081,192 \$

Oyuncular: Brandon Routh, Kate Bosworth, Kevin Spacey, James Marsden, Parker Posey, Frank Langella, Sam Huntington, Eva Marie Saint, Marlon Brando, Kal Penn, Tristan Lake Leabu, David Fabrizio, Ian Roberts, Vincent Stone, Jack Larson, Noel Neill, Stephan Bender

Filmin Konusu

Süpermen, General Zod ve adamlarını alt ettikten sonra Kripton gezegeninin kalıntılarını bulmak için Dünyayı terk eder. Herhangi bir şey bulamayınca da geri döner. Bu arada azılı suçlu Lex Luthor Süpermen'i yok etmek ve ABD'nin yarısını sular altında bırakmak için bir plan yapmaktadır. Süpermen hayatını tehlikeye atarak Luthor'u engellemeyi başarır.

Filmin Alt Metin Okuması

Serinin bu filmi de önceki filmlerde yer alan benzer alt metinlere sahiptir. Burada sadece önceki bölümlerde yer almayan ya da önceki alt metinleri desteklemek için kullanılan alt metinlere yer verilecektir.

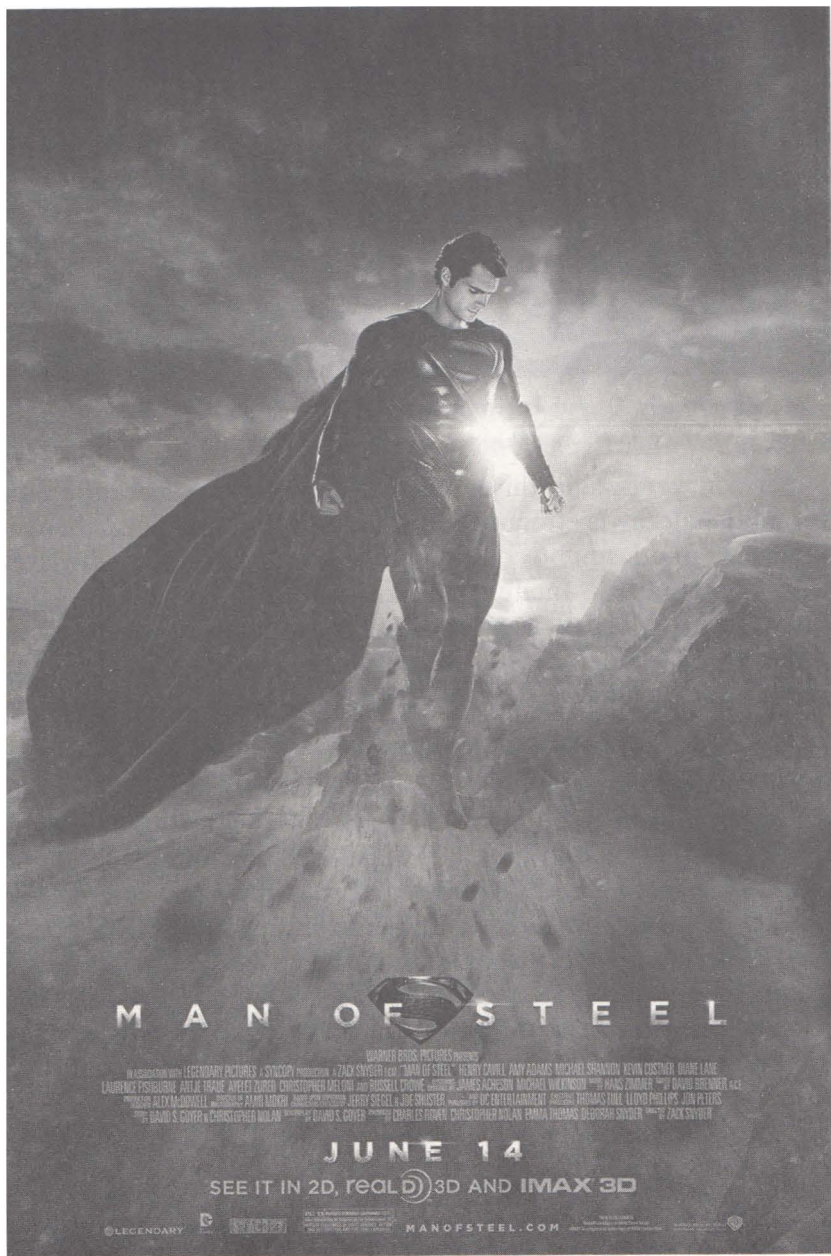
Lex Luthor, Süpermen'in kutuplardaki mekânından kristaller ele geçirir. Bu kristaller su içerisine atıldığında devasa boyutlara ulaşmaktadır. Luthor'un amacı Atlas okyanusunda bu kristaller vasıtasıyla yeni bir kıta oluşturmaktır. Tabi bu yeni kıta Kuzey Amerika'nın doğusunu da sular altında bırakacak ve milyonlarca kişinin ölümüne neden olacaktır. Luthor, Süpermen'in kıtaya müdahalesini engellemek için kristallerin etrafına Kriptonit yerleştirir. Bu element Süpermen için hayati tehlike anlamına gelmektedir. Süpermen insanları kurtarmak için hayatını tehlikeye atar ve yeni kıtayı havaya kaldırarak uzayın derinliklerine gönderir. Kriptonitten etkilendiği için de cansız bir şekilde dünyaya düşer. Burada dikkat çekici olan unsur Süpermen'in çarmıh pozisyonunda düşmesidir. Ayrıca Lex Luthor kendisini Kriptonit kristali ile yaralamıştır. Bu yara izi de Hz. İsa'nın çarmıhta aldığı mızrak izine yakın bir bölgededir.

**Süpermen'in Çarmıh Pozisyonunda Yeryüzüne Düşüşünü Gösteren
Sahnedeki Bir Görüntü**

Süpermen yeryüzüne düşer düşmez hastaneye kaldırılmış ama hiçbir müdahale fayda etmemiştir. Birkaç gün sonra bir bayan hemşire Süpermen'in odasını boş bulmuştur. Süpermen ölümden dirilerek gözden kaybolmuştur. İncil'e göre Hz. İsa'nın kabrini de boş olarak bulan bir kadın (Mecdelli Meryem)'dir. Hz. İsa'yı dirildikten sonra ilk gören de yine Mecdelli Meryem ve yanındaki birkaç kadın olmuştur. Süpermen'i de dirildikten sonra ilk gören Lois Lane ve oğludur.

Filmin başında Süpermen Kripton'dan geri döndüğünde Lois Lane'in nişanlandığını ve bir oğlu olduğunu görür ve hayal kırıklığına uğrar. Filmin ilerleyen sahnelerinde ise bu çocuğun aslında Süpermen'in oğlu olduğu anlaşılır. Süpermen son sahnede oğluna, ilk filmde babasının kendisine söylediği sözleri söyler: "Benim hayatımı kendi gözlerinle göreceksin. Senin hayatın da benim gözlerimden okunacak. Oğul babası olacak. Baba da oğlu." Dolayısıyla alt metin burada farklı okumalara müsait bir hal alır. Bu durumda Süpermen, Baba Tanrı, oğlu Hz. İsa, Lois Lane Hz. Meryem, Lois Lane'in nişanlısı ise Hz. Meryem'in İncil'e göre nişanlısı Yusuf figürüne dönüşmektedir.

MAN OF STEEL

WARNER BROS. PICTURES PRESENTS

IN ASSOCIATION WITH LEGENDARY PICTURES A SYCOPRO PRODUCTION A ZACK SNYDER FILM "MAN OF STEEL" HENRY CAVILL DAVY ADAMS MICHAEL SHANNON KEVIN COSTNER DIANE LANE
LAURENCE FISHBURNE ARI'ELLE FRADE AVELEZ ZEPHEN CHRISTOPHER MCELROU AND RUSSELL CROWE CASTING BY JAMES ACHESON MICHAEL WILKINSON MUSIC BY MARK ISHAM EDITOR DAVID BRENNER EXECUTIVE PRODUCERS ALDY MC DONNELL PRODUCED BY RANDI LARSEN ANDREW COOPER PRODUCED BY JERRY SHEFFEL AND JON SHUSTER PRODUCED BY J.P. ENTERTAINMENT SPECIAL THANKS TO THOMAS TOLLE LLOYD PHILLIPS JON PETERS
WRITTEN BY DAVID S. COYNE & CHRISTOPHER NOLAN DIRECTED BY DAVID S. COYNE EXECUTIVE PRODUCERS CHARLES FOWLER CHRISTOPHER NOLAN EMMA THOMAS GABRIEL SUTHER PRODUCED BY ZACK SNYDER

JUNE 14

SEE IT IN 2D, REAL D 3D AND IMAX 3D

LEGENDARY

PG-13
Parents Strongly Cautioned
Some Material May Be Inappropriate for Children Under 13

MANOFSTEEL.COM

WARNER BROS. PICTURES
A Time Warner Company
© 2013 Warner Bros. Entertainment Inc. All Rights Reserved.

Man of Steel

(Çelik Adam)

Onlar için bir Tanrı olacak.

Yönetmen: Zack Snyder

Senarist: David S. Goyer (senaryo), David S. Goyer,
Christopher Nolan (hikaye)

İlk Gösterim Tarihi: 14 Haziran 2013-ABD

Yapımcı Ülke: ABD-İngiltere-Kanada

Süresi: 143 dk

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon, Fantastik.

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD, Kanada

Ödül Aldığı Festivaller: Golden Trailer Awards, Key Art Awards,
MTV Movie Awards,

Gişe Başarısı: 660,951,711 \$

Oyuncular: Henry Cavill, Amy Adams, Michael Shannon, Diane Lane, Russell Crowe, Antje Traue, Harry Lennix, Richard Schiff, Christopher Meloni, Kevin Costner, Ayelet Zurer, Laurence Fishburne, Dylan Sprayberry, Cooper Timberline

Filmin Konusu

Man Of Steel, Superman I ve Superman II filmlerinin birleştirilmiş ve yeniden çekilmiş halidir. Dolayısıyla aynı konuyu ihtiva etmektedir.

Filmin Alt Metin Okuması

Man Of Steel, Superman I ve Superman II’de yer alan benzer alt metinlere sahiptir. Burada sadece bu bölümlerde yer almayan ya da önceki alt metinleri desteklemek için kullanılan alt metinlere yer verilecektir.

Man of Steel’de önceki filmlere nazaran Süpermen’in Tanrılığı daha açık bir şekilde ifade edilmektedir. Annesi Lara’nın Jor-El’e “Dünyada dışlanmış bir ucube gibi olacak. Onu öldürürler” demesi üzerine babası, “Nasıl? Onlar için bir Tanrı olacak” cevabını vermektedir.

Üvey babası “Bu dünyanın dışında bir baban daha var. Seni bir sebeple buraya göndermiş olmalı.” diyerek Baba Tanrı anlayışına vurgu yapmaktadır. Ayrıca filmde Süpermen’in göğsündeki “S” harfinin Kripton dilinde “umut” anlamına geldiği ifade edilmektedir. Umut da Hristiyanlar arasında en çok önem verilen değerlerden biridir.

Son olarak Süpermen Hristiyan inancına göre Hz. İsa’nın kendini feda etmesi gibi insanlığı kurtarmak için kendini feda etmekte, General Zod’a teslim olmaktadır. Kendisi için kesin ölüm anlamına gelen Zod’un uzay gemisinden babası Jor-El vasıtasıyla kurtulurken de yine çarmıh pozisyonundadır.

**Süpermen'in Çarmıh Pozisyonunda Zod'un Gemisinden Ayrılışını Gösteren
Sahneden Bir Görüntü**

THE
LORD OF THE RINGS
THE FELLOWSHIP OF THE RING

DECEMBER 19

The Lord of The Rings

The Fellowship of the Ring

(Yüzüklerin Efendisi- Yüzük Kardeşliği)

Sizler yüzük yoldaşlığını oluşturacaksınız.

Yönetmen: Peter Jackson

Senarist: J.R.R. Tolkien (Roman), Fran Walsh,
Philippa Boyens, Peter Jackson (Senaryo)

İlk Gösterim Tarihi: 19 Aralık 2001

Yapımcı Ülke: ABD, Yeni Zelanda

Süresi: 178 dk.

Türü: Aksiyon, Macera, Fantastik

Dili: İngilizce, Sindarin

Filmin Çekildiği Ülkeler: Yeni Zelanda

Ödül Aldığı Festival: Academy Awards (Oskar), BAFTA Awards, Screen Actors Guild Awards, AFI Awards, ASCAP Film and Television Music Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Australian Film Institute, Bodil Awards, Bogey Awards, Broadcast Film Critics Association Awards, Broadcast Film Critics Association Awards, Chicago Film Critics Association Awards, Chlotrudis Awards, Cinema Audio Society, DVD Exclusive Awards, Dallas-Fort Worth Film Critics Association Awards, Empire Awards, Florida Film Critics Circle Awards, Grammy Awards, Hugo Awards, Kansas City Film Critics Circle Awards, Las Vegas Film Critics Society Awards, Las Vegas Film Critics Society Awards, Los Angeles Film Critics Association Awards, MTV Movie Awards, Motion Picture Sound Editors, National Board of Review, People's Choice Awards, Phoenix Film

Critics Society Awards, Robert Festival, Satellite Awards, Science Fiction and Fantasy Writers of America, Southeastern Film Critics Association Awards, Young Artist Awards.

Gişe Başarısı: 871,530,324\$

Oyuncular: Alan Howard, Elijah Wood, Noel Appleby, Sean Astin, Sala Baker, Sean Bean, Cate Blanchett, Orlando Bloom, Billy Boyd, Marton Csokas, Megan Edwards, Michael Elsworth, Mark Ferguson, Ian Holm, Christopher Lee

Filmin Konusu

Karanlıklar lordu Sauron'un yüzyıllar boyunca kayıp olan, orta dünyaya hükmedecek güçteki yüzüğü bir Hobbit tarafından bulunur. Yüzüğü bulan Hobbit yaşlanınca onu Frodo Baggins adlı genç bir Hobbit'e emanet eder. Büyücü Gandalf, yüzüğün Frodo'da olduğunu ve Sauron tarafından ele geçirilmek istendiğini fark eder. Bunun üzerine Frodo'dan yüzüğü Sauron'un ülkesi Mordor'da Hüküm Dağı'nın lavlarına atarak yok etmesini ister. Frodo'ya yardım etmek için seyahate Gandalf, Gimli, Legolas, Aragorn, Boromir, Sam, Merry ve Pippin de katılırlar. Yolculuk sırasında Karadras dağını geçmek için buradaki madenlere girmek zorunda kalırlar. Madenlerde kadim bir ifrit olan Balrog ile karşılaşılır. Gandalf grubu kurtarmanın tek yolunun kendini feda etmek olduğunu anladığı için Balrog ile savaşmaya başlar. Balrog'u öldürmesine rağmen kendi de ölür. Diğer üyeler yollarına devam ederler. Sauron'un askerleri ile girdikleri bir mücadelede Boromir ölür, Merry ve Pippin Isengard'a kaçırılır. Sam ve Frodo yüzüğü Sauron'un yurdu Mordor'a götürürken üç avcı, Gimli, Legolas ve Aragorn, Merry ve Pippin'i kurtarmak üzere Saruman'ın yurdu Isengard'a giderler.

A black and white movie poster for 'The Lord of the Rings: The Two Towers'. The background features a dark, atmospheric landscape with a large, dark, jagged rock formation on the left and a tall, spire-like tower in the distance under a cloudy sky. The title 'THE LORD OF THE RINGS' is in a smaller font above 'THE TWO TOWERS', which is in a large, stylized, serif font. Below the title, the text 'THE JOURNEY CONTINUES DECEMBER 18' is written in a smaller font. At the bottom, there is a small line of text: 'A New Line Cinema Production. A Film by Peter Jackson. © 2002 New Line Productions, Inc. All Rights Reserved.' and a small logo on the right.

THE LORD OF THE RINGS
THE TWO TOWERS

THE JOURNEY CONTINUES DECEMBER 18

A New Line Cinema Production. A Film by Peter Jackson. © 2002 New Line Productions, Inc. All Rights Reserved.

NEW LINE

The Lord of The Rings- The Two Towers

(Yüzüklerin Efendisi- İki Kule)

Yeniden içimde hayat hissettim. Vazifemi tamamlamak için geri gönderildim.

Yönetmen: Peter Jackson

Senarist: J.R.R. Tolkien (Roman), Fran Walsh,

Philippa Boyens, Peter Jackson (Senaryo)

İlk Gösterim Tarihi: 18 Aralık 2002

Yapımcı Ülke: ABD, Yeni Zelanda

Süresi: 179 dk.

Türü: Aksiyon, Macera, Fantastik

Dili: İngilizce, Sindarin, Kadim İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: Yeni Zelanda

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards (Oskar), BAFTA Awards, AFI Awards, ASCAP Film and Television Music Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Australian Film Institute, Angel Awards, Bogey Awards, Broadcast Film Critics Association Awards, Central Ohio Film Critics Association, Chlotrudis Awards, DVD Exclusive Awards, Dallas-Fort Worth Film Critics Association Awards, Empire Awards, Grammy Awards, Hugo Awards, Italian National Syndicate of Film Journalists, Kansas City Film Critics Circle Awards, Las Vegas Film Critics Society Awards, Las Vegas Film Critics Society Awards, MTV Movie Awards, Online Film Critics Society Awards, People's Choice Awards, Phoenix Film Critics Society Awards, Satellite Awards, Science Fiction and Fantasy Writers of America, Young Artist Awards.

Gişe Başarısı: 926,047,111 \$

Oyuncular: Alan Howard, Elijah Wood, Noel Appleby, Sean Astin, Sala Baker, Sean Bean, Cate Blanchett, Orlando Bloom, Billy Boyd, Marton Csokas, Megan Edwards, Michael Elsworth, Mark Ferguson, Ian Holm, Christopher Lee, Bruce Allpress, John Bach, Sala Baker, Jed Brophy, Sam Comery, Brad Dourif, Calum Gittins, Bernard Hill, Bruce Hopkins, Paris Howe Strewe.

Filmin Konusu

Gandalf, Balrog'la girdiği mücadelede ölmüştür. Fakat Valinor kralı Valar tarafından yeniden diriltir. Artık "Beyaz Gandalf" adını almıştır ve eskisinden çok daha güçlüdür. Gandalf önce üç avcı ile bir araya gelir. Daha sonra Saruman tarafından büyülenmiş olan Rohan kralının büyüünü çözer ve onu kurtarır. Saruman'ın ise ordusu git-tikçe güçlenmekte ve orta dünyadaki insanları tehdit etmektedir. Saruman bütün ordusu ile Rohan'a saldırır. Rohan düşmek üzere iken Gandalf daha önce sürgün edilmiş olan Eomer ve ordusunu yardıma çağırır ve Saruman'ın ordusu yenilgiye uğrar. Bu arada Ent adı verilen mitolojik ağaçlar da Saruman'a ormanlarını yok ettiği için kızgındır. Entler Isengard'a saldırır ve Saruman'ın karargahını yıkıp kendisini esir alırlar. Sam ve Frodo ise Hüküm Dağı'nın yolunu bilen Gollum adlı tehlikeli yaratığa güvenmek zorundadır.

THE
LORD OF THE RINGS
THE RETURN OF THE KING

DECEMBER 17TH

Aurora Online Kerwood: Lord of the Rings

www.lordoftherings.net

NEW LINE CINEMA
A FILM BY J.R.R. TOLKIEN
A FILM BY PETER JACKSON

The Lord of The Rings

The Return of the King

(Yüzüklerin Efendisi- Kralın Dönüşü)

Umut alevlendi.

Yönetmen: Peter Jackson

Senarist: J.R.R. Tolkien (Roman), Fran Walsh,
Philippa Boyens, Peter Jackson (Senaryo)

İlk Gösterim Tarihi: 17 Aralık 2003

Yapımcı Ülke: ABD, Yeni Zelanda

Süresi: 201 dk.

Türü: Aksiyon, Macera, Fantastik

Dili: İngilizce, Sindarin, Kadim İngilizce, Quenya

Filmin Çekildiği Ülkeler: Yeni Zelanda

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards (Oskar), Golden Globes, BAFTA Awards, Screen Actors Guild Awards, AFI Awards, ASCAP Film and Television Music Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Australian Film Institute, Bodil Awards, Bogey Awards, Broadcast Film Critics Association Awards, Broadcast Film Critics Association Awards, Chicago Film Critics Association Awards, Chlotrudis Awards, Cinema Audio Society, DVD Exclusive Awards, Dallas-Fort Worth Film Critics Association Awards, Empire Awards, Florida Film Critics Circle Awards, Grammy Awards, Hugo Awards, Kansas City Film Critics Circle Awards, Las Vegas Film Critics Society Awards, Las Vegas Film Critics Society Awards, Los Angeles Film Critics Association Awards, MTV Movie Awards, Motion Picture Sound Editors, National Board of Review, People's Choice Awards, Phoenix Film

Critics Society Awards, Robert Festival, Satellite Awards, Science Fiction and Fantasy Writers of America, Southeastern Film Critics Association Awards, Young Artist Awards.

Gişe Başarısı: 1,119,929,521 \$

Oyuncular: Alan Howard, Elijah Wood, Noel Appleby, Sean Astin, Sala Baker, Sean Bean, Cate Blanchett, Orlando Bloom, Billy Boyd, Marton Csokas, Megan Edwards, Michael Elsworth, Mark Ferguson, Ian Holm, Christopher Lee

Filmin Konusu

Sauron devasa ordusunu Gondor'un başkenti Minas Tirith'e gönderir. Gondor vekil bir kral tarafından yönetilmektedir. Gerçek krallarının dönüşünü beklemektedirler. Gandalf, gizlice işaret fişeklerini ateşler ve Rohan'dan yardım ister. Gondorluların yardım talebine Rohan Kralı olumlu yanıt verir. Yardıma koşarlar ama orduları yeterli güçte değildir. Gondor'un beklenen kralı Aragorn ise yardım bulabilmek ümidi ile ölümler dağına gider. Lanetli ölümler ancak Gondor kralına itaat edeceklerini söylerler. Aragorn kılıcını göstererek Gondor'un beklenen kralı olduğunu ispat eder. Ölümlerin yardımı ile Sauron'un ordusu yenilgiye uğratılır. Aragorn da krallığı devralır. Bu sırada Frodo da Mordor topraklarına ulaşmıştır. Aragorn, Sauron'un dikkatini dağıtıp Frodo'nun işini kolaylaştırmak için Mordor üzerine saldırıya geçer. Frodo bu fırsatı iyi değerlendirerek yüzüğü hüküm dağındaki lavların içine atar. Yüzüğün yok olmasıyla birlikte Sauron ve askerleri de yok olurlar.

The Lord of The Rings Üçlemesinin Alt Metin Okuması

The Lord of The Rings Üçlemesi, bütün olarak tek bir hikayeyi oluşturdukları için her bölüme ayrı bir değerlendirme yapılmayacaktır. Bunun yerine üç bölümde de ortak olan ana karakterler üzerinden alt metin okuması yapılacaktır.

The Lord of the Rings romanının yazarı J.R.R. Tolkien, Hristiyan alegorileri kullanmayı tercih etmediğini ama bir Hristiyan olduğu için kitaplarında birçok Hristiyanî sembol yer aldığını ifade etmiştir (The Lord of the Rings and Christian Symbolism, 2010). Tolkien bu durumu şu şekilde ifade etmektedir: “Yüzüklerin Efendisi elbette temelde dini ve Katolik bir çalışma. Bu durum başta bilinçsizceydi fakat tashih sırasında bunun farkındaydım. Hayali bir dünyaya dinle ilgili herhangi bir şey koymamamın sebebi de işte budur. Dini öğeler hikayenin ve sembolizmin içine zaten yedirildi.” (Carpenter, 1995) Tolkien’in sözlerinden ve Katolik olmasından yola çıkarak Yüzüklerin Efendisi’nin tasarım olarak bir Hristiyan alegorisinden ziyade Katolik Hristiyan gerçeklerinden icat edilmiş bir mit olduğu iddia edilmiştir. Bu iddia sahiplerine göre filmdeki Gandalf karakteri kraları kutsayan papalık kurumunu temsil etmektedir. Hobbitlerin yaşadığı Shire kasabası ise Katolik mezhebinin sosyal öğretilerine uygun ideal toplumu resmetmektedir (Williams, 2003).

Kanaatimize göre Gandalf, Papalık kurumundan ziyade bir Mesih figürüdür. Fakat The Lord of the Rings’de her şeyiyle Hz. İsa’yı temsil eden bir Mesih figürü bulunmamaktadır. Bunun yerine filmde Mesih’in farklı özelliklerini taşıyan üç Mesih figürü yer almaktadır. Bu Mesih figürlerinden en baskın olanı Gandalf’tir. Kitaba göre Gandalf, Valinor diyarının kralı Valar tarafından orta dünya halklarını Sauron’un elinden kurtarmak üzere orta dünyaya gönderilmiştir. Daha sonra yazılan The Silmarillion kitabında Gandalf’in Mesihliği daha net ortaya konulmuştur. The Silmarillion kitabına göre Valar orta dünyanın tanrısıdır. Valinor da onun yaşadığı yerin/cennetin adıdır. Gandalf aslında bir ruhtur ve adı Olorin’dir. Orta dünya halklarının onu benimseyip güvenmeleri için kendisine beden giydirilmiş, ete kemiğe bürünmüştür (The Lord of the Rings and Christian Symbolism, 2010). Hristiyan inancında da Hz. İsa tanrı olmasına rağmen baba tanrı tarafından dünyaya gönderilmiş, ete kemiğe bürünmüş ve insanları şeytanın egemenliğinden kurtarmıştır.

Gandalf’in ölümü ve tekrar dirilmesi de Hristiyan inancına göre Hz. İsa’nın ölümü ve dirilişini hatırlatmaktadır. Gandalf, Moria mağaralarında kadim bir ifrit olan Balrog ile karşılaşır. Kendini feda et-

mezse diğerlerinin kurtulamayacağını anlar. Onları -dolayısıyla tüm orta dünyayı- kurtarmak için Balrog'la çarpışır ve onu öldürmeyi başarır. Fakat kendisi de ölür. Onun ölümü Frodo, Aragorn ve diğerlerinde şok etkisi oluşturur. Umutsuzluğa düşerler. Orta dünyanın tanrısı olan Valar, Gandalf'ın görevinin bitmediğine karar verir. Onu tekrar diriltir. Bu sefer Gandalf "Beyaz Gandalf" olmuştur. Gri elbiseler ardına saklanmak zorunda değildir. Ayrıca eskisinden çok daha büyük bir güce sahiptir. Tekrar dirildiğini gördüklerinde arkadaşları çok şaşırır, bu dirilişe inanamazlar. Burada Gandalf'ın ölümü ve dirilişi ile Hristiyan inancındaki Hz. İsa arasında bağ kurulduğu açıkça görülmektedir. Hristiyan inancına göre Hz. İsa insanlığı kurtarmak için kendini çarmıhta feda etmiştir. Fakat üç gün sonra tekrar dirilmiş ve arkadaşlarına görünmüştür. Ölümünü şaşkınlıkla karşılayan havarileri yeniden dirilişine de inanmakta güçlük çekmişlerdir (The Lord of the Rings and Christian Symbolism, 2010).

**Gandalf'ın Dirildikten Sonra Arkadaşlarına İlk Görüldüğü
Sahneden Bir Görüntü**

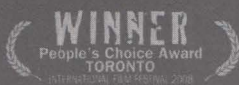
Öte yandan Gandalf'ın sahip olduğu mucizeler de Hz. İsa'nın mucizelerine paraleldir. Hz. İsa gibi gittiği her yerde insanlara umut aşılar. Hz. İsa'nın cin çıkarmasına benzer şekilde Rohan kralını Saruman'ın etkisinden kurtarır. Ayrıca Hz. İsa'nın Lazarus'u diriltmesi gibi Hobbit Pippin'i diriltir.

Filmdeki ikinci Mesih karakteri de beklenen kral Aragorn'dur. Tolkien, Aragorn'u "parıldamayan bir altın" olarak tanımlamaktadır. Buna benzer şekilde İncil'de de Hz. İsa'nın görünümünün çekici olmadığı ifade edilmektedir: "O Rabbin önünde bir fidan gibi, kurak yerdeki kök gibi büyüdü. Bakılacak biçimden, güzellikten yoksundu. Gönlümüzü çelen bir görünüşü de yoktu."⁴¹ Ayrıca Hristiyan inancına göre Hz. İsa dünyaya tekrar gelecek, kendi krallığını tesis edecek ve kral olacaktır. Bu krallık ebedi bir barış ve mutluluk sağlayacaktır. Dolayısıyla Hz. İsa'nın gelişi tam bir "kralın dönüşü"dür (The Lord of the Rings and Christian Symbolism, 2010). The Lord of the Rings'de bu kralın karşılığı ise Aragorn' dur.

Filmdeki son Mesih karakteri ise Frodo'nun sadık yoldaşı Sam'dir. Sam acı çeken ve çok sadık olan arkadaş rolündedir. Frodo, ona güvenmeyip onu kovduğunda bile onu terk etmemektedir. Hristiyan inancına göre insanlık için acılara katlanan Hz. İsa da arkadaşlarını hiç yüz üstü bırakmamıştır. Kendisine inananları da yüzüstü bırakmayacaktır. Bu durum Kitab-ı Mukaddes'te şu şekilde ifade edilmektedir: "Eminim ki, ne ölüm, ne yaşam, ne melekler, ne yönetimler, ne şimdiki ne gelecek zaman, ne güçler, ne yükseklik, ne derinlik, ne de yaratılmış başka bir şey bizi Rabbimiz Mesih İsa'da olan Tanrı sevgisinden ayırmaya yetecektir."⁴²

41 Yeşaya, 53:2

42 Romalılar, 8:38-39

TIME

"A BUOYANT HYMN TO LIFE,
AND A MOVIE TO CELEBRATE."

RICHARD CORLISS

WHAT DOES IT TAKE TO FIND A LOST LOVE?

A. MONEY

B. LUCK

C. SMARTS

D. DESTINY

A DANNY BOYLE FILM

slumdog millionaire

www.foxsearchlight.com

Slumdog Millionaire

(Milyoner)

Cemal Malik 20 milyon Rupî'yi nasıl kazandı?

Yönetmen: Danny Boyle, Loveleen Tandan

Senarist: Simon Beaufoy (Senaryo), Vikas Swarup (Roman)

İlk Gösterim Tarihi: 23 Ocak 2009

Yapımcı Ülke: İngiltere

Süresi: 120 dk.

Türü: Dram, Romantik

Dili: İngilizce, Hintçe, Fransızca

Filmin Çekildiği Ülkeler: Hindistan

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards (Oskar), Golden Globes, BAFTA Awards, Screen Actors Guild Awards, African-American Film Critics Association, Alliance of Women Film Journalists, Amanda Awards, American Cinema Editors, American Society of Cinematographers, Art Directors Guild, Austin Film Festival, BMI Film & TV Awards, Black Reel Awards, Boston Society of Film Critics Awards, British Independent Film Awards, Broadcast Film Critics Association Awards, Camerimage, Central Ohio Film Critics Association, Chicago Film Critics Association Awards, Chicago International Film Festival, Cinema Audio Society, Dallas-Fort Worth Film Critics Association Awards, David di Donatello Awards, European Film Awards, Evening Standard British Film Awards, Film Critics Circle of Australia Awards, Florida Film Critics Circle Awards, Golden Eagle Awards, Grammy Awards, Italian National Syndicate of Film Journalists, London Critics Circle Film Awards, National Board of Review, Rotterdam International Film Festival, Toronto International Film Festival.

Gişe Başarısı: 377,910,544 \$

Oyuncular: Dev Patel, Saurabh Shukla, Anil Kapoor, Rajendranath Zutshi, Jeneva Talwar, Freida Pinto, Irrfan Khan, Azharuddin Mohammed Ismail, Ayush Mahesh Khedekar, Jira Banjara, Sheikh Wali, Mahesh Manjrekar, Sanchita Choudhary, Himanshu Tyagi, Sharib Hashmi

Filmin Konusu

Cemal ve Salim Hindu-Müslüman çatışması sırasında yetim kalmış iki Müslüman kardeştir. Çatışma sırasında karşılaştıkları Latika'yı da yanlarına alarak sokaklarda yaşamaya başlarlar ve çocuk tacirlerinin ellerine düşerler. İki kardeş canlarını kurtarıırken Latika tacirlerin elinde kalır. Latika'ya aşık olan Cemal delikanlılık çağında Latika'nın izini bulur fakat abisi Salim yüzünden tekrar kaybeder. Uzun yıllar abisinden ve Latika'dan haber alamayan Cemal, Latikaya ulaşabilmek için "Kim Milyoner Olmak İster" adlı popüler programa katılır. Böylece Latika programı izleyip Cemal'den haberdar olabilecektir. Cemal'in tüm sorulara doğru yanıt vermesi yapımcıları şüphelendirir ve Cemal geceyi polis sorgusunda geçirir. Cemal, polis sorgusunda hayat hikayesini anlatarak sorulara nasıl cevap verdiğini açıklar.

Filmin Alt Metin Okuması

Slumdog Millionaire, iki Müslüman yetimin hayat hikâyesini ele almaktadır. Film görünürde destansı bir aşk hikayesini ele almaktadır. Fakat alt metin dikkatli bir şekilde okunduğunda Müslüman iki genç arasındaki aşk hikayesinin aslında Hindu mitolojisindeki Ramayana destanını temsil ettiği görülmektedir. Hinduizm'e göre Hindu Tanrısı Vishnu dokuz defa reenkarnasyon ile yeryüzüne inmiştir. Yedinci reenkarnasyonunda insan suretinde, "Rama" olarak dünyaya gelmiştir. Zenginlik, iyi şans ve güzellik tanrıçası Lakshmi de Vishnu'nun karısıdır. Vishnu ne zaman yeryüzüne inse Lakshmi de inmekte, Vishnu ile tanışmakta ve onunla evlenmektedir.

Ramayana destanına göre Ayodhya kentinin kralı olan Dasharatha'nın uzun bir süre hiç çocuğu olmaz ve bunun üzerine Dasharatha, Tanrılara bir at adamaya karar verir. Adağından sonra eşleri, dört erkek çocuk doğurur: Rama, Bhrata, Lakshmana ve Satrugana. Rama ve kardeşi Lakshmana, Rishi Vishvamitra'nın isteği üzerine kötü ruhları öldürmek için yola çıkarlar. Bu arada Videha'nın kralı Janaka, Tanrı Şiva'nın yayını germeyi başaran kişiyle kızı Sita'yı evlendireceğini söyler. Rama, bu yayı kolayca gerer ve Sita'yla evlenir (Desmarais, 2013).

Kral Dasharatha, Rama'nın onun yerine geçeceğini söyler; ancak Rama'nın üvey annesi buna engel olur ve oğlu Bhrata'nın tahta çıkmasını ister. Böylece Rama kardeşi Lakshmana ve Sita ile birlikte ormana sürgün edilir. Lanka kralı Ravana, bir hileyle Sita'yı Lanka'ya kaçıır. Bunun üzerine Rama, maymunların kralı Sugriva'dan yardım ister. Sugriva da Rama'ya yardım etmesi için Hanuman'ı görevlendirir. Hanuman, Sita'nın kaçırıldığı yere gider. Uzun süren bir mücadeleden sonra Sita kurtarılır. Rama ve Sita 14 yıldan sonra Ayodhya'ya dönerler ve Bhrata, krallığı Rama'ya teslim eder (Desmarais, 2013).

Filmde de bu destanın yeniden kurgulandığı görülmektedir. Cemal Vishnu, Latika ise Sita figürüdür. Kardeşi Salim ise hem Bhrata hem de Lakshmana figürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Salim tıpkı Lakshmana gibi Cemal'in yolculuğunda Cemal ile birlikte hareket etmektedir. Bu bakımdan Lakshmana figürü olmaktadır. Diğer taraftan Salim, Cemal'in mutluluğu önündeki en büyük engeldir. Latika'yı alıkoymuş ve mafya lideri olan Cavit'in eline düşmesine sebep olmuştur. Fakat sonradan pişman olmuş ve Latika'nın kaçmasına yardım etmiş, bu uğurda Cavit'in adamları tarafından öldürülmüş ve Cemal'e mutluluk yolunu açmıştır. Bu bakımdan da Salim, Rama'ya hileyle ele geçirdiği tahtı devreden Bhrata'yı temsil etmektedir.

Sita figürü olan Latika, Ravana figürü olan Cavit tarafından alıkonulmuştur. Ravana'nın alt edilip Sita'nın kurtarılmasına benzer şekilde Cavit öldürülürken Latika da kurtulup Cemal'e kavuşmuştur.

Filmde Yer Alan Rama Kostümlü Çocuk

Filmde alt metinlerin yanında görsel öğelerle de Ramayana destanına atıfta bulunmaktadır. Örneğin bilgi yarışmasında sorulan sorulardan biri Rama'nın elinde tuttuğu nesne ile ilgilidir. Bu soru ile ilgili olarak Cemal, küçüklüğünde gördüğü Rama kostümlü bir çocuğu hatırlamaktadır. Ayrıca filmin sonunda tren istasyonundaki toplu dans sahnesinde dansçıların gerisindeki reklam panolarında Rama ve Sita'nın resimleri vardır (Desmarais, 2013).

Filmin Sonundaki Dans Sahnesi, Gerideki Reklam Panosunda Rama ve Sita Resimleri

TIM
ROBBINS

MORGAN
FREEMAN

THE
SHAWSHANK
REDEMPTION

Shawshank Redemption

(Esaretin Bedeli)

Tanrı'nın hükmü çok yakın zamanda tecelli edecektir.

Yönetmen: Frank Darabont

Senarist: Stephen King (roman), Frank Darabont (senaryo)

İlk Gösterim Tarihi: 14 Ekim 1994

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 142 dk.

Türü: Suç, Dram

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: American Society of Cinematographers, Awards of the Japanese Academy, Camerimage, Chlotrudis Awards, Heartland Film Festival, Hochi Film Awards, Humanitas Prize, Kinema Junpo Awards, Mainichi Film Concours, National Board of Review, PEN Center USA West Literary Awards, USC Scriptor Award.

Gişe Başarısı: 58,500,000 \$

Oyuncular: Tim Robbins, Morgan Freeman, Bob Gunton, William Sadler, Clancy Brown, Gil Bellows, Mark Rolston, James Whitmore, Jeffrey DeMunn, Larry Brandenburg, Neil Giuntoli, Brian Libby, David Proval, Joseph Ragno, Jude Ciccolella.

Filmin Konusu

Andy Dufresne, masum olduğu halde karısı ve karısının sevgilisi-ni öldürmek suçundan iki kez müebbet hapse mahkum olur. Hapishanede onu zorlu günler beklemektedir. Andy bir yandan gardiyanlar ve azılı suçlularla mücadele ederken bir yandan da arkadaşlarına umut aşılamaya çalışır. Muhasebe işlerinden anladığı için hapishanede kaldığı süreçte cezaevi müdürünün rüşvetten kazandığı paraları aklar. Bir yandan müdürün ve gardiyanların muhasebesini tutmakta bir yandan da kaçış için hücrendeki duvarı delmektedir. 19 yıllık uğraş sonucunda duvarı tamamen delmeyi başarır ve hapishaneden kurtulur. Hapishaneden kaçtıktan sonra müdür ve gardiyanların yasa dışı işlerini ihbar eder ve Meksika'ya yerleşir.

Filmin Alt Metin Okuması

Shawshank Redemption, gösterime girdiği dönemde kıymeti bilinemesi ve büyük bir kazanç elde edemese de sonraki yıllarda en çok DVD'si satılan film olmayı başarmıştır. Ayrıca imdb web sitesinde 10 üzerinden 9.2 puan alarak gelmiş geçmiş en iyi film unvanını da elde etmiştir ve bu unvanı yıllardır korumaktadır.⁴³ Filmin sanatsal değerinin yanında dikkat çeken bir özelliği de bir çok dini referansa ve alt metne sahip olmasıdır.

Filmdeki Andy Dufresne karakteri Hz. İsa figürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Andy ile –İncil'e göre- Hz. İsa arasında bir çok benzerlik bulunmaktadır. Örneğin ikisi de haksız yere suçlanmış biri çarmıha gerilmiş diğeri iki defa müebbet hapse mahkum edilerek adeta ölümle cezalandırılmıştır. İkisi de kurtarmaya çalıştıkları, yardımcı oldukları insanlar tarafından (Hz. İsa: Yahudiler; Andy: Hapishane müdürü ve gardiyanlar) zulme uğramıştır. Andy bankacı olduğu için insanlar tarafından seilmeyen bir mesleğe sahiptir. Hz. İsa da Nasıra'lı olduğu için "Nasıra'dan iyi bir şey çıkabilir mi?"⁴⁴

43 Bkz: http://www.imdb.com/chart/top?tt0111161&ref_=tt_awd

44 Yuhanna, 1:46

denilerek küçümsenmiştir (Lewis D. L.). Andy kendi halinde, mütevazı bir kişidir. Hapishanede yürürken her an düşecek gibidir. Hz. İsa da insanları etkileyecek bir gösterişe sahip değildir (Lavallee, 2010). Bu durum incilde şu şekilde ifade edilmektedir: “O Rabbin önünde bir fidan gibi, kurak yerdeki kök gibi büyüdü. Bakılacak biçimden, güzellikten yoksundu. Gönlümüzü çelen bir görünüşü de yoktu.”⁴⁵

Andy 19 yıl boyunca hücreesindeki duvarı küçük bir çekiç ile delmiş ve kaçmayı başarmıştır. Andy’nin kaçıışı Hz. İsa’nın çarmıha gerildikten sonra tekrar dirilmesini ve göğe yükselmesini sembolize etmektedir. Hz. İsa’nın bedeninin bulunduğu kabir havarileri tarafından boş bulunmuştur. Hem kabrin boş olması hem de Hz. İsa’nın öldükten sonra dirilmesi hayretle karşılanmıştır. Bu durum herkes için beklenmedik bir gelişmedir. Andy’nin kaçıışı ve hücresinin boş bulunması da herkes için beklenmedik bir gelişmedir. Hem mahkûmlar hem de hapishane yönetimi tarafından hayretle karşılanmıştır (Miller, 2012).

Öte yandan Hristiyan inancına göre ilk günah işleyen ve dünyaya günahın bulaşmasına sebep olan Hz. Havva’dır. Dünya günaha bir kadın sebebiyle bulaşmıştır. İnsanların günahlarına kefarete olarak kendini feda eden kişi Hz. İsa’dır. Onu dünyaya getiren ise Hz. Meryem’dir. Dolayısıyla insanların kurtuluşuna vesile olan da yine bir kadındır. Aynı şekilde Andy’nin hapse girmesine sebep olan karısıdır. Andy hapishaneden kaçtığı deliği kadın posterleriyle kamufle etmiştir. Dolayısıyla kurtuluşuna vesile olan da yine kadınlardır (Lavallee, 2010).

Andy kazdığı delikten çıktıktan sonra yaklaşık 500 metre de lağım çukurunda emekleyerek ilerlemek zorunda kalmıştır. Özgürlüğe ulaşma yolundaki en zorlu kısım bu olmuştur. Bu zorlu ilerleyiş –İncil’e göre- Hz. İsa’nın kendi çarmıhını kanlar içerisinde taşıdığı yolu sembolize etmektedir. Lağım çukurundan kurtulduktan sonra dere de kirli elbiselerini çıkarmakta ellerini çarmıh pozisyonunda açarak

45 Yeşaya, 53:2

yağmur altında temizlenmektedir (Shawshank Redemption, 2010). Deredeki bu sahne bir yandan vaftiz olup arınmayı temsil ederken bir yandan da çarmıhtan sonra göğe yükselmeyi sembolize etmektedir. Çünkü kolların şekli çarmıhta azap görmekten çok özgür kalmayı resmetmektedir.

Andy'nin Kollarını Çarmıh Pozisyonunda Açtığı Sahneden Bir Görüntü

Andy arkadaşı Red'e yazdığı mektupta "Seni bekliyorum ve satranç tahtası da hazır." diyerek onu cenneti andıran Pasifik Okyanusu kıyısındaki mekanına çağırmaktadır.⁴⁶ Hz. İsa İncil'e göre şöyle demektedir: "Babam'ın evinde kalacak çok yer var. Öyle olmasa size söyledim. Çünkü size yer hazırlamaya gidiyorum. Gider ve size yer hazırlarsam, siz de benim bulunduğum yerde olasınız diye yine gelip sizi yanıma alacağım."⁴⁷ Andy ayrıca Pasifik Okyanusu için "hafızanın olmadığı yer" tabirini kullanmaktadır. Bu İncil'de iki ayette geçen günahların affedileceği yeri ifade etmektedir: "Çünkü suçlarını bağışlayacağım, Günahlarını artık anmayacağım"⁴⁸ ve "Kendi uğruna suçlarınızı silen benim, evet benim. Günahlarınızı anmaz oldum."⁴⁹

46 Debra L. Lewis, age.

47 Yuhanna, 14:2-3

48 İbraniler, 8:12

49 Yeşaya, 43:25

Dolayısıyla Andy arkadaşı Red'i günahların affedileceği cennete davet etmektedir (Lavallee, 2010). Buluştukları sahnede Andy'nin bahsettiği kasaba Hristiyanı cennet tasvirlerini andırmaktadır. Andy, beyaz elbiseler içerisinde, masmavi okyanusun kenarında temiz bir kumsalda bulunmaktadır (Reinhartz, 1999).

Andy ve Red'in Buluştukları Sahneden Bir Görüntü

Son olarak Hz. İsa'nın hayat hikayesi (şu anda elimizde bulunan İnciller) havarileri ve inananları tarafından yazılmıştır. Andy'nin filmdeki hikayesi de arkadaşı Red tarafından anlatılmaktadır (Lavallee, 2010). Hikayenin başkahramanın gözünden değil de arkadaşının gözünden aktarılması bu bakımdan manidardır.

Andy'nin arkadaşı Red'i iki şekilde okumak mümkündür. Red, ilk olarak Vaftizci Yahya figürü olarak görünmektedir. Andy gelmeden önce hapishanedeki mahkumların önderi konumundadır. Saygın bir yeri vardır ve mahkumların ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Andy geldikten sonra ise kendi konumunu ona devretmiştir. İncil'e göre de Vaftizci Yahya, Hz. İsa'nın müjdecisi olmuş, onun gelişi ile kendini ikinci plana itmiştir (Shawshank Redemption, 2010). Farklı bir okuma ile Red, Hz. İsa'nın havarilerinden Petrus'u temsil etmektedir. Andy, hapishaneden kaçtıktan sonra Red'in ardından gelip kendisini bulmasını istemiştir.

Hız. İsa da İncil'e göre Petrus'un kendisini takip etmesini istemiştir.⁵⁰ Ayrıca Peter'in Hız. İsa'ya hitaben "Benden uzak dur Efendim. Ben günahkar biriyim"⁵¹ demesine benzer bir şekilde Red de "Bu hapishanedeki tek suçlu benim." demektedir (Lavallee, 2010).

Hapishane müdürü ve gardiyanlar ise Hız. İsa'yı çarmıha gönderen Hahamlar ve Ferisileri temsil etmektedir. Müdür iki yüzlü bir Hristiyan'dır. Görünürdeki dindarlığını yolsuzluklarını örtmek için kullanmaktadır. Hapishaneye yeni gelen mahkumlara "Tanrının adını boş yere ağzınıza almayacaksınız. Bu ilk kural. Ben iki şeye inanıyorum: Disiplin ve İncil." sözleriyle karşılamakta, kiliseye düzenli devam etmekte ve hayır etkinliklerine katılmaktadır. Fakat bu yüzeysel dindarlığını işlediği cinayetleri, aldığı rüşvetleri örtmek için kullanmaktadır. Bu bakımdan Müdür Hız. İsa döneminde yaşayan Ferisileri hatırlatmaktadır. Çünkü Ferisiler de Yahudiliği yüzeysel olarak yaşamakta, dinlerini çıkarları için kullanmaktadırlar. Hız. İsa, Ferisiler'e hitaben, "Vay halinize ey din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Siz nanenin, dereotunun ve kimyonun ondallığını verirsiniz de, Kutsal Yasa'nın daha önemli konularını -adaleti, merhameti, sadakati- ihmal edersiniz. Ondalık vermeyi ihmal etmeden asıl bunları yerine getirmeniz gerekirdi."⁵² demiştir. Müdür de İncil ayetlerini ezbere okuyacak kadar iyi bilmektedir. Fakat bir çok suça karışmaktan da geri durmamaktadır.

Andy ve müdürün birbirlerine karşılıklı okudukları ayetler de müdürün yolsuzlukları bağlamında anlamlıdır. Andy, müdürün zulmünün yakında biteceğini ifade eden "Siz de uyanık kalın. Çünkü ev sahibi ne zaman gelecek, akşam mı, gece yarısı mı, horoz öttüğünde mi, sabaha doğru mu, bilemezsiniz." ayetini okumakta, müdür ise dindarlığını kullanarak yakalanmaktan kurtulacağını ima eden "Ben dünyanın ışığıyım. Benim ardımdan gelen, asla karanlıkta yürümez, yaşam ışığına sahip olur."⁵³ ayetiyle karşılık vermektedir (Jewett, 1999).

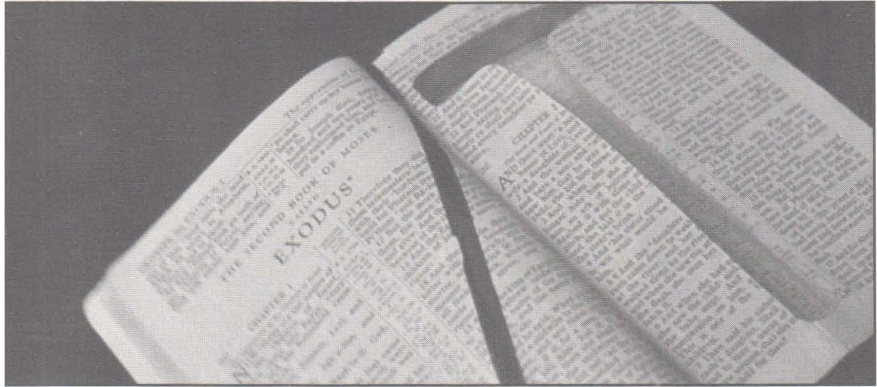
50 Yuhanna, 21.

51 Luka, 5-8

52 Matta, 23:23

53 Yuhanna, 8:12

Bundan başka Kitab-ı Mukaddese iki atıf daha vardır. Andy, kaçmak için kullandığı çekici İncil'in içerisine saklamıştır. Böylece yapılan baskınlardan kurtulabilmiştir. Kaçmadan önceki gece müdürün kasasına hesap defteri yerine bu incil'i koymuştur. Müdür hesapları kontrol için kasayı açtığında iç sayfaları çekice uyacak şekilde kesilmiş bu İncil'i bulmuştur. Müdür kitabı açtığında karşısına çıkan ilk sayfa ise Yahudilerin Mısır'dan kaçışını anlatan Exodus/Çıkış bölümünün girişidir

Andy'nin Çekici Saklamak İçin Kullandığı İncil

İkinci atıf ise müdürün odasındaki tablo ile yapılmaktadır. Duvardaki tablo müdürün kasasını kamufle etmek için kullanılmaktadır. Tabloda "Tanrı'nın hükmü çok yakın zamanda tecelli edecektir." yazmaktadır. Her ne kadar bu ifade İncil'de geçmese de bu sözlerin İncil'den esinlenilerek söylenmiş bir söz olduğu iddia edilmektedir. Filmin sonlarına doğru müdür kendisini yakalamak için polislerin geldiğini anladığında acı bir şekilde bu tabloya bakmaktadır.

Yukarıda ifade edilen tüm benzerlikler göz önünde bulundurulduğunda Shawshank Redemption filminin İncil'e göre Hz. İsa'nın hayat hikayesinin yeniden yorumlanmış hali olduğu görülmektedir.

T O M H A N K S

Paul Edgecomb
didn't believe
in miracles.

Until the day
he met one.

THE
GREEN MILE

From the Director of "The Shawshank Redemption"

CASTLE ROCK ENTERTAINMENT Presents DARKWOODS Production

FRANK DARABONT TOM HANKS "THE GREEN MILE" DAVID MORSE BONNIE HUNT MICHAEL CLARKE DUNCAN JAMES CROMWELL MICHAEL JETER GRAHAM GREENE DOUG HUTCHISON
SAM ROCKWELL BARRY PEPPER JEFFREY D-MUNN PATRICIA CLARSON HARRY DEAN STANTON "THOMAS NEWMAN" KATHY WAGONER "RICHARD FRANCIS BRUCE, A.C.E."
Produced by TERENCE MARSH Screenplay by DAVID TATTERSALL, B.S.C. Based on the book by STEPHEN KING Edited by DAVID VALDES and FRANK DARABONT Directed by FRANK DARABONT (from the book by FRANK DARABONT)

CASTLE ROCK
A Time Warner Company

CASTLE ROCK ENTERTAINMENT
Warner Bros. Warner Bros. Home Video

DECEMBER 10

www.castle-rock.com

www.thegreenmile.com

TM & © 2003 Warner Bros. Entertainment Inc. All Rights Reserved.

A FILM TUNING IN THE LARGEST CAST OF
ANY FILM EVER MADE

Green Mile

(Yeşil Yol)

Böyle biri olduğum için üzgünüm.

Yönetmen: Frank Darabont

Senarist: Stephen King (Roman), Frank Darabont (senaryo)

İlk Gösterim Tarihi: 10 Aralık 1999-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 189 dk.

Türü: Suç, Dram, Gizem

Dili: İngilizce, Fransızca

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, BMI Film & TV Awards, Black Reel Awards, Blockbuster Entertainment Awards, Broadcast Film Critics Association Awards, First Americans in the Arts Awards, Mainichi Film Concours, People's Choice Awards, Political Film Society.

Gişe Başarısı: 286,801,374 \$

Oyuncular: Tom Hanks, David Morse, Michael Clarke Duncan, Bonnie Hunt, James Cromwell, Michael Jeter, Graham Greene, Doug Hutchison, Sam Rockwell, Barry Pepper, Jeffrey DeMunn, Patricia Clarkson, Harry Dean Stanton, Dabbs Greer, Eve Brent.

Filmin Konusu

John Coffey, iri yarı cüssesiyle gardiyanların bile çekindiği idamlık bir mahkumdur. Fakat vücut yapısının aksine yumuşak bir tabiata sahiptir ve suçlandığı cinayetleri işlemiş gibi görünmemektedir. Hapishanedeki idamlık mahkumlardan sorumlu baş gardiyan Paul, bir süre sonra John'ın suçlu olmadığını düşünmeye başlar. Paul'ü bu düşünceye iten John'ın yumuşak tabiatı yanında hastalıkları iyileştirmek, ölü bir fareyi diriltmek gibi kerametlere sahip olmasıdır.

Filmin Alt Metin Okuması

Bir çok Hollywood filminde Mesih figürleri kullanılmıştır. Bu figürlerin hayatları ile İncil'e göre Hz. İsa'nın hayat hikayesi arasında büyük benzerlikler vardır. The Green Mile'daki John Coffey karakteri ise bir Mesih figüründen ziyade Mesih benzeri bir figürdür (Greydanus, 2010). John Coffey Hz. İsa ile büyük benzerlikler gösterse de Hristiyanlara göre asıl önemli olan çarmıha gerilme meselesinde orijinal hikayeden önemli bir fark bulunmaktadır. Hristiyanlara göre Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesi neticesinde insanların doğuştan getirdikleri günahları affedilmiştir. Böylece çarmıha gerilmeye inanan insanlar -Hristiyanlar- kurtarılmıştır. John Coffey'nin ölümü ise kimseye kurtuluş getirmemektedir. Hatta başgardiyan Paul onun ölümüne engel olamadığı için ömür boyu azap çekmektedir. John'ın ölümü sadece acılarından kurtulduğu için kendisine fayda sağlamıştır (Berg, 2013).

Çarmıha gerilme sahnesini bir kenara bıraktığımızda ise Hz. İsa ile John Coffey arasında önemli benzerlikler göze çarpmaktadır. Öncelikle John Coffey ve Jesus Christ (İsa-Mesih) isimlerinin baş harfleri aynıdır (Bruce, 2005). Ayrıca avukatın John hakkında yaptığı araştırmada geçmişine dair hiçbir ize rastlanmamıştır. Bu durumu avukat "Sanki gökten düşmüş" sözleriyle ifade etmektedir. Böylece John ile Hz. İsa'nın Hristiyanlara göre ilahi varlığı arasında benzerlik kurulmaktadır. John'un devasa boyutları da yine Tanrı'nın yüceliğini sembolize etmek için kullanılmıştır (Laurent, 2003).

Kitab-ı Mukaddes'teki Yeşaya kitabının 53. bölümü filmin konusu ile bire bir örtüşmektedir (Bruce, 2005): 1. Haberimize kim inandı? RAB'in gücü kime göründü? 2. O RAB'in önünde bir fidan gibi, kurak yerdeki kök gibi büyüdü. Bakılacak biçimden, güzellikten yoksundu. Gönlümüzü çelen bir görünüşü de yoktu. 3. İnsanlarca hor görüldü, Yapayalnız bırakıldı. Acılar adamıydı, hastalığı yakından tanıdı. İnsanların yüz çevirdiği biri gibi hor görüldü, ona değer vermedik. 4. Aslında hastalıklarımızı o taşıdı, acılarımızı o yükledi. Bizse Tanrı tarafından cezalandırıldığını, vurulup ezildiğini sandık. 5. Oysa, bizim başkaldırılarımız yüzünden onun bedeni deşildi, Bizim suçlarımız yüzünden o eziyet çekti. Esenliğimiz için gerekli olan ceza ona verildi. Bizler onun yaralarıyla şifa bulduk. 6. Hepimiz koyun gibi yoldan sapmıştık, Her birimiz kendi yoluna döndü. Yine de RAB hepimizin cezasını ona yükledi. 7. O baskı görüp eziyet çektiyse de ağzını açmadı. Kesime götürülen kuzu gibi, kırkıcıların önünde sessizce duran koyun gibi açmadı ağzını. 8. Acımasızca yargılanıp ölüme götürüldü. Halkımın başkaldırısı ve hak ettiği ceza yüzünden diriler diyarından atıldığını onun kuşağından düşünen oldu mu?⁵⁴

Yeşaya kitabına uygun olarak John Coffey'nin de yakışıklı bir durumu yoktur. Devasa cüssesi ve zenci kimliği ile 30'lu yıllar Amerika'sında hor görülen, küçük düşürülen, değer verilmeyen bir kişidir. Ayetlerde ifade edildiği gibi insanları iyileştirmek için onların hastalıklarını kendine çekmektedir. Bu nedenle de vücudu delik deşik olmuştur. Başgardıyan, hapishane müdürü ve müdürün karısının da isyankar hallerinden vaz geçmelerine vesile olmuştur. Ayrıca kendisini hapishaneden kaçırma teklifini reddetmiş, yapılan hakaretlere tek kelime etmeden elektrikli sandalyeye kendi rızası ile oturmuştur.

54 *Yeşaya, 53:1-8*

John Coffey'in İdama Gittiği Sahnedeki Bir Görüntü

John Coffey ile Hz. İsa arasındaki benzerlikler bununla da sınırlı değildir. İncil'de Hz. İsa "Ben bu dünyanın ışığıyım. Beni takip eden karanlıkta kalmaz."⁵⁵ demektedir. John Coffey de filmde sıkı sıkıya ışıkla ilişkilidir. Bir keramet gösterdiğinde hücrenin ışıkları daha da parlamakta, iyileştirdiği insanların içinden ışıklar saçılmaktadır. Öte yandan Hz. İsa ölüleri diriltme mucizesine sahiptir.⁵⁶ John Coffey de koğuştaki ölü fareyi diriltmektedir (Berg, 2013).

Hız. İsa'nın mucizeleri arasında çeşitli hastalıkları iyileştirmek ve cin çıkarmak da bulunmaktadır. John Coffey de hem başgardıyan Paul'un idrar yolları enfeksiyonunu hem de hapishane müdürünün karısının beyin tümörünü iyileştirmiştir. Beyin tümörü olan kadınla ilgili sahne Hristiyanlıktaki exorcist'i (şeytan çıkarma) hatırlatmaktadır. İncil'e göre Hz. İsa iki cinli adamdan cinleri çıkarmış ve onları bir domuz sürüsüne salmıştır. Domuz sürüsü de uçurumdan atlayarak ölmüştür.⁵⁷ John Coffey de kadının bedeninden ışık suretinde hastalığı emmekte daha sonra -domuz gibi vicdansız ve duygusuz olan- gardıyan Percy'ye bu hastalığı sinekler suretinde boşaltmaktadır. Percy de akli dengesini yitirerek şeytani suçlu Wild Bill'i öldürmektedir. Böylece filmdeki iki kötü karakter de cezasını bulmaktadır (Laurent, 2003).

⁵⁵ Yuhanna, 8:12

⁵⁶ Yuhanna 11.

⁵⁷ Matta, 8:28-34

Filmde yer alan sinek sembolü de Kitab-ı Mukaddes'ten esinlenilerek oluşturulmuştur. Kitab-ı Mukaddeste sinekler hem şeytan hem de Tanrının cezası olarak yer almaktadır. İncil'de geçen Beelzebub şeytana verilen bir isimdir ve muhtemelen "sinekler kralı" anlamındaki Baalzebub ile aynı kelimeyi işaret etmektedir. Ayrıca Hz. Musa ve Yahudilerin Mısır'dan çıkışı sürecinde Firavun'a verilen cezalardan biri de sineklerdir. Filmde kullanılan sinek sembolü bu iki anlamda da kullanılmıştır (Bruce, 2005).

**John Coffey'nin Gardiyan Percy'ye Sineklerle Sembolleştirilen Hastalığı
Aktardığı Sahnedeki Bir Görüntü**

Son olarak Hz. İsa da John Coffey de insanlara yardım etmeye çalıştıkları halde haksız yere öldürülmüşlerdir. Hz. İsa Hristiyan inancına göre insanları kurtarmaya çalışırken krallık iddiasında bulunduğu ve bozgunculuk yapacağı gerekçesiyle çarmıha gerilmiştir. John Coffey de iki kız çocuğunu öldürmekten suçlu bulunmuş ve idama mahkum edilmiştir. Halbuki çocukları başkası öldürmüştür. John Coffey ise onları tekrar hayata döndürmeye çalışırken yakalanmıştır.

JIM GARREY STEVE CARELL

Dr. Seuss'
HORTON HEARS A WHO!

From the Creators of **ICE AGE** March 14

Horton Hears A Who

(Horton)

Düşünsene ya ta uzaklarda birileri varsa ve şu anda bizim dünyamıza bakıyorlarsa, biz de onlara göre bir toz tanesiysek.

Yönetmen: Jimmy Hayward, Steve Martino

Senarist: Ken Daurio, Cinco Paul

İlk Gösterim Tarihi: 14 Mart 2008 (ABD)

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 86 dk.

Türü: Animasyon-Macera

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Festivallerde Aldığı Ödüller: ASCAP Film, TV ve Müzik Ödülleri 2009 En iyi gişe başarısı birincilik ödülü.

Gişe Başarısı: 154,529,187 \$

Seslendirenler: Jim Carrey :Horton; Steve Carell:The Mayor of Whoville; Carol Burnett: Kanguru; Will Arnett: Vlad; Seth Rogen: Morton; Dan Fogler: konsül Üyesi / Yummo Wickersham; Isla Fisher: Dr. Mary Lou Larue; Jonah Hill: Tommy; Amy Poehler: Sally O'Malley ; Jaime Pressly: Mrs. Quilligan; Charles Osgood: Anlatıcı; Josh Flitter: Rudy; Niecy Nash: Miss Yelp; Jesse McCartney: JoJo; Shelby Adamowsky: Hedy / Hooly /Diğer Sesler.

Filmin Konusu

Nool Ormanında kendi halinde bir fil olan Horton bir gün gölde yüzerken kulağının yanından geçen bir toz tanesinden bir çığlık duyar. Bu toz tanesinin içinde insanların olabileceğini ve yardıma ihtiyaçları olduğu için bağırdıklarını düşünür. Gerçekten de toz tanesi üzerinde bulunduğu çiçekten uçmuş ve boşlukta dolaşmaktadır. Horton, toz tanesini bir çiçeğin üstüne kondurarak onu korumaya alır. Horton'un bu halini gören kanguru "bir şeyi göremiyorsan ya da duyamıyorsan o şey yok demektir." diyerek Horton'dan bu düşünceyi bırakmasını ister. Horton ise toz tanesinden ses duyduğuna emindir. Toz tanesindeki insanların kulakları çok küçük olduğu için kendisini duymadıklarını düşünen Horton, toz tanesine bütün gücüyle bağırarak "merhaba" der. Bu güçlü ses Kimler Şehrinin (toz tanesinde yaşayan insanların adı "Kim"dir) belediye başkanının ofisindeki boruları patlatır. Borudan gelen sesi fark eden başkan bir gramafon başlığını boruya takarak Horton'la buradan iletişime geçmeye başlar. İkisini de zorlu bir görev beklemektedir. İkisi de Kimler Şehrini tehlikeden kurtarabilmek için birbirlerinin varlığını etrafındakilere kabul ettirmek zorundadırlar. Ama ne yazık ki Kimler Şehri ve Nool ormanı sakinleri birbirlerini görüp duyamamaktadır. Nool ormanında Kanguru Horton'u, Kimler Şehrinde de Konsey üyeleri belediye başkanını engellemeye çalışır. Kanguru Horton'un üzerine önce Kötü Vlad adlı Kartal'ı gönderir. Vlad toz tanesini Horton'un elinden alarak yüksekte milyonlarca benzer çiçeğin olduğu bir yere atar. Sarsıntıdan dolayı Kimler Şehri ağır hasara uğrar. Bundan sonra Belediye başkanına inanır ve tehlikeden kurtulmak için Horton'dan yardım isterler. Horton onları Ormanda güvenli bir yere ulaştırmak için uğraşırken Kanguru bütün orman sakinlerini kışkırtarak Horton'u yakalatır ve kafese kapatır. Toz tanesini elinden alarak kızgın yağa atacakken Kimler Şehri sakinlerinin var güçleriyle çıkardıkları sesleri Kangurunun yavrusu Rudy duyar. Son anda toz tanesini kurtarır ve Horton'a geri verir. Böylece iki dünyanın varlıkları birbirlerinden haberdar olurlar. Kimler Şehrinin gezegeni olan toz tanesi güvenli bir yerde muhafaza edilir.

Filmin Alt Metin Okuması

Film, çocukları eğlendirmek için hazırlanmış, “Shrek”, “Bee Movie”, “Ice Age” gibi animasyonlardan farkı olmayan bir eser görünüşü çizse de alt metni okunduğunda aslında filmin çok yoğun dini mesajlara sahip olduğu görülmektedir. Filmin alt metninde peygamberlik, peygamberlerin çektiği sıkıntılar, peygamberlere inananların az olması ve onların da sıkıntı çekmesi, peygamberin getirdiği mesaj en büyük tepkiyi toplumun önde gelenlerinin vermesi, dünyanın Allah’ın kudreti yanında toz zerresi kadar değersiz ve küçük oluşu, görünmeyen varlıklara iman gibi konular ele alınmaktadır. Horton’un yazarı Dr. Seuss, kitaplarında yoğun bir şekilde Hristiyanlıkla ilgili alt metinler kullanmakta, İncil’e birçok atıflarda bulunmaktadır. Horton’un alt metni ise materyalizm’i hedef almaktadır. Dr. Seuss bu eserinin alt metninde Hristiyanlıktan ziyade peygamberlerin ortak iman mücadelesine yer vermiştir. Bu özelliğiyle Horton, Müslümanlar açısından zararlı olmayan alt metne sahip nadir filmlerden biri olmaktadır.

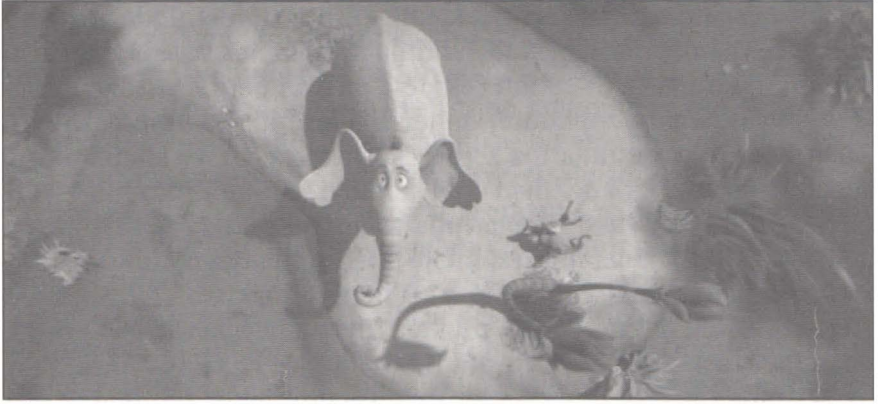
Film giriş sahnesinde içeriği ile ilgili ipuçları vermeye başlamaktadır. Bir ağaçtaki küçücük bir kozalak yere düşerek yuvarlanır ve Kimler Şehrinin gezegeni olan toz tanesinin bulunduğu çiçeği kırarak toz tanesinin havada uçmasına sebep olur. Toz tanesi için kozalak küçük bir cisim değil dev bir kayadır. Filmin içeriğinde bu farklı dünyalara değinileceği bu ilk sahnede ifade edilmektedir. Filmdeki temel karakterler de ilk altı dakika içerisinde tanıtılmaktadır. Horton, ormanda sevilen bir hayvandır. Ormandaki yavru hayvanlar Horton’la vakit geçirmeyi sever ondan bir şeyler öğrenirler. Kanguru ise ormanın eşrafından olan, hayvanların şerrinden çekindikleri, kibirli, statükocu ve dedikoducu bir hayvandır.

Hortonun ormanda yüzerken kulağının yanından geçen toz tanesinden bir çığlık duyması ve toz tanesinin peşinden koşmasıyla ormanda huzursuzluk da başlar. Kovalamaca sırasında maymunları rahatsız eden Horton onların hücumuna uğrar. Toz tanesini bir çiçeğe kondurarak emniyete alan Horton ile Kanguru arasında şöyle bir konuşma geçer:

Horton: Bu toz tanesinin içinde belki insanlar vardır.

Kanguru: O kadar küçük insan olmaz. Saçma.

Horton: Belki onlar küçük değildir. Belki biz büyüğüzür.

**“Horton Hears A Who” Filmindeki Horton İle Kanguru’nun Tartıştığı
Sahneden Bir Görüntü**

Tam bu sırada kamera göğe doğru yükselir ve Horton esas düşünmemiz gereken soruyu sorar.

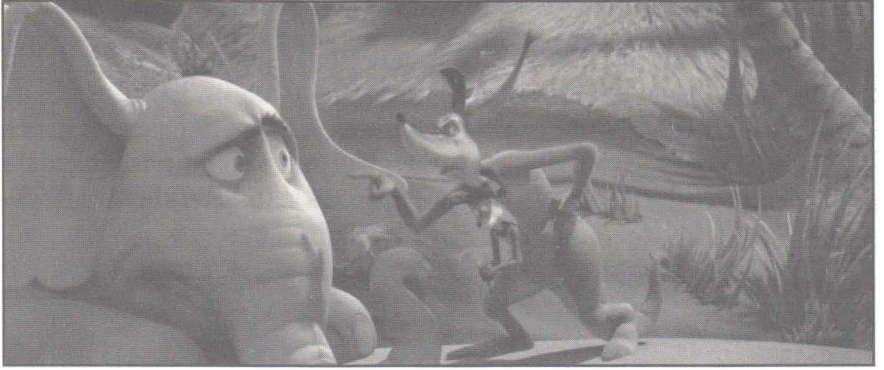
Horton: Düşünsene ya ta uzaklarda birileri varsa ve şu anda bizim dünyamıza bakıyorlarsa, biz de onlara göre bir toz tanesiysek.

Aslında tam olarak varolan hakikat de budur. Allah’ın kudreti, büyüklüğü karşısında dünyamız bir toz tanesi kadar bile kıymetli değildir. Film alt metninde bu mesajı çok etkili bir şekilde vermektedir.

Materyalist, ateist felsefeyi temsil eden kanguru şu şekilde karşılık verir: “Eğer bir şeyi duyamıyor, göremiyor ve hissedemiyorsan öyle bir şey yoktur.”

Film burada da materyalist felsefeye ciddi bir darbe vurmaktadır. Çünkü birkaç dakika sonra toz tanesinin içerisindeki Kimler Şehri sakinleri görünecek, kamera onların şehrine bir gezinti yapacaktır. Böylece kangurunun tezi tamamen çürümüş olacaktır. Kanguru gör-

mese bile filmi izleyen bizler toz tanesindeki varlıklardan haberdar oluruz. Bu sahne ile bizim hayatımızda da görülmeyen, duyulmayan, hissedilmeyen ama var olan varlıklar vardır düşüncesi desteklenmektedir.

**“Horton Hears A Who” Filmindeki Kanguru’nun Horton’u Tehdit Ettiği
Sahneden Bir Görüntü**

Kanguru bundan sonra Horton’u tehdit etmeyi de ihmal etmez.

Kanguru: Nool ormanında bu tür şeylere müsamaha göstermeyiz.

Horton: Öyle mi, biraz daha uğraşırsam dediklerime inanacak...
(Horton’un sözünü keser)

Kanguru: Böyle bir yalanı kimse ile paylaşmayacaksın. Özellikle de çocuklarla. Onların akıllarını bu tip saçmalıklarla doldurmanı istemiyorum. Toplumumuzun bazı standartları var Horton. Bu toplumun üyesi olarak kalmak istiyorsan bunlara uymanı tavsiye ederim. Bundan sonra Horton’un ve Kimler Şehri belediye başkanının yaşadıkları peygamberlerin tebliğ mücadelesi ile büyük benzerlikler taşımaktadır. Horton ve belediye başkanı da peygamberleri sembolize etmekte ve onların yaşadıkları sıkıntıları bize bildirmektedir. Horton da peygamberler gibi toplumun önde gelenleri tarafından tehdit edilmektedir.

Bundan sonra Horton'un fare arkadaşı Morton da toz tanesi hakkında bildiklerini kendine saklaması gerektiğini söyleyerek onu kangurudan korumaya çalışır. Fakat Horton kendine hakim olamaz ve ormandaki yavru hayvanlara durumu anlatır. Yavru hayvanlar ona inanırlar. Tıpkı peygamberler gibi Horton'a da ormanın en zayıf canlıları inanmakta, önde gelenler ise tepki göstermektedirler.

Toz tanesinde ise Belediye başkanı işlerin yolunda gitmediğini anlayıp 100. Yıl şenliklerini iptal etmek istemektedir. Fakat orada da yönetici sınıf olan konsey üyeleri, başkanı sustururlar ve ters giden durumu halktan gizlemeye çalışırlar. Peygamberler de toplumdaki bozuklukları düzeltmeye çalıştığında yönetici sınıf statükonun devamını istemişlerdir.

“Horton Hears A Who” Filmindeki Konsey Üyeleri

Horton ile belediye başkanı borulara bağlı bir gramafon kapağı sayesinde iletişim kurarlar. Bundan sonra Horton toz tanesini güvenli bir yere yerleştirip Kimler Şehri'ni kurtaracağına dair Başkana söz verir. Ama bu sözünü tutması pek kolay olmayacaktır.

Kangurunun yavrusu dâhil ormandaki bütün çocuklar Horton'dan etkilenerек, çiçekler üzerinde toz taneleri taşırlar ve içlerinde bir dünya olduğunu hayal ederler. Bunun üzerine kanguru harekete geçer. Horton'dan toz tanesini isteyen kanguru olumlu cevap alamayınca toz tanesini yok etmek üzere Kötü Vlad adlı kartalla anlaşma yapar.

Bu sırada Kimler Şehri'nde de başkan halkı tehlikeye karşı uyar-maya çalışır. Kimler Şehri güvenli bir yere götürülemezse yok ola-caktır. Fakat konsey üyeleri başkanı yalanlayarak halkın ona inan-masını engellerler. Kimler Şehri'nde de başkana sadece karısı ve oğlu inanmaktadır. Başkan, halkını görmedikleri bir file inanmaya davet eder ama halk ve konsey üyeleri onunla alay ederler. Burada da pey-gamberlerin maruz kaldıkları bir zulümle paralellik bulunmaktadır.

Belediye başkanı bir bilim adamı olan Dr. Larue'ya Kimler Şeh-rinin aslında bir toz tanesi olduğunu söyler. Dr. Larue yaptığı araş-tırmalar sonucunda "Nasıl bildiğinizi anlayamadım ama doğru söylüyorsunuz. Dünyamız eğer güvenli bir yerde sabitlenmezse yok olacak." der. Böylece bilim ve dinin çatışmadığı, aksine dinin bilime yol gösterebileceği alt metinde ifade edilmektedir.

Kötü Vlad uzun uğraşlar sonucunda Horton'dan çiçeği alır ve yüksekten milyonlarca benzer çiçeğin olduğu bir vadiye atar. Sarsın-tıdan dolayı Kimler Şehri ağır hasara uğrar. Uzun süre aradıktan son-ra Horton çiçeğe ulaşır ve onlara sesini duyurur. Tehlikenin farkına varan ve Horton'u duyan halk ondan yardım beklemeye başlar.

Kanguru çiçeğin yok edilmediğini öğrenince çılgına döner ve hayvanları Horton'a karşı kıskırtır:

Kanguru: Sosyal düzenimiz tehdit altında. Bunun öncüsü kim? Horton.

Bu sırada Horton'un fare arkadaşı Morton savunmaya geçer:

Morton: Burada Horton'dan bahsediyoruz. Hepiniz onu tanıyor-sunuz. O bir sineği bile incitmez.

Peygamberler de peygamberlikten önceki hayatlarında da herke-sin takdir ettiği insanlardır.

Kanguru: Horton gibi baş belalarının çocuklarımızın kafalarını zehirlemelerine izin mi vereceğiz? Horton bunları çocukların kafa-larına soktuğunda onlar otoriteyi sorgulayacaklar. Bu da kargaşa ve yıkıma neden olacak.

Bundan sonra ormandaki bütün canlılar Horton'a doğru saldırıya geçer ve onu yakalarlar.

Kanguru: Başına bela olacak bu kalabalık istersen gidebilir. Tek yapman gereken o toz tanesinde hiç kimsenin yaşamadığını ve benim haklı senin haksız olduğunu söylemek. Eğer yapmazsan bedelini ödemek zorunda kalırsın.

Horton: Durmayın beni bağlayın, kafese koyun, istediğinizi yapın. Ama bu toz tanesinde insanlar var. Onları görüp duymasanız da insan insandır. Ne kadar küçük olursa olsun.

Burada da yine tebliği uğruna peygamberane bir duruş sembolize edilmektedir.

Kimler Şehri sakinleri, durumu fark edince seslerini duyurmak için var güçleriyle çalışırlar. Fakat onları sadece Horton duymaktadır. Çünkü filme göre diğerlerinin kulakları Horton'dan küçüktür. Bu yüzden Kimler'in seslerini duyamamaktadırlar. Burada da manevi varlıkları hissedemememizin sebebinin duyu organlarımızın sınırlılığı olduğu vurgulanmaktadır. Kimler Horton'un sesini belediye binasının borularına takılı bir gramafon kapağı olmadan duyamamaktadır. Çünkü kulakları çok küçüktür. Aynı sebeple Nool ormanındaki hayvanların da kulakları Horton kadar büyük olmadığı için Kimler'in cılız seslerini algılayamamaktadırlar.

**“Horton Hears A Who” Filmindeki Horton’un Hapsedildiği
Sahneden Bir Görüntü**

Hortonu bağlayıp kafese koyarlar. Toz tanesi de tam kızgın yağda atılacakken Kimler –başkanın oğlunun yaptığı icatların da yardımıyla- seslerini duyurmayı başarırlar. Kangurunun yavrusu Rudy durumu fark eder ve toz tanesini yakalar.

Rudy ilk defa annesine itaatsizlik eder ve koşarak toz tanesini Horton'a getirir. Maymunlar da kanguruyu dinlemez ve Rudy'ye yol verirler. Rudy ve maymunların burada yaptıkları şey Nurettin Topçu'nun "İsyan Ahlâkı" adlı kitabında ele aldığı ana davranış biçimi olan "İsyan Ahlâkı"dır.⁵⁸ Onlar haklının yanında yer almak için otoriteye isyan ederek ahlaklı bir davranışta bulunmuşlardır. Kangurunun otoritesi tamamen yıkılmıştır. Sonunda o da pes eder. Toz tanesinin korunmasına yardım eder.

Filmin sonunda kamera göğe doğru yükselir. Dünyadan çıkar ve uzayı gösterir. Bu bakış açısı ile bakıldığında dünya uzayda bir toz tanesinden farksızdır. Film böyle bir vurgulama ile sona erer.

"Horton Hears A Who" Filmindeki Kapanış Sahnesinden Bir Görüntü

Horton filmi bütün bu benzerlikleri ile alt metni peygamberler tarihi ve tevhid inancı ile yoğrulmuş bir "tebliğ filmi"dir. Film boyunca bilinçaltına yönelik etkili dini mesajlar verilmektedir. Bu mesajlar örtük olduğu için göze batmamakta, propaganda havasına bürünmeden kalplere tesir etmektedir. Horton'da hissedilmediği halde var olabilen varlıkları gören bir çocuğa "bir şeyi göremiyorsan, duyamıyorsan, hissedemiyorsan öyle bir şey yoktur." denildiğinde bu söz ciddi bir tesir bırakmayacaktır.

58 Bkz. Nurettin Topçu, İsyan Ahlâkı, Dergah Yayınları, İstanbul 1995.

MATT DAMON JODIE FOSTER
E L Y S I U M

FROM THE DIRECTOR OF 'DISTRICT 9'
AUGUST

MRC

TM & © 2013 MRC. ALL RIGHTS RESERVED.
MRC FILMS, INC. IS A MRC COMPANY

ItsBetterUpThere.com

TM & © 2013 MRC. ALL RIGHTS RESERVED.

Elysium

(Yeni Cennet)

Senin özel biri olduğunu biliyorum. Bir gün çok önemli bir şey yapacaksın. Doğuştan kaderinde olan bir şey.

Yönetmen: Neill Blomkamp

Senarist: Neill Blomkamp

İlk Gösterim Tarihi: 9 Ağustos 2013-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 109 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Aksiyon

Dili: İngilizce, İspanyolca, Fransızca

Filmin Çekildiği Ülkeler: Kanada, Meksika

Gişe Başarısı: 93,050,117 \$

Oyuncular: Matt Damon, Jodie Foster, Sharlto Copley, Alice Braga, Diego Luna, Wagner Moura, William Fichtner, Brandon Aurret, Josh Blacker, Emma Tremblay, Jose Pablo Cantillo, Maxwell Perry Cotton, Faran Tahir, Adrian Holmes, Jared Keeso

Filmin Konusu

2154 yılında dünya aşırı şekilde kalabalıklaşmış, hastalıklar ve çevre kirliliği artmıştır. Bu olumsuz şartlardan kurtulmak isteyen zenginler Elysium⁵⁹ adı verilen bir uydu inşa etmiş ve burada yaşamaya başlamışlardır. Fakirler dünyada hastalıklar sebebiyle ölümler zenginler Med-Bay adı verilen bir cihaz sayesinde hiçbir hastalığa yalananmadan yıllarca yaşamaktadırlar.

Los Angeles'ın kenar mahallelerinde yaşayan Max De Costa, çalıştığı Armadyne fabrikasında bir kaza sonucu aşırı radyasyona maruz kalır. Beş gün ömrü kalmıştır ve yaşamak için tek şansı Elysium'a kaçak olarak gidip bir Med-Bay cihazına girmektir. Max, Elysium'a gitmek için Spyder adlı kaçakçıdan yardım ister. Spyder ise Armadyne şirketinin sahibi milyarder Carlyle'in kaçırılıp beyindeki bilgilerin çalınması karşılığında yardım sözü verir. Max, çaresiz olarak bu teklifi kabul eder. Max'in vücuduna metal bir iskelet ile kafasına bir bellek yerleştirilir. Bu şekilde Max, insanüstü bir güce sahip olacak ve Carlyle'in beyindeki bilgileri kendi beyine depolayıp Spyder'a getirebilecektir.

Max, bilgileri kendi beyine aktarmayı başarır. Fakat Carlyle'in beyinde Elysium'u, bütün insanları Elysium vatandaşı kabul edecek şekilde yeniden programlayacak şifreli bir sistem vardır. Savunma Bakanı Delacourt bu durumun Elysium Başkanı tarafından farkedilmesini engellemek için Elysium'a tüm uçuşları iptal eder. Max kurtulmak için tek şansının anlaşmak olduğunu düşünür ve kendisini yakalamak için arayan Ajan Kruger'la Med-Bay cihazını kullanma karşılığında bilgileri geri verme anlaşması yapar. Fakat savunma bakanı Delacourt bu anlaşmaya uymaz ve bilgilerin Max'i öldürecek olmasına rağmen bir an evvel geri alınmasını ister. Bunun üzerine Max kendisini takip ederek Elysium'a ulaşmış olan Spyder ile birlik olup tüm Dünya vatandaşlarını Elysium vatandaşı olarak sisteme tanıtır. Fakat bu işlem Max'in ölümüne sebep olur. Max, diğer insanları kurtarmak için kendi hayatını feda eder.

59 Elysium, Yunan mitolojisinde cennet demektir.

Filmin Alt Metin Okuması

Elysium filminin alt metninde Hristiyan inancında yer alıp İslam inancında yeri bulunmayan “Hz. İsa’nın insanlığın günahlarına kefarete olarak kendini çarmıhta feda etmesi” inancı bulunmaktadır. Filmde Max De Costa’yı, Hz. İsa figürü olarak görmemize imkan tanıyan bir çok benzerlik bulunmaktadır. Öncelikle filmde Max’in öz anne ve babası görülmemektedir. Max Katolik bir rahibe tarafından yetiştirilmiştir. Katolik rahibelerin bekaret yemini ettikleri düşünülürse bu rahibe de bakiredir. Ya da en azından evli değildir. Burada rahibe Hz. Meryem’i temsil etmektedir.

Max’in çocukluğu ile ilgili bir diğer benzerlik ise mütevazı hayat şartlarıdır. İncil’e göre Hz. İsa bir yemlikte dünyaya gelmiştir. Max’in yaşadığı yer de bir kenar mahalledir.

Filme göre bakire bir anneye sahip olan Max’e rahibenin gelecekle ilgili söylediği sözler de onun Hz. İsa figürü olmasına atıfta bulunmaktadır: “Senin özel biri olduğunu biliyorum. Bir gün çok önemli bir şey yapacaksın. Doğuştan kaderinde olan bir şey.” Rahibenin bu sözleri filmin sonunda Max insanlığı kurtardıktan sonra da flashback ile hatırlatılmakta böylece bu görevin insanları kurtarmak için kendini feda etmek olduğu vurgulanmaktadır. Hristiyan inancına göre de Hz. İsa insanlığı günahlarından kurtarmak için kendini çarmıhta feda etmiştir.

Max’in insanlığı kurtarma mücadelesi metal iskeleti giydikten sonra başlamaktadır. Dolayısıyla burada aldığı yaralar –İncil’e göre- Hz. İsa’nın çarmıhta aldığı yaralara işaret sayılabilir. Bu yaralar arasında iki önemli benzerlik vardır. İncil’e göre Hz. İsa çarmıh’a elleri ve ayaklarından çivilenerek gerilmiştir. Ayrıca sağ böğründen mızrakla yaralanmıştır. Max de mücadelesi sırasında hem elinden bıçaklanmakta hem de sağ böğrüne bir kılıç darbesi almaktadır.

Max’in öldüğü sıradaki durumu da Hristiyan ressamların Hz. İsa’yı çarmıhta resmettikleri haldedir. Max, iki eli yanda, elinden ve sağ böğründen yaralı, başı sağ tarafa eğik şekilde ölmektedir. Bu hal çarmıhı tasvir eden resimlerle uygunluk göstermektedir.

Max'in Öldüğü Sahneden Bir Görüntü

Max, kendisini öldürüp bütün insanlığı kurtaracak düğmeye kendisi basmakta, böylece kendini bütün insanlığın kurtuluşu için feda etmektedir. Max'in düğmeye basmasından sonra Elysium bütün insanları Elysium vatandaşı kabul etmekte ve insanları iyileştirmek için Dünya'ya Med-Bay cihazları göndermektedir. Böylece Max de Hz. İsa gibi insanlığın kurtuluşu için kendini feda etmektedir.

Elysium filmindeki Ajan Kruger ise Yahuda İşkariyot figürüdür. İncil'e göre Hz. İsa'nın havarisi Yahuda İşkariyot 30 gümüş para karşılığında Hz. İsa'ya ihanet etmiş ve Hahamların Hz. İsa'yı yakalamasını sağlamıştır. Ajan Kruger da normal'de Elysium vatandaşı değildir. Dünyadan bir kişidir. Fakat dünyadaki insanlara ihanet etmekte, onların Elysium'a ulaşmalarını engellemektedir. Ayrıca Max'in önündeki en büyük engellerden biridir. Max'i yakalayıp Elysium'a götüren de Ajan Kruger'dir.

Sonuç olarak Max ve Hz. İsa arasında bakire bir anneye sahip olmaları, fakir bir bölgede yaşamaları, insanlığı kurtarma mücadeleleri sırasında benzer yaraları almaları, insanlık için kendilerini feda etmeleri ve bir hain tarafından ele geçirilmeleri bakımından yoğun benzerlikler bulunmaktadır. Bu nedenle Elysium filmi sadece bir bilim kurgu filmi değil aynı zaman güçlü alt metinlere sahip bir dini filmidir.

75275 1158 1.00000 000 000 000 000

JACK NICHOLSON

ONE FLEW OVER THE CUCKOO'S NEST

Fantasy Films presents

A MILOS FORMAN FILM JACK NICHOLSON in "ONE FLEW OVER THE CUCKOO'S NEST"

Starring LOUISE FLETCHER and WILLIAM REDFIELD · Screenplay LAWRENCE HAUBEN and BO GOLDMAN

Based on the novel by KEN KESSEY · Director of Photography HASKELL WEXLER · Music · JACK NITZSCHE

Produced by SAUL ZAENTZ and MICHAEL DOUGLAS · Directed by MILOS FORMAN

NOW AVAILABLE IN SIGMET PAPERBACK AND SWING COMPASS TRADE PAPERBACK

United Artists

One Flew Over The Cuckoo's Nest

(Guguk Kuşu, 1975)

Sensiz kaçmayacağım. Benimle geliyorsun.

Yönetmen: Milos Forman

Senarist: Lawrence Hauben, Bo Goldman (Senaryo),
Ken Kesey (Roman)

İlk Gösterim Tarihi: 21 Kasım 1975-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 133 dk

Türü: Dram

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards (Oskar), Golden Globes, BAFTA Awards, Bodil Awards, David di Donatello Awards, Directors Guild of America, Golden Screen, Italian National Syndicate of Film Journalists, Kansas City Film Critics Circle Awards, Kinema Junpo Awards, Los Angeles Film Critics Association Awards, National Board of Review, National Film Preservation Board, National Society of Film Critics Awards, New York Film Critics Circle Awards, People's Choice Awards, Sant Jordi Awards, Writers Guild of America.

Gişe Başarısı: 112,000,000 \$

Oyuncular: Louise Fletcher, Michael Berryman, Peter Brocco, Dean R. Brooks, Alonzo Brown, Scatman Crothers, Mwako Cumbuka, Danny DeVito, William Duell, Josip Elic, Lan Fendors, Nathan George, Ken Kenny, Mel Lambert, Sydney Lassick, Kay Lee, Christopher Lloyd, Dwight Marfield, Ted Markland, Louisa Moritz, Jack Nicholson, William Redfield, Philip Roth, Will Sampson, Mimi Sarkisian, Vincent Schiavelli, Mews Small, Delos V. Smith Jr., Tin Welch, Brad Dourif

Filmin Konusu

One Flew Over The Cuckoo's Nest, akli dengesinin değerlendirilmesi için hapisneden, sinir hastalıkları hastanesine gönderilen zarsız bir suçlu olan R. P. McMurphy'nin hikayesini ele alır. McMurphy diğerk hastalara hastane dışında yaşamı tattırarak onlara yardım etmek ister. Böylece hastane yönetimi ile çatışır. Kurumun felsefesi hastaların kendi hayatlarını yaşamalarını teminden çok onları kontrol etmek üzerinedir. Sistemin en büyük kötülüğü hastalara yardım adı altında onlara zarar veriliyor olmasıdır. McMurphy'nin zihinsel bir hastalığı bulunmadığı için onun davranışları hastane yönetimini rahatsız eder ve hem onların hem de Amerikan sinir hastalıkları sisteminin kötü yönlerini ortaya çıkarır (Blizek, 2009).

Filmin Alt Metin Okuması

Film, her ne kadar sağlık sistemi ve bu sistem içerisinde insanlara nasıl davranıldığı ile ilgili olsa da birçok sinema ve din alanı uzmanı One Flew Over The Cuckoo's Nest'de dini temalar bulmaktadırlar. Onlar McMurphy'yi hastaları hastanenin zulmünden kurtarmak için kendi hayatını feda eden bir Mesih figürü olarak görmektedirler (Blizek, 2009).

Hız İsa nasıl günahkâr bir dünyaya gelmiş ise McMurphy de yozlaşmış bir hastaneye gelir (Moot). Hastalar kendilerine güvenlerini yitirmiş bir haldedirler. Hiçbiri özgürce düşünüp hareket edememektedir. Şeytani hemşire Ratched otoritesi ile adeta hastaları uyuşturmuştur. Hastalardan bazıları hastaneden ayrılma özgürlüğüne sahipken hastaneyi terk edememektedirler. Ratched ile McMurphy'nin mücadelesi ilk günden bu otorite üzerinden başlar. McMurphy beyzbol şampiyonası başladığı için koğuş programının maçları izlemeye izin verecek şekilde yeniden düzenlenmesini ister. Ratched ise hastaların aciziyetini bildiği için oylama yapmayı teklif eder. Grup terapisine katılan hastalardan sadece ikisi el kaldırır. Diğerleri maçları izlemek istemelerine rağmen oy kullanmaya çekinirler. Ertesi gün maç izleme tekrar gündeme gelir. Bu sefer dokuz hastanın tamamı McMurphy'nin yanında yer alır. Fakat hemşire bu sefer de yatakhane

18 hastanın bulunduğunu söyleyerek yine çoğunluğun sağlanamadığını iddia eder. Halbuki diğer dokuz hasta grup terapilerinde konuşamayacak kadar kötü durumdadırlar. McMurphy şansını dener ve diğer dokuz kişiden birini ikna etmeye çalışır. Hiçbiri McMurphy'nin neden bahsettiğini anlamamaktadır. İkna etmeye çalıştığı son kişi olan Kızılderili şefi elini kaldırır. Fakat bu sefer Hemşire grup terapisinin sona erdiğini dolayısıyla şefin oyunun geçerli olmadığını söyler. Ratched'in demokratik ve sakin duruşu aslında bir yalandan ibarettir. Hastalar özgürlüğe ve haklara sahip olduklarını düşünseler de yanılmaktadırlar.

McMurphy hastaların kendine güvenini sağlamak ve onlara özgürlüğü tattırmak için hepsini kaçırıp balığa götürür. Bir tekne ile denize açılırlar. Büyük balıklar tutarlar. İlk defa bütün hastalar neşe içerisindeyler. McMurphy geminin dümenini de hastalardan birine vererek kendine güveninin gelmesini sağlar. Hastaneye döndükten sonra balık tutmaya gelemeyen Kızılderili şefi ile de ilgilenir. Uzun boylu şefi basketbol maçında pota altına yerleştirir. Şef uzun boyunun avantajı ile iki sayı kaydeder. Daha istekli oynamaya başlar. İlk kez gülerken görülür.

McMurphy'nin etkisiyle konuşmaya çekinen hastalar daha talepkar olmaya başlarlar. Cheswick elinden alınan sigaraları için hemşire ile tartışır. Bir diğer hasta neden yatakhanelerin gündüz ve hafta sonu kilitli olduğunu sorgular. Seans sırasında hastalar isyan edip bakıcılarla kavga ederler. Hastanenin düzeni tehdit edilmektedir. Cheswick, şef ve McMurphy elektrik şokuna tabi tutulur. McMurphy bir süre tecrit edilir. Koğuşa döndüğünde bütün hastalar sevinç içerisindeyler. McMurphy bütün hastaları kendine bağlamıştır.

McMurphy gece nöbetçi bakıcıya rüşvet verip bir parti düzenler. Amacı hem hastaları eğlendirmek hem de hastaneden kaçmaktır. Partinin sonlarına doğru uyuyakalan nöbetçiden anahtarları alır, pencerenin kilidini açar ve hastalarla vedalaşır. Billy Bibbit adlı hastaya yardım için biraz daha kalmak ister. Sonra uyuyakalır ve sabaha kadar uyur. Bakıcılar ve hemşireler geldiği için kaçma şansı tehlikeye girer.

Hastalardan hiçbirini koğuştaki dağınıklığından McMurphy'nin sorumlu olduğunu söylemez. Ama en çok yardımcı olduğu hasta Billy annesinin olayları duymasını istemediği için McMurphy'ye ihanet eder. Kendisini zorlayan kişinin McMurphy olduğunu söyler. Hemşire Ratched ihbarına rağmen Billy'nin gözlem odasına alınmasını emreder. Billy krize girer. Hem annesinden korkmakta hem de ihanetinden dolayı pişmanlık duymaktadır. Gözlem odasında intihar eder.

Filmin bu noktasında McMurphy'nin Mesih figürü olma özelliği belirginleşir. McMurphy hastaların, özellikle de Billy'nin iyiliği için kendini feda etmiş, kaçma şansını zora sokmuştur. Billy ise tıpkı havari Yahuda İshariyot'un Hz. İsa'yı ele vermesi gibi McMurphy'ye ihanet etmiştir. Ayrıca Yahuda'nın ihanetinden sonra intihar etmesi gibi Billy de intihar etmiştir.

Billy'nin intiharından hemen önce McMurphy hala elinde anahtarları bulundurduğu için kargaşada pencereyi tekrar açar. Dışarı çıkacakken hemşirenin çılgınlığını duyar. Billy'yi kontrol için geri gelir. Öldüğünü görür. Kendisine ihanet etmesine rağmen hala ona karşı şefkat beslemektedir. Arbededen istifade edip kaçmak yerine hemşire Ratched'in boğazına sarılır. Daha sonra bakıcılar tarafından etkisiz hale getirilir. Bu hareketiyle aslında kendi hayatını tehlikeye atmıştır. Tıpkı Hristiyan inancına göre Hz. İsa'nın hayatını feda etmesi gibi hastalar uğruna kendi hürriyetini ve hayatını feda etmiştir.

McMurphy'ye saldırgan davranışlarından ötürü lobotomi⁶⁰ uygulanır. Yarı ölü bir hale gelir, bilincini kaybeder. Koğuşa geri getirildiğinde Kızılderili şefi artık kaçmaya hazır olduğunu, birlikte kaçabileceklerini söyler. Ama McMurphy'nin hareketsiz olduğunu görür, lobotomi uygulandığını anlar. "Sensiz kaçmayacağım. Benimle geliyorsun." der. Bedenen kaçmasının bir anlamı kalmadığı için ruhunu özgürleştirmek ister. Onu boğarak öldürür. Daha sonra hapisanenin penceresini kırarak kaçır. Bu sahne Hz. İsa'nın öldükten sonra dirilişini sembolize etmektedir. Hastalar için kendini feda eden

60 Beynin ön kısmının kesilip çıkarılması işlemi.

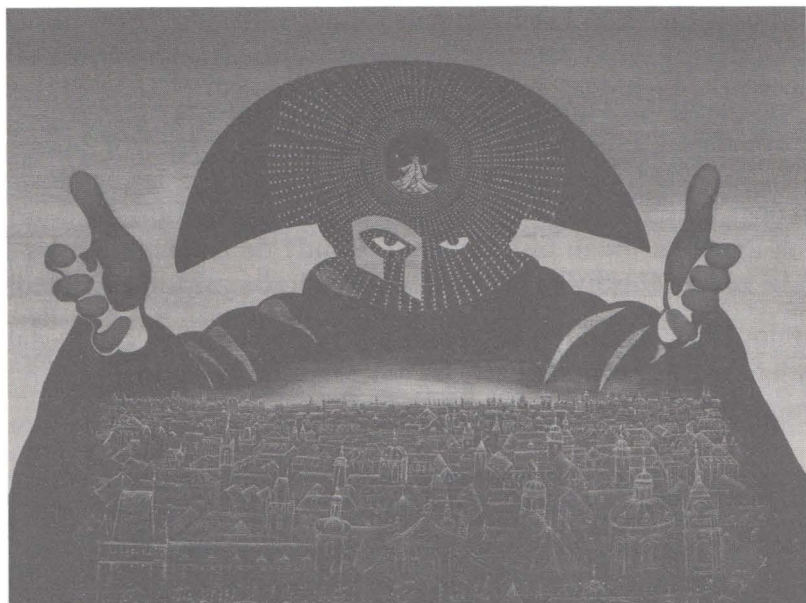
McMurphy, lobotomi ile çarmıha gerilmiş sonra yeniden dirilişı ger-
çekleşmiş ve ruhen hastaneden yükselmiştir.

Son olarak McMurphy ve Billy Bibbit'in yanı sıra McMurphy'nin
kız arkadaşı Candy de İncil'den bir karakteri, Mecdelli Meryem'i
temsil etmektedir. İncil'e göre Mecdelli Meryem Hz. İsa ile tanışma-
dan önce bir hayat kadınıdır. Hz. İsa ile tanıştıktan sonra ise onun en
sadık inananlarından biri olmuştur. Candy de hafif meşrep bir ka-
dındır ve McMurphy'ye her ihtiyacı olduğunda yardım etmektedir.

Film bu benzerlikleri ile yeniden okunduğunda bir akıl hastalık-
ları hastanesi dramından Hz. İsa'nın hayat hikayesinin yeniden yo-
rumlandığı bir dini filme dönüşmektedir.

**McMurphy ve Diğer Hastaların Grup Terapisini Gösteren
Sahnelerden Bir Görüntü**

THE MAN...
THE MUSIC...
THE MADNESS...
THE MURDER...
THE MOTION PICTURE...

AMADEUS

...EVERYTHING YOU'VE HEARD IS TRUE

The SAUL ZAENTZ Company Presents PETER SHAFFER'S AMADEUS A MILOS FORMAN Film
F MURRAY ABRAHAM TOM HULCE ELIZABETH BERRIDGE
also SIMON CALLOW ROY DOTRICE CHRISTINE EBERSOLE
JEFFREY JONES CHARLES KAY
Executive Producer MICHAEL HAUSMAN and BERTIL OHLSSON Director of Photography MIROSLAV ONDRICEK
Music Conducted and Supervised by NEVILLE MARRINER Production Designer PATRIZIA VON BRANDENSTEIN Choreographer TWYLA THARP
Screenplay and original stage play by PETER SHAFFER Produced by SAUL ZAENTZ Directed by MILOS FORMAN

An ORION PICTURES Release

© 1984 THE SAUL ZAENTZ COMPANY. ALL RIGHTS RESERVED.

70 mm DOLBY STEREO
DIGITAL THEATRES

Printed in PANAVISION®

Printed by TECHNICOLOR®

PG PARENTAL GUIDANCE SUGGESTED
SOME MATERIAL MAY BE INQUIRY FOR CHILDREN

Amadeus

(Amadeus)

Mozart, seni öldürdüğümü itiraf ediyorum. Katilini bağışla.

Yönetmen: Milos Forman

Senarist: Peter Shaffer

İlk Gösterim Tarihi: 19 Eylül 1984-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 160 dk.

Türü: Biyografi-Drama

Dili: İngilizce, İtalyanca, Latince, Almanca

Filmin Çekildiği Ülkeler: Çek Cumhuriyeti, Fransa, Avusturya

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards (Oskar), Golden Globes, BAFTA Awards, Amanda Awards, American Cinema Editors, Awards of the Japanese Academy, Casting Society of America, César Awards, David di Donatello Awards, Directors Guild of America, Golden Screen, Guild of German Art House Cinemas, Italian National Syndicate of Film Journalists, Joseph Plateau Awards, Jussi Awards, Kansas City Film Critics Circle Awards, Kinema Junpo Awards, Los Angeles Film Critics Association Awards, Robert Festival.

Gişe Başarısı: 51,564,280\$

Oyuncular: F. Murray Abraham, Tom Hulce, Elizabeth Berridge, Roy Dotrice, Simon Callow, Christine Ebersole, Jeffrey Jones, Charles Kay, Kenneth McMillan, Kenny Baker.

Filmin Konusu

Antonio Salieri, büyük bir müzisyen olup Tanrıyı müziği ile yüceltmek için dualar eder. Avusturya İmparatoru'nun saray bestecisi mevkiine erişir. Kendini sanatına ve Tanrıya adanmıştır. Sevecen ve yardımsever tavırlarıyla Viyana'da herkesin sevgisini kazanmıştır. Salieri'nin bu güzel günleri Wolfgang Amadeus Mozart'ın Viyana'ya gelişi ile bozulur. Mozart çocuksu, kaba saba, patavatsız ve kibirli bir gençtir. Salieri, onun dahiyane bestelerine hayrandır ama bir hususu anlamlandıramamaktadır. Tanrı neden kendisi yerine bu patavatsız adama müzik dehası vermiştir. Salieri'nin kıskançlığı içini kavurdukça Tanrıya olan inancı yok olur ve her fırsatta Mozart'ın önüne engeller koymaya çalışır. Sonunda Mozart'ın beş parasız bir şekilde ölümüne sebep olur. Fakat Mozart'ın ölümünden sonra hayatı pişmanlıkla bir cehenneme döner. Müziği unutulur ve bir akıl hastanesine kaldırılır.

Filmin Alt Metin Okuması

Gregory Allen Robins, Peter Shaffer'in bir tiyatro oyununa dayanan Milos Forman'ın Amadeus (Amadeus, 1984) filmindeki Mozart ve Salieri hikayesinin Habil ve Kabil kıssasını temsil ettiğini ifade etmektedir (Robbins, 1997). Burada Mozart ve Salieri'nin gerçekte düşman olmadıklarını ve Salieri'nin Mozart'ı öldürmediğini belirtmek gerekmektedir. Mozart ve Salieri etrafında oluşan mitin Alexander Pushkin'in Mozart'ın ölümünden kırk yıl sonra yazdığı bir şiirden kaynaklandığı düşünülmektedir. Mozart ve Salieri arasında ölümcül bir rekabet olduğu tezine dayanan efsane, gerçek ilişkilerinden daha dramatik olduğu için Shaffer ve Forman filmi bu efsane üzerine kurmuşlardır. Efsanenin dayandığı iki besteci/müzisyen arasındaki çatışma hayat hakkında çok çeşitli sorular üretilmesine fırsat verir. Fakat tarihi/gerçek olan hikayede böyle bir imkan yoktur. Dolayısıyla filmin hikayesi efsaneye dayanmaktadır ve Robins filmdeki hikayeden yola çıkarak ikili arasındaki ilişkiyi Habil-Kabil kıssasına benzetmektedir (Blizek, 2009).

Habil-Kabil kıssası Kur'an-ı Kerim'de de yer almaktadır. Fakat film ekibinin Yahudi-Hristiyan gelenekten gelen insanlar olmaları filmi Kitab-ı Mukaddes eksenli ele almayı gerektirmektedir. Bu bakımdan Kitab-ı Mukaddes'teki Tekvin kitabının dördüncü bölümü filmin alt metin okumasında izleyicilere ışık tutacaktır. Tekvin 4'e göre Habil ve Kabil, biri çoban diğeri çiftçi olan iki kardeşdir. İki kardeş de Rabbe bir kurban sunarlar. Habil, sürüsünde ilk doğan hayvanlardan bazı- larını getirir. Kabil ise toprağın ürünlerinden sunar. Rab, Habil ve sunusunu kabul ederken Kabil ve sunusunu reddeder.⁶¹ Amadeus fil- minde Salieri, Kabili; Mozart ise Habil'i temsil etmektedir. Salieri ve Mozart müzisyen olmaları, kırsal bölgelerde yetişmeleri bakımından birbirine benzeyen kardeşler gibidirler. Dahası Salieri her ne kadar ikiyüzlü bir şekilde de olsa Mozart'a bir abi gibi davranmaktadır. Mo- zart da bir sıkıntısı olunca Salieri'ye koşmaktadır.

İki hikaye arasındaki önemli benzerliklerden biri de tercih sebe- binin belirsizliğidir. Tekvin 4'te Tanrının neden Habil'i tercih ettiğine değinilmemiştir. Amadeus'ta da Tanrının neden Salieri yerine Mo- zart'a müzik dehası ihsan ettiği belli değildir (Blizek, 2009).

Salieri küçük bir çocukken "Beni büyük ve meşhur bir besteci ya- parsan kendimi sana adarım, müziğimle seni yüceltirim." diye dua eder. Bir süre sonra müzik eğitiminin önündeki engel olan babası ölür. Böylece Salieri Viyana'ya gidip müzik eğitimi alır ve saray bes- teciliğine kadar yükselir. Herkes kendisini sevmekte o da bu sevgiye yardımseverlik ve sevecenliği ile karşılık vermektedir. Fakat bu mutlu günler Mozart'ın Viyana'ya gelişi ile son bulur. Çocuksu, kibirli ve patavatsız* Mozart hem Tanrının lütfuna mazhar olmuştur hem de Viyanalıların sevgisini ve dikkatini bir anda kendine çekmiştir. Salie- ri, Tanrının neden kendini müziği ile yüceltmesi için böyle bir kişiye lütufta bulunduğunu anlamlandıramaz.

61 Tekvin, 4:1-5

* Esasen Kitab-ı Mukaddeste Habil'in karakteri ile ilgili bir açıklama yoktur. Böyle bir karakter film yapımcılarının tercihidir.

Tanrının kendisine haksızlık yaptığını düşünen Salieri, inancını yitirir ve Tanrıya isyan eder. Kendisine Mozart'ınkilerden daha iyi bir eser yazdırması için yaptığı dua kabul olmayınca İsa heykelini "Adaletsizsin.Zalimsin.Sana engel olacağım. Yaratığına bütün gücümle engel olup zarar vereceğim." diyerek yakar.

Habil-Kabil kıssasının devamı da film ile önemli benzerlikler taşımaktadır. Tekvin 4'e göre Kabil, Habili öldürür. Bunun üzerine Tanrı işlediği toprağın artık ürün vermeyeceğini, yeryüzünde aylak aylak dolaşacağını söyler. Kabil'in "cezam çok ağır. Yeryüzünde aylak aylak dolaşacağım. Kim bulsa beni öldürecek" demesi üzerine Tanrı, onu kimsenin öldürmeyeceğini bildirir.⁶² Filmde de Salieri kıskançlığı sebebiyle sürekli Mozart'ın önüne engeller çıkarır. Özel ders verecek öğrenci bulmasını, yazdığı operaların sahnelenmesini engeller ve Mozart'ı maddi yönden zor duruma düşürür. Mozart kendini içkiye verir ve sağlığı iyice bozulur. Salieri, kılık değiştirerek Mozart'tan bir cenaze bestesi yapmasını, karşılığında büyük bir miktar para vereceğini söyler. Amacı bestenin bittiği gün Mozart'ı öldürmek ve cenazesinde bu eseri sanki kendi yazmış gibi halka sunmaktır. Mozart gece gündüz bu eser üzerinde çalışır. Fakat bu yoğun tempo onun iyice yatağa düşmesine sebep olur.

Bestenin sonlarına doğru Salieri yardım bahanesiyle Mozart'ın evine gelir. Mozart hasta yatağında kalan son notaları söylerken Salieri de bunları kağıda döker. O sırada şehir dışında olan Mozart'ın eşi eve gelir ve Salieri'yi evden kovar. Böylece Salieri amacına ulaşmaz fakat Mozart bir süre sonra ölür. Her ne kadar Salieri doğrudan Mozart'ı öldürmemiş olsa da onun ölümüne sebep olacak ortamı planlı olarak hazırlamıştır.

62 Tekvin, 4: 8-15

**Mozart ve Salieri'nin Cenaze Bestesini Yaptıkları
Sahneden Bir Görüntü**

Habil'in ölümü Kabil'e mutluluk getirmediği gibi Mozart'ın ölümü de Salieri'ye mutluluk getirmez. Aksine Kabil için de Salieri için de hayat, öldürdükleri kardeşlerinden sonra azap halini alır. Kabil'in işlediği toprak ürün vermezken Salieri de artık beste yapamaz olur. Mozart'ın eserleri yıllar sonra bile dillerdeyken Salieri'nin eserleri çabucak unutulur. Kabil'in uzun süre yaşaması gibi Salieri de bir akıl hastanesinde 32 yıl pişmanlıkla yaşar. Filmin açılış sahnesi de Salieri'nin pişmanlık dolu sözleriyle açılmaktadır: "Mozart, seni öldürdüğümü itiraf ediyorum. Katilini bağışla."

FROM OUT OF SPACE...
A WARNING AND AN
ULTIMATUM!

THE DAY THE EARTH STOOD STILL

MICHAEL RENNIE • PATRICIA NEAL • HUGH MARLOW

SAM JAFFE • BILLY CRAY • FRANCES BAYLEN • LOCK MARTIN

Produced by
JULIAN BLAUSTEIN

Directed by
ROBERT WISE

Screen Play by
EDMUND H. NORTH

20TH
CENTURY FOX

The Day The Earth Stood Still

(Dünyanın Durduğu Gün)

Buraya barış ve iyi dilekler içerisinde geldim.

Yönetmen: Robert Wise

Senarist: Edmund H. North, Harry Bates

İlk Gösterim Tarihi: 28 Eylül 1951

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 92 dk.

Türü: Bilim-Kurgu, Drama

Dili: İngilizce, Fransızca, Hintçe, Rusça

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Golden Globes, National Film Preservation Board

Gişe Başarısı: 1,850,000 \$

Oyuncular: Michael Rennie, Patricia Neal, Hugh Marlowe, Sam Jaffe, Billy Gray, Frances Bavier, Lock Martin

Filmin Konusu

Uzaylı Klaatu, güçlü robotu Gort ile birlikte dünyaya gelir. Dünyada ikinci dünya savaşı sonrası soğuk savaş dönemi yaşanmaktadır. Klaatu, bütün milletlerin temsilcilerine iletmesi gereken hayati bir mesajı olduğunu söyler. Fakat insanlar tarafından zor durumda bırakılır. Kovalamaca sonrasında öldürülür. Fakat Gort'un yardımıyla tekrar dirilir ve dünyadaki tüm milletlerin temsilcilerine savaşı bırakmazlarsa dünyanın yok olacağı mesajını iletir. Daha sonra uzay mekiği ile tekrar göğe yükselir.

Filmin Alt Metin Okuması

The Day The Earth Stood Still'in senaristi Edmund H. North senaryoda yer alan dini alt metinlerin bilinçli olarak kendisi tarafından yerleştirildiğini, gizli kalmasını istediği için yönetmen ve yapımcıya da alt metinlerden bahsetmediğini bir röportajında itiraf etmiştir (Gunden & Stock, 1982): "Klaatu'nun dünyadaki adının Mr. Carpenter (marangoz) olması, Tom Stevens tarafından ihanete uğraması ve yeniden dirilip göğe yükselmesi bilinçli tercihlerdi. Dürüst olmak gerekirse seyircilerin bu alt metinleri anlayacağını beklemiyordum. Bunun açıkça fark edilebilir bir şey olmasını istememiştim." (Warren & Thomas, 1982)

Edmund North, her ne kadar dini alt metinlerin fark edilebileceğini düşünmese de bir çok eleştirmen filmle ilgili değerlendirmelerde bulunmuştur. Eleştirmenler tarafından filmin Hz. İsa'nın hayat hikayesinin modern bir versiyonu olduğu (Gunden & Stock, 1982), Klaatu'nun inkar edilemez bir güçle dünyaya gelen, ileri derecede evrimleşmiş bir mesih figürü olduğu (Hendershot, 1999), ilahi gücü temsil edip insanlığı soykırımdan kurtaracak bir kurtuluş önerdiği (Saleh, 1979) ve şüphe götürmeyecek şekilde açık bir ilahlığe sahip olduğu (Pettigrew, 1986) ifade edilmiştir.

Filmde Hz. İsa'nın Hristiyanlığa göre hayat hikayesinin temel taşlarını sembolize eden figürler eksiksiz şekilde yer almaktadır. Filmde Mesih, Mecdelli Meryem, Yahuda, çarmıha gerilme, yeniden dirilme ve göğe yükselmeye atıflar bulunmaktadır. (Kozlovic, 2001)

Hristiyanlığa göre Hz. İsa tanrıdır, insan üstü bir varlıktır. İnsanları günahlarından kurtarmak için dünyaya gelmiştir. Filmdeki başkahraman Klaatu da insanüstü özelliklere sahiptir ve insanları soğuk savaş döneminde kendi hatalarından kaynaklanacak bir nükleer soykırımdan kurtarmak için gelmiştir (Newton). Hz. İsa dünyada iken Hristiyanların iddiasına göre kendi tanrısal kimliğini gizlemek için marangozluk yapmıştır. Klaatu'nun da kendini gizlemek için kullandığı isim Mr. Carpenter (Bay Marangoz)'dur (Gabbard, 1982).

Klaatu askerler tarafından vurulduğunda yerde çarmıh pozisyonunda yatmaktadır. Bedeni çarmıh pozisyonuna getirme bir çok filmde alt metni belirginleştirmek için kullanılan bir vurgudur. Klaatu, askerler tarafından öldürüldükten/çarmıha gerildikten sonra Gort tarafından uzak mekiğine taşınmakta ve tekrar diriltilmektedir. Tekrar dirildikten sonra da dünyadaki tüm insanların temsilcilerine bir konuşma yaparak göğe yükselmektedir.

**Klaatu'nun Çarmıh Pozisyonunda Öldüğü
Sahneden Bir Görüntü**

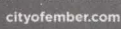
Klaatu, belirgin bir şekilde Mesih figürü iken Mecdelli Meryem de Helen Benson tarafından temsil edilmektedir. Çünkü İncil'e göre Hz. İsa'yı dirildikten sonra ilk gören Mecdelli Meryem'dir. Filmde de Klaatu'nun uzay gemisinde dirilişine ilk şahit olan Helen'dir. Ayrıca ona en başından beri itimat eden de yine Helen'dir. Mecdelli Meryem'in yanı sıra bir diğer önemli karakter olan Yahuda İşkariyot figürü ise Tom Stevens'tir. Yahuda'nın Hz. İsa'yı ele vermesi gibi Tom da Klaatu'yu askerlere ihbar etmiştir. Yahuda'nın ücreti 30 gümüş iken Tom'un ücreti Klaatu'nun odasında bulduğu elmaslardır (Newton).

WALDEN MEDIA Presents

CITY OF EMBER

DISCOVER THE SECRET 10.10.08

WALDEN MEDIA Presents A FILM BY NEIL TRAVIS "CITY OF EMBER" BAILEY BRADY MARY KAY PLATT BOB MCKENNA MARTIN DONOVAN MIKE COOPER AND TONY THOMAS CASTING BY JILL TOLSON PRODUCED BY JILL TOLSON AND JILL TOLSON WRITTEN BY JILL TOLSON AND JILL TOLSON DIRECTED BY NEIL TRAVIS CASTING BY JILL TOLSON AND JILL TOLSON COSTUME DESIGNER JILL TOLSON EDITOR JILL TOLSON EXECUTIVE PRODUCERS JILL TOLSON AND JILL TOLSON PRODUCED BY JILL TOLSON AND JILL TOLSON BASED UPON THE BOOK BY JILL TOLSON AND JILL TOLSON

City of Ember

(Kor Şehri)

Kurucular geri gelip bizi kurtaracak.

Yönetmen: Gil Kenan

Senarist: Caroline Thompson (senaryo), Jeanne Duprau (Roman)

İlk Gösterim Tarihi: 10 Ekim 2008

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 90 dk.

Türü: Macera

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Gişe Başarısı: 17,929,684 \$

Oyuncular: David Ryall, Ian McElhinney , Harry Treadaway, Tim Robbins, Bill Murray, B.J. Hogg, Toby Jones, Lucinda Dryzek, Matt Jessup, Lara McIvor, Myles Thompson

Filmin Konusu

Yeryüzünün insanların yaşamını tehdit edecek bir ortama bürünmesinden sonra bilim adamları yerin altında bir şehir inşa ederler. İnsanlık 200 yıl boyunca burada yaşayacak, yeryüzünün tekrar yaşama müsait hale gelmesini bekleyeceklerdir. Bilim adamları, şehirden çıkış talimatlarının yer aldığı bir kutuyu belediye başkanına teslim ederler. Bu kutu nesilden nesile aktarılır. Fakat belediye başkanlarından birinin erken ölümü, kutunun sonraki belediye başkanına aktarılmasına engel olur. Böylece kutu kaybolur. 200 yıllık süre dolduğunda Kor Şehri yok olmak üzeredir.

Filmin Alt Metin Okuması

City of Ember hakkında filmin Hristiyanlık gibi kurumsallaşmış dinleri eleştirdiği, bilim ve dinin çatışmasında bilimin tarafını tuttuğu şeklinde değerlendirmeler yapılmıştır (The False Order of Religion from Forster to Hollywood). Fakat filmin yapımcı şirketi dindar Hristiyanlar tarafından kurulan ve dini temalı çalışmalara sahip olan Walden Media'dır (Hertz, 2008). Bu bakımdan filmi din karşıtı olarak okumak zorlama bir yorum olarak görünmektedir.

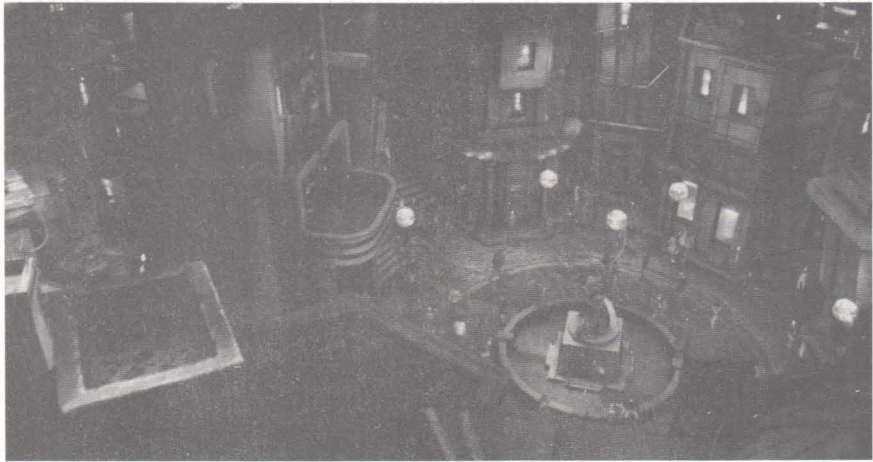
Film her ne kadar Walden Media tarafından üretilse de filmde Hristiyanı temalara çok az rastlanmaktadır. Lina'nın üvey annesi "Kurucular geri gelip bizi kurtaracak" derken kurtarıcı Mesih inancına atıf vardır. Doon'un babasının "Kurtarıcılar bizi terk etti." sözleri de -Hristiyanların iddiasına göre- Hz. İsa'nın çarmıhta "Tanrım neden beni terk ettin." seslenişini hatırlatmaktadır. Ayrıca filmde yer alan karanlık bir şehirden aydınlığa çıkış, günah dolu dünyadan Tanrı'nın lütfuyla aydınlığa çıkmak şeklinde yorumlanmıştır (Meeds, 2008).

Görüldüğü üzere filmi Hristiyanı temalarla yorumlamak da güçtür. Birbirinden kopuk bağlantılar vardır ve filmdeki kahramanlardan hiçbirisi mesih figürü değildir. Ayrıca kendini feda etme, çarmıha gerilme, tekrar dirilme gibi temel kavramlar da filmde yer almamaktadır.

City of Ember'ı belirli bir dinden ziyade genel olarak tahrif olmuş dinleri ve tefessüh etmiş toplumları eleştiriyor şeklinde yorumlamak daha sağlıklı sonuçlar verecektir. Filmde insanlık Kor Şehri'ne yerleştikten sonra elden ele dolaşan bir kutu vardır. Bu kutu, yeryüzü insanların yaşayabileceği ortama kavuştuğunda ve Kor Şehri çökmeye başladığında insanları tahliye edecek yönergeleri barındırmaktadır. Elden ele dolaşan bu kutu belediye başkanlarından birinin aniden ölmesi üzerine kaybolur. İnsanlığın şehri tahliye etmelerini gerektiren 200 yıllık süreç dolmuştur. Fakat insanlar bu kutudan haberdar olmadıkları için kurtuluş imkanından mahrumdur. Ayrıca şehrin kurucularının yazdığı kitap da kutsal bir metin kabul edilmekte ama

kilitli tutulmaktadır. Belediye başkanı dışında kimse kitaba erişme hakkına sahip bulunmamaktadır. Kutu ve kurucuların kitabı, kutsal kitapları sembolize etmektedir. İnsanlığın kurtuluşuna vesile olan kutsal kitaplar birkaç nesil sonra tahrif edilmiş ve kullanılmaz olmuştur. Filmde de kutu ve kitap atıl durumdadır.

İlahi vahiyden uzaklaşmış ve tefessüh etmiş toplumlar yapay kutsal değerler üretirler. Sahte ilahlara tapmaya başlarlar. Kor Şehri'nin sakinleri de şehri ve şehrin kurucularını ilahlaştırmışlardır. Kurucuların sonsuz bir şehir yarattığına, Kor Şehri'nin ebedi olduğuna inanmaktadırlar. Törenlere başlarken "Şehrimize ebedi sadakat için ant içeriz.Bu yeri seçerken azami dikkat harcayan kurucularımıza sonsuz minnetimizibeyan ederiz.Kudretli akan nehrimizin üzerindegeleşiyoruz.Tam merkezimizde ihtişamlı bir kalp gibi atan muazzam jeneratörümüzün sınırsızkapasitesi sayesinde büyüyörüz.Kor'un ötesinde, karanlıkher yönde sonsuza dek uzanmakta.Bizim ışığımız, karanlık birdünyadaki tek ışıktır." şeklinde bir ant ile başlamaktadırlar. Şehrin jeneratörü sık sık arızalanmasına rağmen insanlar jeneratörü kutsamakta ve sonsuza dek enerji sağlayacağını iddia etmektedirler. Şehir dökülmeye ve yok olmaya başladığı halde insanlar şehri yücelten şarkılar söyleyerek etrafta gezinmektedirler.

Kor Şehri

Bu kaos sırasında Lina, kayıp kutuyu evinin mahzeninde bulur. Lina, aniden öldüğü için kutuyu sonraki belediye başkanına teslim edemeyen başkanın soyundan gelmektedir. Bu nedenle kutu onun evinde saklıdır. 200 yıllık süreç dolduğu için kutu kendiliğinde açılmıştır ve keşfedilmeyi beklemektedir. Lina'yı ilginç kılan bir özelliği de liseyi bitirdikten sonra haberci (messenger) olarak çalışmaya başlamasıdır. İngilizcede "Messenger" kelimesinin iki anlamı vardır. Messenger hem haberci hem de peygamber anlamına gelmektedir. Lina, alt metinde peygamberi temsil etmektedir. İnsanlığı kurtuluşa götüren kaynak onun elinden insanlara ulaşacaktır. Lina'nın arkadaşı Doon ise bilimi temsil etmektedir. Doon, Kor Şehri'nde işlerin yolunda gitmediğini anlamış ve jeneratörün sorununu çözmeye çalışmaktadır. Jeneratörün artık onarılamayacağını anlayınca da Lina ile birlikte şehirden çıkış yollarını birlikte ararlar. Lina'nın kutudan elde ettiği bilgiler ile Doon ve babasının icatları onların şehirden çıkış yolunu bulmalarını sağlar. Dolayısıyla film aslında din ve bilim çatışmasında ziyade bilime yol gösteren din anlayışını desteklemektedir.

Son olarak şehrin belediye başkanı da tefessüh etmiş toplumlardaki idarecilerin temsilidir. Şehrin yiyecek kaynakları tükenmiş olmasına rağmen şehrin kilerlerinden kendi özel kilerine yiyecek stoklamakta ve kimsenin bulamadığı yiyecekleri yemektedir. Yolsuzluğunu örtmek için sürekli olarak şehri yüceltmekte, insanlara güler yüzle yaklaşıp halkı sevdiğini ifade etmektedir. Lina ve Doon'un özel kileri fark etmesi üzerine ise onları vatana ihanet suçuyla tutuklatmaya çalışmaktadır.

Yukarıda ifade edilen yorumlarda da görüldüğü üzere City of Ember dinlerini tahrif etmiş toplumları eleştirmekte ve din ile bilimin uyumunu savunmaktadır.

MAN HAS MADE HIS MATCH
...NOW IT'S HIS PROBLEM

HARRISON FORD IS *BLADE RUNNER*

JERRY PERENCHIO AND BUD YORKIN PRESENT
A MICHAEL DEELEY-RIDLEY SCOTT PRODUCTION

STARRING HARRISON FORD

BLADE RUNNER with RUTGER HAUER SEAN YOUNG
EDWARD JAMES OLMOs ROBERT ILER HAMPTON FANCHER AND DAVID PEOPLES

EXECUTIVE PRODUCERS BRIAN KELLY AND HAMPTON FANCHER VISUAL EFFECTS BY DOUGLAS TRUMBULL

MUSICAL SCORE COMPOSED BY VANGELIS 35mm FILM PRODUCTION IVOR POWELL PRODUCED BY MICHAEL DEELEY DIRECTED BY RIDLEY SCOTT

ORIGINAL SOUNDTRACK AVAILABLE ON PLEASURE RECORDS 8 MAMMOTH 8 TECHNICOLOR 8 DOLBY DIGITAL 8 16mm FILM 8 16mm FILM 8

A LADD COMPANY RELEASE IN ASSOCIATION WITH SIR RUN RUN SHAW

WARNER BROS. A PARTNER IN QUALITY ENTERTAINMENT

© 1992 Film Ladd Company All Rights Reserved

RESTRICTED
Under 17 requires parental
accompaniment

BLADE RUNNER 1982 WARNER

Blade Runner

(Ölüm Takibi)

Daha fazla yaşamak istiyorum baba.

Yönetmen: Ridley Scott

Senarist: Hampton Fancher, David Webb Peoples (Senaryo), Philip K. Dick (Roman)

İlk Gösterim Tarihi: 25 Haziran 1982-ABD

Yapımcı Ülke: ABD, Hong Kong, İngiltere

Süresi: 117 dk.

Türü: Drama, Bilim-Kurgu-Gerilim

Dili: İngilizce, Almanca, Japonca, Macarca, Çince

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD, İngiltere

Ödül Aldığı Festivaller: BAFTA Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, Hugo Awards, Las Vegas Film Critics Society Awards, London Critics Circle Film Awards, National Film Preservation Board.

Gişe Başarısı: 27,580,111 \$

Oyuncular: Harrison Ford, Rutger Hauer, Sean Young, Edward James Olmos, M. Emmet Walsh, Daryl Hannah, William Sanderson, Brion James, Joe Turkel, Joanna Cassidy, James Hong, Morgan Paull, Kevin Thompson, John Edward Allen, Hy Pyke

Filmin Konusu

İnsanoğlu robot teknolojisinde çok ileriye gitmiş insandan neredeyse ayırt edilemeyecek derecede insan benzeri robotlar üretmiştir. Bu robotlar zeka ve güç bakımından çok üstün olduklarından insanlar için uzayda koloniler kurma işinde kullanılmıştır. Fakat bir süre sonra isyan çıkaran robotlar insanlar için tehlikeli olmaya başlamıştır. Bu nedenle dünyaya girişleri yasaktır ve dünyaya girmeyi deneyenler “Blade Runner” olarak adlandırılan polisler tarafından öldürülmektedir. 2019 yılı Los Angeles’ına sızmayı başaran robotları öldürme görevi Rick Deckard adlı polise verilir. Deckard en tecrübeli “Blade Runner”dır ama son teknolojiye sahip robotları yok etmek hiç de kolay olmayacaktır.

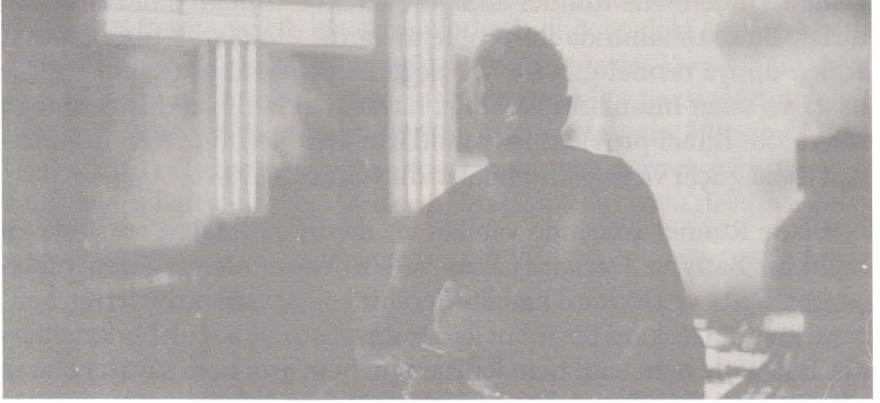
Filmin Alt Metin Okuması

Blade Runner, bir çok filmin aksine farklı alt metin okumalarına izin verecek şekilde çok yönlü bir hikayeye sahiptir. Filmde farklı İsa-Mesih figürleri yer aldığı gibi, Hz. Adem ve Havva, Hz. Yakup ve Esav figürleri de mevcuttur.

İlk olarak filmin üç farklı Mesih figürünü aynı anda barındırdığı yorumları yapılmıştır. Bunlardan ilki J. F. Sebastian karakteridir. Sebastian, insan-robot karışımı bir yapıya sahiptir. Robotlar arasında yaşamakta ve robotları üreticileri olan mühendise ulaştırmaya çalışırken robotlar tarafından öldürülmektedir. Hz. İsa da Hristiyan inancına göre Tanrı-insan karışımı bir yapıya sahiptir. Dünyaya inmiş ve insanlar arasında yaşamıştır. İnsanları Tanrıya ulaştırma gayesinde iken insanlar tarafından çarmıha gerilmiştir. Ayrıca robot ve Sebastian, robotların üreticisi olan Tyrell adlı mühendise asansörle çıkarak ulaşmaktadırlar. Bu durumda gökteki Tanrıya ulaşmayı sembolize etmektedir. Filmdeki Tyrell karakteri robotların Tanrısı konumundadır (Newland, 1997). Robot’un Tyrell’e “Baba” diye hitap etmesi de teslis inancındaki Baba Tanrıya atıfta bulunmaktadır.

İkinci Mesih figürü de asi robotların lideri olan Roy Batty’dır. Batty, ölümünden kısa bir süre önce kendini fonksiyonel tutabilmek için

avucuna çivi batırmaktadır. Bu sahne açık bir şekilde İncil'e göre Hz. İsa'nın eline çakılan çiviği hatırlatmaktadır. Ayrıca ilginç bir şekilde elinde af ve barış sembolü olan beyaz bir güvercin belirmektedir. Eline güvercini aldıktan sonra Batty, detektif Deckard'ı öldürmek yerine onu kurtarmayı tercih etmektedir (Ryan & Kellner, 1990). Öürken vücudunun aldığı şekil (baş aşağıda, vücut dik, kollar yanda ve el çivili) çarmıhtaki Hz. İsa resimlerini hatırlatmaktadır (Lev, 2000).

Batty'nin Öldüğü Sahneden Bir Görüntü

Bazı yazarlar detektif Deckard'ı da Mesih figürü olarak görmektedirler. Deckard, Batty öldükten sonra yanına gelen amiri Gaff'a "Finished/Bitti" demektedir. Bu sözlerle artık görevi bıraktığını ve özgürlüğünü elde ettiğini ifade etmektedir. İncil'e göre Hz. İsa'nın da çarmıhtaki son sözü "Finished" olmuştur. Ayrıca Deckard takip eden sahnede bir başka robot olan Racahel'in yanına gitmekte ve onu kurtarmaktadır (Gravet, 1998).

Her ne kadar bu iki karakter Mesih figürü olarak görölse de İncil'deki hikayeye uymayan durumlar da mevcuttur. Örneğin Batty, kendisini üretmiş olan Tyrell'i öldürmektedir. Halbuki İncil'deki hikayede insanlar gökteki baba tanrıyı öldürmemektedirler (Kozlovic, 2001). Ayrıca Deckard'ın da Mesih figürü olarak tek benzerliği "Finished" sözcüğüdür. Bu da Mesih ile paralellik kurmak için yeterli değildir.

Filme getirilen alternatif bir okumaya göre robotlar Hz. Adem ve Havva'yı temsil etmektedirler. Buna göre Tyrell Tanrı, Blade Runner'lar ise Cherubim figürüdür. Kitab-ı Mukaddese göre Hz. Adem ve Havva yasak meyveyi yiyerek Tanrıya karşı geldikleri için cennetten kovulmuşlardır. Tanrı, geri dönmelerini engellemek için cennetin kapısına Cherubim denilen muhafızlar yerleştirmiştir. Filmde de robotlar isyan ettikleri için dünyaya gelişleri yasaklanmıştır. Dünyaya geldiklerinde Blade Runner adlı görevliler tarafından öldürülmektedirler. Bu okumanın da iki problemi vardır. İlk olarak filmde tasvir edilen dünya cennet gibi bir yer değildir. Aşırı nüfusa sahip, sadece hasta ve sakat insanların yaşadığı, hayat standardının düşük olduğu bir yerdir. İkinci problem ise robotların kendilerini üreten insanlardan daha güçlü ve sağlıklı olmalarıdır (Gravet, 1998).

Blade Runner üzerinde yapılan alt metin okumaları arasında en sağlıklısı Batty ve Deckard'ı Esav ve Hz. Yakup olarak gören yaklaşımdır. Batty ve Deckard karakterleri bir çok açıdan birbirlerine benzer. Deckard bir robot kadar duygusuz ve soğuk bir karakterdir. İkisini de hem katil hem kahraman, hem aşık hem savaşçı olarak görmek mümkündür. Adeta birbirlerinin ikizidirler.

Kitab-ı Mukaddese göre Hz. İshak'ın Esav ve Yakup adında ikiz çocukları dünyaya gelmiştir. Hz. İshak, Esav'ı daha çok severken karısı Rebeka Yakub'u daha çok sevmiştir.⁶³ Bu nedenle Rebeka hile ile Hz. İshak'ın ölmeden önce Esav yerine Yakub'u kutsamasını sağlamıştır.⁶⁴ Ayrıca Yakup da hile ile ilk oğulluk hakkını Esav'dan almıştır.⁶⁵ Filmde de robotlar ne zaman anne sözünü duysalar asabilmektedirler. Robotlardan birisi mülakata alındığında annesi ile ilgili soru sorulduğunda karşısındaki detektifi öldürmüştür. Ayrıca Yakup figürü olan Deckard sürekli olarak hile yapmaktadır. Zhora adlı robotu öldürürken kendini müfettiş olarak, Pris adlı robotu öldürürken de kendini Sebastian'ın arkadaşı olarak tanıtmaktadır. Böylece hile ile düşmanlarına yaklaşmaktadır (Gravet, 1998).

63 Yaratılış, 25:28

64 Yaratılış, 27.

65 Yaratılış, 25:34

Kitabı Mukaddese'ye göre Esav yaptığı hilelerden dolayı Hz. Yakub'u öldürmeye ant içmiştir. Bu nedenle Hz. Yakup amcası Lavan'ın yanına kaçmış, kızı Rachael (Rahel) ile evlenme karşılığında 7 yıl ona hizmet etmiştir. Fakat amcası hile ile düğün gecesi Rachael'in ablası Lea'yı vermiştir. Bunun üzerine Hz. Yakup sevdiği kız Rachael'i alabilmek için 7 yıl daha çalışmak zorunda kalmıştır.⁶⁶ Filmde de Deckard görevden ayrılıp emekli olmasına rağmen amiri tarafından hile ile bir süre daha çalışmaya zorlanmaktadır. Bu çalışmanın sonunda da sevdiği kız Rachael'a kavuşmaktadır. İki hikayedeki sevilen kızların isminin aynı olması da manidardır. Son olarak Esav yıllar sonra yanına gelen kardeşini öldürmekten vaz geçmiş ve onu affetmiştir.⁶⁷ Böylece Yakub'un soyu kendi soyuna üstün gelmiştir. Filmde de Batty, Deckard'ı öldürmekten vaz geçmiş hatta onu ölümden kurtarmıştır. Böylece Batty ölürken Deckard ile Rachael'in soyu devam etmiştir (Gravet, 1998).

⁶⁶ Yaratılış, 29: 15:30

⁶⁷ Yaratılış, 33:4

TRUST A FEW
FEAR THE REST

X-MEN

THE EVOLUTION BEGINS ONLY IN THEATRES

TRUST A FEW
FEAR THE REST

X-MEN

THE EVOLUTION BEGINS ONLY IN THEATRES

TRUST A FEW
FEAR THE REST

X-MEN

THE EVOLUTION BEGINS ONLY IN THEATRES

X-Men

(X-Men)

Gelecek biziz. Artık onların önemi yok.

Yönetmen: Bryan Singer

Senarist: Tom DeSanto, Bryan Singer (Hikaye), David Hayter (Senaryo)

İlk Gösterim Tarihi: 14 Temmuz 2000-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 104 dk.

Türü: Aksiyon, Macera, Bilim-Kurgu

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: Kanada, ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films, BMI Film & TV Awards, Blockbuster Entertainment Awards, Bogey Awards, Empire Awards,

Gişe Başarısı: 296,339,527 \$

Oyuncular: Hugh Jackman, Patrick Stewart, Ian McKellen, Famke Janssen, James Marsden, Halle Berry, Anna Paquin, Tyler Mane, Ray Park, Rebecca Romijn, Bruce Davison, Matthew Sharp

Filmin Konusu

İnsanlar ve mutantların birbirlerinden korktukları ve ön yargılarla dolu oldukları bir ortamda mutantlar fikir ayrılığına düşerler. Dr. Charles Xavier mutantların insanlığa hizmet etmeleri gerektiğini düşünmektedir. Bu amaçla bir okul kurarak mutantların yeteneklerini geliştirmeye çalışır. Magneto önderliğindeki mutantlar ise olası bir savaşa karşı erken davranıp insanları alt etmek gerektiği düşüncesindedirler. Magneto geliştirdiği bir cihaz yardımı ile BM toplantısındaki dünya liderlerini mutanta dönüştürmeyi planlar. Böylece bütün liderler mutantların tarafına geçecek, dünyanın kontrolü mutantların elinde olacak ve insanlar bir tehdit olmaktan çıkacaktır. Fakat Magneto'nun bu planı Xavier'in adamları tarafından engellenir.

Filmin Alt Metin Okuması

X-Men, alt metninde Yahudi ırkının üstünlüğü ve siyonizme yer vermektedir. Filmin yönetmeni ve X-Men çizgi romanlarının yazar ve çizerleri ırkçılığa karşı kültürlerarası etkileşimi savunan Amerikalı Yahudilerdir. Bu kişiler asimilasyon yoluyla toplumsal kabul arayan bir neslin üyesidirler. Amerikalılaşıma, Nazilerin yükselişi, 2. Dünya Savaşı onların fikirlerini şekillendirmiştir (Baron, 2003).

Filmin yönetmeni Bryan Singer, ABD'de anti-semitizme (Yahudi düşmanlığı) karşı aktif bir şekilde mücadele eden bir kişidir. 1966'da doğan Singer, ABD toplumunda Holokost'un (Yahudi soykırımı) örgün eğitim ve kitle iletişim araçları vesilesiyle çok bilindik olduğu yıllarda yetişmiştir. Ona göre Holokost, "özellikle Yahudi olarak yetişen bir çocuk için büyüleyicidir." (Francis, 1998) Holokost'un tek ve nadir bir durum olduğunu savunanların aksine Singer, Holokost'u azınlıkların kırılganlıkları için bir metafor olarak kullanmaktadır. Ona göre korku ve önyargı evrenseldir ve her zaman, her yerde görülebilir (Baron, 2003).

X-Men çizgi roman karakterlerini tasarlayan Jacob Kurtzberg ve Stanley Lieber de Yahudidir. Avusturyalı Yahudi bir aileye mensup olan Jacob Kurtzberg 1917 yılında New York'ta doğmuştur. Resim

yeteneği sayesinde Yahudi gettosundan kurtulmuş, sonradan adını Jack Kirby olarak değiştirmiştir(Daniels, 1991). Marvel Comics şirketinde işe alınan Kurtzberg, “Captain America” karakterinin oluşturulmasında rol almıştır. 1941 yılındaki ilk kapakta Captain America, Hitleri yumruklarken resmedilmiştir. Şirketin sahibi Martin Goodman ve çalışanların çoğu Yahudi olduğu için bu yıllarda ürettikleri çizgi romanların konusu hep Naziler ve Hitler üzerine olmuştur. Kurtzberg, 1943 yılında orduya katılmış, 1945’te işgal edilmiş Alman topraklarında keşfe çıkmış ve birçok toplama kampını bizzat görmüştür(Wyman, 1999).

Stanley Lieber (Stan Lee)’nin ailesi Romanya’dan New York’a göçmüş olan bir Yahudi ailedir. 17 yaşında Marvel Comics şirketinde Captain America çizgi romanlarına yardım etmek üzere işe başlamıştır. Burada “The Destroyer” adlı kendini Nazileri yok etmeye adanmış bir karakter oluşturmuştur. Aynı şirkette uzun yıllar birlikte çalışan Kirby ve Lee 1963 yılında X-Men karakterlerini oluşturmuş ve çizgi romanı yayına hazırlamışlardır. Aslında iki yazarı da Yahudilerin endişelerini hissetmek motive etmiştir(Schlam, 2001).

X-Men çizgi romanlarında Yahudilikle ilgili mesajlar daha açıktır. Diyaloglarda Yahudilere daha net atıflar vardır ama filmde bu mesajlar alt metinlere yerleştirilmiştir. Mesela çizgi romanda Magneto, “Auschwitz’de bir toplama kampına katlandım artık daha fazla anlamadıkları şeyden korkan insanlarla karşılaşmayacağım.” gibi doğrudan Yahudiliğe atıflarda bulunan cümleler kurmaktadır. Filmde ise sadece açılış sahnesinde bir Yahudi toplama kampı gösterilmekte bunun dışında net atıflar bulunmamaktadır. Filmde Magneto ve Dr. Xavier’in nereden tanıştıkları belli değilken çizgi romanlarda İsrail’de bir rehabilitasyon merkezinde tanıştıkları ifade edilmektedir(Jacobs, 1998).

Filme göre insanlar mutantların üstün yeteneklerini fark ettiklerinde onları kayıt altına almak ve denetime tabi tutmak istemişlerdir. Bu durum Naziler tarafından Yahudilerin elbiselerine Davut Yıldızı işareti konulması ve kollarına numaralar damgalanarak işaretlenmelerini temsil etmektedir.

Ayrıca mutantlar insanlardan üstün varlıklardır. Hızlı bir şekilde evrimleşerek insanları geride bırakmışlardır. Yahudileri temsil eden mutantlara verilen bu üstün özellikler ile film, alt metninde Yahudi ırkının diğer ırklardan üstünlüğünü savunmaktadır.

Filmdeki en güçlü mutantlardan biri olan Magneto Yahudi soykırımını yaşamış biridir. Ebeveyni o daha çocukken bir Nazi toplama kampında öldürülmüşlerdir. Magneto, İsrail’de bir rehabilitasyon merkezinde karşılaştığı Dr. Xavier ile fikir ayrılığına düşer. Magneto’ya göre mutantlara karşı olası bir soykırımın önüne geçebilmek için erken davranıp insanlara karşı atağa geçilmelidir. Dr. Xavier ise mutantların insanlara ayak uydurup birlikte yaşamayı öğrenmesi ve insanlığın hizmetinde güçlerini kullanmaları gerektiğini düşünmektedir. Magneto insanlara karşı planlar yaparken Dr. Xavier bir okul kurarak mutantları eğitmeye başlar.

Dr. Charles Xavier de alt metinde Yahudi bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Xavier tekerlekli sandalyeye mahkum olmasına rağmen zihinsel yetenekleri son derece gelişmiş bir mutanttır. Burada da yazarlar Yahudilerin deha derecesinde zeki olmalarına karşın bedensel olarak zayıf tabiatlı oldukları ön kabulünden yola çıkmaktadırlar (Gilman, 1996). Ayrıca Dr. Xavier’in kültürlerarası etkileşim çözümü aslında ilk nesil Yahudilerin ABD’deki uyum çözümleridir

Dr. Xavier ve Diğer Mutantlar

Magneto'nun insanlara karşı aldığı tedbir, Siyonizm ve Masonluğa atıfta bulunmaktadır. Magneto insanları mutanta çevirecek bir cihaz icat eder. Cihazı BM toplantısında dünya liderleri üzerinde kullanacaktır. Böylece bütün dünya liderleri mutant olacak ve insanlar mutantlar için bir tehdit olmaktan çıkacaktır. Dünyanın kontrolü de mutantların eline geçecektir. Filmin konusundan yola çıkarak genel alt metin şu şekilde okunabilir: Yahudiler diğer insanlardan üstün özelliklere sahiptir. Diğer insanlar bu üstün özelliklerden dolayı Yahudilere düşmanlık etmektedirler. Diğer insanların zararından kurtulabilmek için bu üstün ırka hizmet edecek insanlar bulunmalı, bunlar vasıtasıyla dünya siyasetine yön verilmelidir.

E.T. the Extra-Terrestrial

(E.T.)

Hep burada olacağım.

Yönetmen: Steven Spielberg

Senarist: Melissa Mathison

İlk Gösterim Tarihi: 11 Haziran 1982-ABD

Yapımcı Ülke: ABD

Süresi: 115 dk.

Türü: Macera, Aile, Fantastik

Dili: İngilizce

Filmin Çekildiği Ülkeler: ABD

Ödül Aldığı Festivaller: Academy Awards(Oskar),Golden Globes,BAFTA Awards, Academy of Science Fiction, Fantasy & Horror Films,Awards of the Japanese Academy, Blue Ribbon Awards, Boston Society of Film Critics Awards, Cinema Writers Circle Awards,David di Donatello Awards, Fotogramas de Plata, Golden Screen,Grammy Awards, Kansas City Film Critics Circle Awards, Kinema Junpo Awards, Los Angeles Film Critics Association Awards, Motion Picture Sound Editors,National Board of Review,National Film Preservation Board,National Society of Film Critics Awards,PGA Awards, People's Choice Awards,Sant Jordi Awards, Writers Guild of America,Young Artist Awards.

Gişe Başarısı: 792,910,554\$

Oyuncular: Dee Wallace, Henry Thomas, Peter Coyote, Robert MacNaughton, Drew Barrymore, K.C. Martel, Sean Frye, C. Thomas Howell, Erika Eleniak.

Filmin Konusu

Bir grup uzaylı keşif için Dünya'ya gelirler. İnsanlar tarafından fark edildiklerini anladıklarında hızla uzaklaşır ve içlerinden birini Dünya'da bırakmak zorunda kalırlar. Geride kalan uzaylı E.T., 10 yaşında bir çocuk olan Eliot ile iletişime geçer ve onunla dost olur. Eliot'ın abisi ve kız kardeşi de E.T.'yi korumak ve evine dönmesine yardım etmek için Eliot'a yardımcı olurlar. E.T. bir iletişim cihazı üreterek kendi halkıyla iletişime geçmeyi dener. Gece boyunca ormanda soğuk bir ortamda kaldıkları için hasta olurlar. E.T., Eliot ile telepati yoluyla iletişim kurmaktadır ve duyuşal olarak birbirlerine bağlı oldukları için E.T.'nin hastalığı Eliot'a da geçer. Eliot'ın annesi durumu fark edince devlet yetkililerine haber verir. Uzmanlar ikisini de kurtarmak için çalışmaya başlarlar. Eliot'ı kurtarmak isteyen E.T. onunla bağını koparır. Böylece E.T. ölürken Eliot iyileşir. Eliot, kendine geldikten sonra E.T.'nin tabutuna sarılır. Bu sırada E.T.'nin tekrar dirildiğini görür. E.T.'yi uzmanların elinden kurtarır ve kendisini bekleyen uzay gemisine ulaştırır. E.T. burada Eliot ile vedalaşarak kendi gezegenine döner.

Filmin Alt Metin Okuması

Filmdeki E.T. karakteri tam olarak bir Mesih figürü olmasa da bir çok benzer özellikler taşıdığı ve Hz. İsa'ya atıflar yaptığı görülmektedir. Bu benzerlikler daha E.T. Dünya'ya gelir gelmez başlamaktadır. Öncelikle E.T., Hristiyan inancındaki Hz. İsa gibi bu dünyaya gelen ama bu dünyadan olmayan biridir. Hz. İsa bir yemlikte dünyaya gelmiş, E.T. ise ilk olarak bir barakada bulunmuştur (Tennant, 2008). E.T.'nin ev olarak tanımladığı yer dünyanın dışında bir yerdir. Hz. İsa'nın da asıl yurdu cennettir. Hz. İsa'nın doğumu bir mucizedir. E.T.'nin dünyaya gelişi de NASA uzmanlarından biri tarafından mucize olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca İncil'e göre Hz. İsa'nın doğumuna yakın üç kahin Yahudilerin Kralı yakında doğacak diyerek Kral Herod'a haber vermişlerdir. Kral Herod da bu üç kahinden bu çocuğun yerini bulmalarını istemiştir. Kral Herod'un kötü niyetli olduğunu anlayan kahinler, Hz. İsa'nın annesi Meryem'i bulup Hz.

İsa'yı Mısır'a kaçırmasını istemişlerdir. Böylece Hz. İsa bu üç kahin vesilesiyle Kral Herod'un elinden kurtulmuştur. Filmde de E.T. dünyaya ilk geldiğinde devlet yetkilileri tarafından yakalanmak istenmiş ve üç çocuk (Eliot, abisi ve kız kardeşi) tarafından korunmuştur (Priebe, 2002).

E.T.'nin mucizevi güçleri de Hz. İsa'yı anımsatmaktadır. E.T. parmağı ile dokunarak yaraları iyileştirme gücüne sahiptir. Eliot'un parmağındaki kesiği dokunarak iyileştirmiştir. İncil'de de Hz. İsa'nın buna benzer bir mucizesi bulunmaktadır. Baş kâhinin adamları Hz. İsa'yı tutuklamaya geldiğinde havarilerden biri karşı koymuş ve baş kahinin kölesinin kulağını kılıç darbesiyle koparmıştır. Hz. İsa'da kölenin kulağına dokunarak onu iyileştirmiştir.⁶⁸

Hz. İsa da E.T. de güçlüler yerine zayıflarla arkadaşlık etmeyi tercih etmiş buna rağmen devrin otoritesi tarafından tehlike olarak görülüp zor durumda bırakılmışlardır (Tennant, 2008). Ayrıca bu iki otorite (Roma İmparatorluğu ve ABD) de kendi devirlerinin en güçlü devletleridir.

Filmde Hz. İsa ile E.T. arasında var olan en büyük benzerlik ise ölüp tekrar dirilmeleri ve bu süreçte yaşadıklarıdır. E.T.'nin hastalandığı sahne Hristiyan inancındaki çarmıha gerilme ile paralellikler göstermektedir. E.T., Eliot'un odasında hasta bir şekilde yatarken Eliot'un annesine mahzun bir şekilde bakmakta ve anne diye hitap etmektedir. Eliot'un annesinin adının Mary/Meryem olduğu dikkate alındığında bu sahne İncil'e göre Hz. İsa'nın çarmıhtayken annesi Meryem'e bakışını temsil etmektedir (Priebe, 2002).

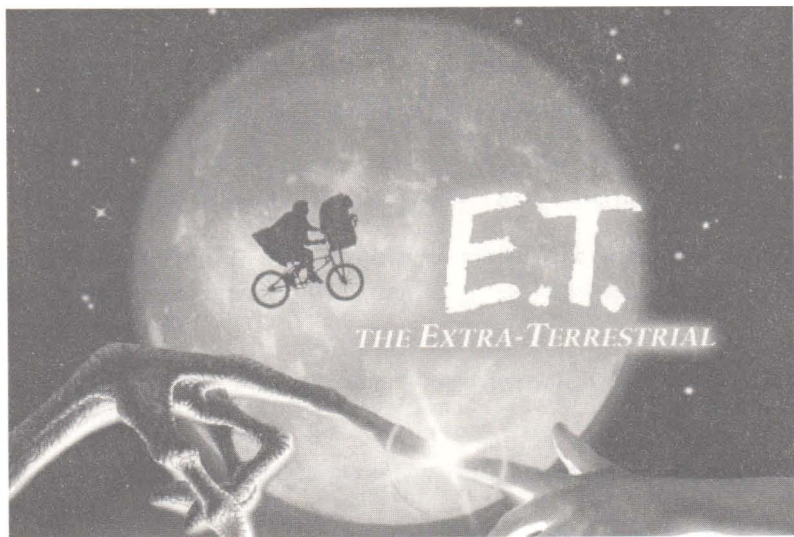
E.T., hislerini telepati yoluyla Eliot'a aktararak iletişim kurmaktadır. Birbirlerine bu şekilde bağlı oldukları için Eliot da hasta olur. E.T., Eliot'u kurtarmak için aradaki bağı koparır. Kendisi ölürken Eliot iyileşir. Böylece Hristiyan inancındaki Hz. İsa gibi kendini feda etmiş olur. Eliot kendine gelince E.T.'nin tabutu üzerinde ağlamaya başlar ve ilginç bir şekilde "Hayatım boyunca sana inanacağım." der.

68 Luka, 22:50-51

Bu cümle çok manidardır. Bu cümle ile E.T'nin mesih figürü olma özelliği pekiştirilmektedir. Eliot E.T'nin tabutuna sarılırken onun sesini duyar ve tekrar dirildiğini görür. Abisi ve abisinin arkadaşlarının yardımı ile E.T'yi uzmanların elinden kaçıırır ve kendisini beklemekte olan uzay gemisine ulaştırır. E.T., Eliot'la vedalaşırken alnını işaret eder ve "Hep burada olacağım." der. Bu cümle Hz. İsa'nın havarilerine söylediği "Her zaman sizin yanınızda olacağım."⁶⁹ sözünü hatırlatmaktadır(Priebe, 2002).

Son olarak filmde Hz. İsa'ya bir çok atıf yer alırken filmin afişi de Michelangelo'nun meşhur "The Creation of Adam" (Adem'in Yaratılışı) tablosuna atıfta bulunmaktadır. "The Creation of Adam" tablosunda Tanrı ve Hz. Adem'in parmakları birbirine değmekte, film afişinde ise E.T. ile Eliot'ın parmakları aynı şekilde birbirine temas etmektedir. Hristiyan inancında Hz. İsa'nın tanrı olarak kabul edildiği düşünüldüğünde bu afiş aynı zamanda E.T'nin Hz. İsa figürü olma yorumunu da güçlendirmektedir.

69 Matta, 28:20

E.T. Film Afişı

"The Creation of Adam" Tablosu

Kaynakça

- Baron, L. (2003). X-Men as J-Men: The Jewish Subtext of a Comic Book Movie. *Shofar*, 22(1).
- Baxter, J. (1999). *George Lucas: A Biography*. Londra: Harper Collins.
- Berg, J. (2013, Ocak 2). *Movie Review: Jesus Went "The Green Mile"*. <http://jerryberg.wordpress.com/2013/01/02/movie-review-jesus-went-the-green-mile/> adresinden alındı.
- Blizek, W. L. (2009). *The Continuum Companion to Religion and Film*. New York: Bloomsbury.
- Bortolin, M. (2005). *The Dharma of Star Wars*. Somerville: Wisdom Publications.
- Bruce, D. (2005, Mayıs 22). *The Green Mile*. http://www.hollywoodjesus.com/green_mile.htm adresinden alındı.
- C. S. Lewis. (2015). http://en.wikipedia.org/wiki/C._S._Lewis adresinden alındı.
- C. S. Lewis, D. G. (1999). *Latin Letters of C. S. Lewis*. St. Augustines Press.
- Carpenter, H. (1995). *The Letters of J. R. R. Tolkien*. Houghton Mifflin.
- Carpenter, H. (1995). *The Letters of J. R. R. Tolkien*. Houghton Mifflin.
- Carrière, K. (2009, Nisan). Terminator Salvation. *Journal of Religion and Film*, 13(1). <http://www.unomaha.edu/jrf/vol13.no1/reviews/T4.htm> adresinden alındı.
- Çıtlak, M. F. (2013, Ocak 19). "Uzun Hikaye" Programı. (A. H. TV, Röportaj Yapan)
- Daniels, L. (1991). *Marvel: Five Fabulous Decades of the World's Greatest Comics*. New York: Harry N. Abrams.
- Desmarais, M. (2013, Kasım). Slumdog Millionaire Filmi İle İlgili Ders Notu. Omaha: UNO, Religion and Film Dersi.

Ditzian, E. (2009, Mart 1). *New 'Terminator Salvation' Preview: Heart-Pounding Battles, Big (And Bigger) Explosions*. <http://www.mtv.com/news/1602598/new-terminator-salvation-preview-heart-pounding-battles-big-and-bigger-explosions/> adresinden alındı.

Erbaş, A. (2010). *Yaşayan Dünya Dinleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Erbentraut, J. (2014, Mart 12). *Harold Ramis Was 'Buddhist,' Always Had A Pocket-Sized Guide To Buddhism On Him*. http://www.huffingtonpost.com/2014/03/12/harold-ramis-buddhist_n_4951138.html adresinden alındı.

Fielding, J. R. (2003, Ekim). Reassessing The Matrix/Reloaded. *Journal of Religion and Film*, 7(2). <http://www.unomaha.edu/jrf/Vol7No2/matrix.matrixreloaded.htm> adresinden alındı.

Flannery-Dailey, F., & Wagner, R. (2001, Ekim). Wake up! Gnosticism and Buddhism in The Matrix. *Journal of Religion and Film*, 5(2). <http://www.unomaha.edu/jrf/gnostic.htm> adresinden alındı.

Fontana, P. (2000, Nisan 15). *Generation Exile and Neo Restoration-A Study of Messianic Hope in The Matrix*. <http://awesomehouse.com/Exiles.pdf> adresinden alındı.

Ford, J. L. (2000, Ekim). Buddhism, Christianity, and The Matrix: The Dialectic of Myth-Making in Contemporary Cinema. *The Journal of Religion and Film*, 4(2).

Ford, P. (2005). *Companion to Narnia: Revised Edition*. . San Francisco: HarperCollins.

Francis, P. (1998, Aralık 2). *Bryan Singer, Confidence Man*. <http://www.moviemaker.com/articles-directing/bryan-singer-confidence-man-3221/> adresinden alındı.

Gabbard, K. (1982). Religious and Political Allegory in Robert Wise's The Day the Earth Stood Still. *Literature/Film Quarterly*, 10(3), 150-154.

Gilman, S. L. (1996). *Smart Jews: The Construction of the Image of Jewish Superior Intelligence*. Lincoln: University of Nebraska Press.

Gravet, S. L. (1998, Haziran 1). The Sacred And The Profane: Examining The Religious Subtext of Ridley Scott's Blade Runner. *Literature/Film Quarterly*, 26(1), 40.

Greydanus, S. D. (2010). *The Green Mile*. <http://www.decentfilms.com/reviews/greenmile> adresinden alındı.

Gunden, K. V., & Stock, S. H. (1982). *Twenty All-Time Great Science Fiction Films*. New York: Arlington House.

Harrington, W., & Kavitsky, J. (2015, 2 13). *The Making of Superman/Superman II*. http://www.chrisreevehomepage.com/m-making_s.html adresinden alındı.

Hendershot, C. (1999). *Paranoia, The Bomb, And 1950s Science Fiction Films*. Bowling Green: Bowling Green State University Popular Press.

Hertz, T. (2008, Ekim). *City of Ember*. <http://www.christianitytoday.com/ct/2008/octoberweb-only/cityofember.html?paging=off> adresinden alındı.

Herzog, C. E. (tarih yok). *Star Wars, The Truth Behind the Fiction*. <http://realt-ruth.org/articles/345-swttbtf.html> adresinden alındı.

Hodge, S., & Boord, M. (1999). *The Illustrated Book of the Dead: A New Translation and Commentary*. New York: Sterling Publishing Company.

İskoç Polisinde Sekiz Jedi Çıktı. (2009, Nisan 9). http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2009/04/090417_jedi.shtml. adresinden alındı.

Jacobs, R. (1998, Kasım 9). *The Magneto Is Jewish FAQ*, <http://www.alara.net/opeople/xbooks/magjew.html> adresinden alındı.

Jancovich, M. (1996). *Rational Fears: American Horror in The 1950s*. Manchester: Manchester University Press.

Jedi Demands. (tarih yok). <http://www.votejedi.co.uk/jedidemands.htm>. adresinden alındı.

Jedi Doctrine. (tarih yok). <http://www.jedichurch.org/jedi-doctrine.html>. adresinden alındı.

Jewett, R. (1999). *Saint Paul Returns to the Movies: Triumph Over Shame*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing.

Karma Yasası. (tarih yok). http://tr.wikipedia.org/wiki/Karma_yasas%C4%B1_adresinden_alındı.

Kaya, A. (2011). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: PegemA Yayınları.

Kent, K. W. (2005, Kasım). Talking Narnia to Your Neighbors. *Today's Christian Woman*, 27(6). <http://www.todaychristianwoman.com/articles/2005/november/11.42.html> adresinden alındı.

Kjos, B. (2005, Aralık). *Narnia: Blending Truth and Myth Crossroad*. <http://www.crossroad.to/articles2/05/narnia.htm> adresinden alındı.

Kozlovic, A. K. (2001, Ekim). From Holy Aliens to Cyborg Saviours: Biblical Subtexts in Four Science Fiction Films. *Journal of Religion and Film*, 5(2). <http://www.unomaha.edu/jrf/cyborg.htm> adresinden alındı.

Kozlovic, A. K. (2002, Nisan). Superman as Christ-Figure: The American Pop Culture Movie Messiah. *Journal of Religion and Film*, 6(1). <http://www.unomaha.edu/jrf/superman.htm> adresinden alındı.

Kozlovic, A. K. (2002, Ekim). The Holy, Non-Christic Biblical Subtexts in Superman: The Movie (1978) and Superman II (1981). *Journal of Religion and Film*, 6(2). <http://www.unomaha.edu/jrf/supergood.htm> adresinden alındı.

Kozlovic, A. K. (2003, Nisan). The Unholy Biblical Subtexts and Other Religious Elements Built into Superman: The Movie (1978) and Superman II (1981). *Journal of Religion and Film*, 7(1). <http://www.unomaha.edu/jrf/Vol7No1/unholy.htm> adresinden alındı.

Kozlovic, A. K. (2008). A Reinhartian Approach to the Bible and Popular Hollywood Films. *Journal For The Renewal of Religion and Theology*. <http://www.renewtheology.org/paper2AKozlovic0109.htm> adresinden alındı.

Kuczynski, A. (2003, Aralık 7). Groundhog Almighty. *The New York Times*.

Laurent, S. (2003, Eylül). *The Green Mile: Revisiting the Life and Death of Jesus*. <http://www.boheme-magazine.net/sep03/books.html> adresinden alındı.

Lavallee, D. (2010, Kasım 24). *God and the Shawshank Redemption*. <http://davidlavallee.wordpress.com/2010/11/24/god-and-the-shawshank-redemption/> adresinden alındı.

Leigh, R. (2008, Mayıs 13). *Video: Drunk 'Darth Vader' Escapes Jail For Jedi Assault*. <http://www.mirror.co.uk/news/weird-world/2008/05/13/video-drunk-darth-vader-escapes-jail-for-jedi-assault-115875-20416824/>. adresinden alındı.

Lev, P. (2000). *American Films of The 70s Conflicting Visions*. Austin: University of Texas Press.

Lewis, C. S. (1994). *Of Other Worlds Essays and Stories*. Orlando: Harcourt.

Lewis, D. L. (tarih yok). *Movie Review: The Shawshank Redemption*. <http://www.christiananswers.net/spotlight/movies/pre2000/rvu-shawshank.html> adresinden alındı.

Maida, G. K. (tarih yok). *An Interview with Bruce Joel Rubin*. Tricycle: <http://www.tricycle.com/film/reel-real>. adresinden alındı.

Mancini, M. (1992). *Terminator II: Judgment Day*. F. N. Magill içinde, *Magill's Cinema Annual 1992: A Survey of the Films of 1991* (s. 395-398). Pasadena: Salem Press.

Martindale, W., & Root, J. (1990). *The Quotable Lewis*. Tyndale House Publishers.

Matrix as Messiah Movie. (tarih yok). <http://awesomehouse.com/parallels.html> adresinden alındı.

McDowell, J. C. (2007). *'Feeling The Force' - Star Wars and Spiritual Truth*. <http://www.bethinking.org/culture/feeling-the-force-star-wars-and-spiritual-truth> adresinden alındı.

Mecidi, M. (2013, Nisan 20-21). Hz. Muhammed (sav) Hakkındaki Film Üzerine Söyleşi. (M. D. 2013, Röportaj Yapan).

Meeds, D. (2008). Movie Review, *City of Ember*. <http://www.christiananswers.net/spotlight/movies/2008/cityofember2008.html> adresinden alındı.

Menville, D., Reginald, R., & Burgess, M. (1985). *Futurevisions: The New Golden Age of the Science Fiction Film*. Newcastle: Nort Hollywood.

Miller, M. (2012, Mart 19). *5 Reasons Shawshank Redemption is the Greatest Christian Movie Ever!* <http://logosmadeflesh.com/2012/03/19/5-reasons-the-shawshank-redemption-is-the-greatest-christian-movie-ever/> adresinden alındı.

Moll, R. (2004, Haziran 1). Lewis, the Sneaky Pagan. *Christianity Today*. <http://www.christianitytoday.com/ct/2004/juneweb-only/6-28-12.0.html?paging=off> adresinden alındı.

Moot, R. D. (tarih yok). *Christian Symbolism in Ken Kesey's One Flew Over The Cuckoo's Nest*. <http://plus1plus1plus.org/wiki/uploads/GuruRugu/ChristianSymbolismInKenKeseysOneFlewOvertheCuckoosNest-RavenDAMoot.pdf> adresinden alındı.

Moyers, B. (1999, Nisan 26). Of Myth and Men: A Conversation Between Bill of the Force and the Moyers and George Lucas on the Meaning of the Force and the True Theology of Star Wars. *Time*.

Newland, D. L. (1997, Aralık 5). *Christian Symbolism in Ridley Scott's Blade Runner*. <http://br-insight.com/1997/12/05/christian-symbolism/> adresinden alındı.

Newton, L. (tarih yok). *The Day the Earth Stood Still*. https://www.academia.edu/6643877/The_Day_the_Earth_Stood_Still_FINAL adresinden alındı.

O'Brien, B. (2011, Şubat 2). *Groundhog Day*. <http://buddhism.about.com/b/2011/02/02/groundhog-day.htm> adresinden alındı.

Perrott, A. (2002, Ağustos 31). *Jedi Order Lures 53,000 Disciples*. http://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm%3Fc_id%3D1%26objectid%3D2352142&p=rev adresinden alındı.

Persall, S. (1999, Mayıs 10). "It is Only a Movie", St. Petersburg Times.

Pettigrew, T. (1986). *Raising Hell: The Rebel in The Movies*. Bromley: Columbus Books.

Plume, K. (2001, Mayıs 1). *Interview with Richard Donner*. <http://www.ign.com/articles/2001/05/01/interview-with-director-richard-donner> adresinden alındı.

Priebe, K. (2002). *Movie Review E.T.: The Extra-Terrestrial*.

<http://www.christiananswers.net/spotlight/movies/2002/ettheextraterrestrial.html> adresinden alındı.

Reinhartz, A. (1999, Nisan). Scripture on the Silver Screen. *Journal of Religion and Film*, 3(1). <http://www.unomaha.edu/jrf/scripture.htm> adresinden alındı.

Religion in The Chronicles of Narnia. (tarih yok). http://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_The_Chronicles_of_Narnia adresinden alındı.

Religion in The Chronicles of Narnia. (tarih yok). http://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_The_Chronicles_of_Narnia adresinden alındı.

Robbins, G. A. (1997, Nisan 1). Mozart & Salieri, Cain & Abel: A Cinematic Transformation of Genesis 4. *Journal of Religion & Film*, 1(1). <http://www.unomaha.edu/jrf/robbins.htm> adresinden alındı.

Rosen, S. J., & Young, J. (2010). *The Jedi in the Lotus: Star Wars and the Hindu Tradition*. . Arktos Media Ltd.

Ryan, M., & Kellner, D. (1990). Technophobia. A. Kuhn içinde, *Alien Zone: Cultural Theory An Contemporary Science Fiction Cinema* (s. 58-65). Londra: Verso.

Saleh, D. (1979). *Science Fiction Gold: Film Classics of The 50s*. . New York: Comma/ McGraw-Hill.

Sammut, P. (tarih yok). *Star Wars and Christianity!* <http://www.fatherpius.littleway.ca/ref06.html> adresinden alındı.

Schlam, H. F. (2001). *Contemporary Scribes: Jewish American Cartoonists*. *Shofar*, 20(1).

Sensei, D. M. (2004). *Seeing the Shadow*. <http://www.chzc.org/wenger2.htm> adresinden alındı.

Shawshank Redemption. (2010). <http://www.sfponline.org/uploads/35/shaws-hankredemption.ppt> adresinden alındı.

Star Wars. (tarih yok). Vigilant Christian: <http://www.vigilantchristian.org/starwars.html> adresinden alındı.

Star Wars Filmi Yeni Din Yarattı. (2002, Ağustos 29). *Hürriyet Gazetesi*.

Stucky, M. D. (2005, Ekim). He is the One: The Matrix Trilogy's Postmodern Movie Messiah. *The Journal of Religion and Film*, 9(2). <http://www.unomaha.edu/jrf/Vol9No2/StuckyMatrixMessiah.htm> adresinden alındı.

Tennant, S. (2008). *Religious Symbolism in E.T.* <https://suite.io/sarah-tennant/sdj2x0> adresinden alındı.

The False Order of Religion from Forster to Hollywood. (tarih yok). https://bu.digication.com/machine/False_Order_of_Religion_from_Forster_to_Hollywood adresinden alındı.

The Five Traditions. (tarih yok). http://templeofthejediorder.org/component/option,com_frontpage/Itemid,1/. adresinden alındı.

The Lord of the Rings and Christian Symbolism. (2010, Haziran 30).

<http://jarrod1240.hubpages.com/hub/The-Lord-of-the-Rings-and-Christian-Symbolism> adresinden alındı.

The Matrix-A Cyberpunk Parable? (tarih yok). http://awesomehouse.com/The_Matrix.PDF adresinden alındı.

Tomkins, S. (2003, Mayıs 14). *Forget sci-fi and guns - The Matrix is really about religion*, . http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/3027027.stm adresinden alındı.

Toynbee, P. (2005, Aralık 4). *Narnia Represents Everything That is Most Hateful About Religion*. The Guardian Gazetesi: <http://www.theguardian.com/books/2005/dec/05/cslewis.booksforchildrenandteenagers> adresinden alındı.

Tucker, A. (1979). *Religion and Literature, Religion in Literature*. New York.

Turner, M. (2003, Kasım 26). *Christian Symbolism In The Matrix*, http://web-pages.charter.net/mark_turner/matrix/matrix_symbolism.htm adresinden alındı.

Warren, B., & Thomas, B. (1982). *Keep Watching The Skies!: American Science Fiction Movies Of The Fifties, C. 1: 1950-1957*. Jefferson: McFarland.

Williams, S. (2003, Haziran). *20 Ways "The Lord of the Rings" Is Both Christian and Catholic*. <http://www.catholiceducation.org/articles/arts/al0160.html> adresinden alındı.

Wyman, R. (1999). *Jack Kirby On: World War II Influences*, <http://twomorrow.com/kirby/articles/27ww2.html> adresinden alındı.

Yeşilyaprak, B. (2011). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: PegemA Yayınları.

Zukeran, P. (2005, Temmuz 26). *The Worldview of Star Wars - A Christian Evaluation*. <https://www.probe.org/the-worldview-of-star-wars/> adresinden alındı.

Bilal Yorulmaz

POPÜLER FİMLERDE DİN

Popüler Filmlerin Dinî Alt Metin Okumaları

Sinema tarihinde dinî alt metinlere sahip bir çok film bulunmaktadır. Örneğin The Matrix (Matrix), The Lord of the Rings (Yüzüklerin Efendisi), The Chronicles of Narnia (Narnia Günlükleri) İsa-Mesih figürüne, X-Men (X-Men) Yahudilik ve Siyonizme, Groundhog Day (Bugün Aslında Düdü) Budizm'deki karma ve reenkarnasyon inancına, Slumdog Millionaire (Milyoner) ise Hinduizm'deki Rama destanına alt metninde yer vermektedir.

Filmlerinde alt metin bulunan bazı yönetmen, senarist ve yazarlar bu durumu inkar etmekte, bazıları yıllar sonra kabullenmekte bazıları ise filmlerindeki alt metinleri bilinçli olarak yerleştirdiklerini açıkça ifade etmektedirler. Örneğin The Chronicles of Narnia (Narnia Günlükleri) kitaplarının yazarı C.S. Lewis kitaplarında yer alan alt metinlerin amacını "Çocukların ileriki hayatlarında Hristiyanlıkla ilk karşılaştıklarında Hristiyanlaşmalarını kolaylaştırmak." olarak açıklamaktadır. Elinizde bulunan bu kitap, filmlerde yer alan alt metinlere yönelik bir farkındalık oluşturabilmek amacıyla yazılmıştır. Kitapta çoğu Hristiyanlıkla ilgili olmak üzere farklı dinlere ait alt metinlere sahip 20 filme yer verilmiştir.

ensar**kitap**.com

İSTANBUL
TASARIM
YAYINLARI

İSTANBUL
DESIGN
PUBLISHES